

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo
univerzitetnega programa

PRAVNOPOLITIČNI VIDIKI ZAKONA O VERSKI SVOBODI

Kandidatka: Lea Šalamun
Številka indeksa: 04034433

Mentor: dr. Alenka Kuhelj

Ljubljana, junij 2010

POVZETEK

Slovenija ima v prvem in drugem členu ustave zapisano, da je demokratična republika ter pravna in socialna država. Država na svojem ozemlju varuje človekove pravice in temeljne svoboščine, s čimer varuje in zagotavlja pravice tudi avtohtoni italijanski in madžarski narodni skupnosti. V 7. členu ustava navaja, da so država in verske skupnosti ločene, kar daje vedeti, da je verska svoboda pravica, katera mora biti uvedena v ospredju ustave sodobne države.

Na podlagi te temeljne pravice do verske svobode je bil ustanovljen Urad RS za verske skupnosti, ki ureja razmerje ter določa pravice in dolžnosti verskim skupnostim v Republiki Sloveniji.

2. februarja 2007 je bil razglašen s strani najvišjega državnega organa, Državnega zbora RS, Zakon o verski svobodi. Nov, težko pričakovan zakon je nadgradil oziroma skoraj popolnoma nadomestil Zakon o pravnem položaju verskih skupnosti iz leta 1976, kadar so se registrirale prve verske skupnosti na slovenskem ozemlju oziroma takratni Jugoslaviji.

Ne smemo pa pozabiti, da je Slovenija od leta 2004 v Evropski uniji, katero geslo je »Združena v raznolikosti«. Geslo pomeni, da so z EU Evropejci združeni v skupnem trudu za mir in blaginjo ter da so številne različne kulture, navade in jeziki v Evropi prednost celini. Osnovne človekove pravice določajo mednarodni standardi verske svobode, vere ali prepričanja, katere mora država brez izjeme spoštovati.

Ključne besede: država, verska svoboda, enakost, verske skupnosti, cerkev,...

SUMMARY

In the second and third article of Constitution of Slovenia, it is stated, that Slovenia is a Democratic Republic, a Social State and that it has a Rule of Law. Within our country borders our state protects human rights and freedoms. Within these articles the protection of Italian and Hungarian ethnic communities is grandet. It the 7th article the Costitution then prescribes the separation of State and Church.

On the basis of this fundamental right to freedom of religion the Office of the Republic of Slovenia for Religious Communities has been established, which regulates relations and sets rights and duties for religious communities in the Republic of Slovenia.

On the 2nd of February 2007 the Law on Religious Freedom has been declared by the highest government body, National Assembly of Republic of Slovenia. New and highly anticipated law has upgraded or completely replaced the Law on Legal Status of Religious Communities from the year 1976, when the first religious communities have been registered in Slovenia or in this case in former Yugoslavia.

We should keep in mind that from the year 2004 on Slovenia is a member of the European Union and EU motto is »United in Diversity«. The motto means that all the Europeans are joined in a common goal. This goal is effort for peace and prosperity and also means that diversity of cultures, habits and languages are advantages of this continent. Basic human rights are set by international standards for religious freedom, religion or belief that the state has to respect and accept without any exception.

Key words: state, religious freedom, equality, religious communities, church,...

POVZETEK	I
SUMMARY	II
1 UVOD	6
2 SVETOVNA VERSTVA	9
Pregled svetovnih verstev	10
3 DRŽAVA IN VERSKE SKUPNOSTI	11
3.1 REPUBLIKA SLOVENIJA	13
3.2 VERSKE SKUPNOSTI.....	15
3.3 REGISTRACIJA	16
3.4 VZGOJNE IN IZOBRAŽEVALNE USTANOVE	18
3.5 PODATKI O REGISTRIRANIH CERKVA IN DRUGIH VERSKIH SKUPNOSTI	21
3.6 STATISTIČNI PODATKI O VEROIZPOVEDI IN PRIPADNOSTI VERSKIM SKUPNOSTIM	24
4. PRAVNA PODLAGA	26
4.1 USTAVA REPUBLIKE SLOVENIJE IN VERSKA SVOBODA.....	26
4.2 MEDNARODNI DOKUMENTI, KI OBVEZUJEJO REPUBLIKO SLOVENIJO	28
4.3 SVOBODA MISLI, VESTI IN VEROIZPOVEDI (9. ČLEN) TER PRAVO EU	29
4.3.1 Evropsko sodišče in pravica do verske svobode.....	31
4.3.2 Določbe Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščinah	32
4.4. AKTUALNE PRAVNOPOLITIČNE TEMATIKE O SVOBODI VEROIZPOVEDI	38
4.3 ZAKONI, KI PODREJENO DOLOČAJO O PRAVNEM POLOŽAJU VERSKIH SKUPNOSTI OZIROMA O VERSKI SVOBODI	42
4.4 TEMELJNA NAČELA UREDITVE ZVS	43
4.4.1 Načelo ločitve države.....	44
4.4.2 Načelo enakopravnosti	44
4.4.3 Načelo svobodnega delovanja verskih skupnosti	45
5 URAD VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA VERSKE SKUPNOSTI	46
6 PRIMERJAVA Z UREDITVIJO V NEKATERIH DRUGIH DRŽAVAH	47
6.1 DOLOČITEV OBLIKE ZAGOTAVLJANJA VERSKE SVOBODE.....	47
6.2 MODELI LOČITVE DRŽAVE IN RELIGIJE.....	47
7 PREGLED GULIČEVEGA ZAKONA O VERSKI SVOBODI IN VERSKIH SKUPNOSTIH (ZVSVS)	54
8 VPLIVI SEKULARIZACIJE	56

9 VERSKE SKUPNOSTI IN NESKLADJA Z USTAVO REPUBLIKE SLOVENIJE	60
10 ZAKLJUČEK	62
LITERATURA	64
VIRI	65
SEZNAM TABEL	66
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV	66
PRILOGA	67
Prologa 1: Zakon o verski svobodi	67
IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA	81

Verska izkušnja

Nihče ne more
razumeti človeštva,
če ne razume njegovih verstev.
Včasih naivna,
včasih prodorno vzvišena,
včasih groba,
včasih pritajena,
včasih kruta,
včasih prežeta s silno nežnostjo in
ljubeznijo,
včasih pritrjujoča svetu,
včasih svet zanikajoča,
včasih obrnjena navznoter,
včasih vesoljna in misijonarska,
včasih plitva in pogosto globoka –
vera prežema
človekovo življenje
od njegovih temnih začetkov.

(Ninian Smart)

1 UVOD

Služenje ljudem je skupno vodilo delovanja cerkve in države že od samega začetka nastanka le-teh, zato je temeljni razlog medsebojna povezanost, katera je mogoča le, če je med obema institucijama vzpostavljeno sožitje. Zgodovina kaže, da so bili ti odnosi podvrženi različnim pogledom in političnim nasprotjem, kar je mnogokrat pripeljalo do vojn in hudodelstev. Tudi dandanes v nekaterih delih sveta nasprotja v religiji povzročajo nasilje in nemilost.

Verska svoboda je danes univerzalno priznana človekova pravica, ki je urejena v številnih mednarodnih dokumentih. Med najpomembnejšimi je Splošna deklaracija o človekovih pravicah iz leta 1948 (18. člen)¹. Po tej določbi sta se zgledovala tako Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah iz leta 1966 kot tudi Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin iz leta 1950². Med dokumenti, ki niso zavezujoči, a vseeno pomembni, je treba omeniti Izjavo drugega vatikanskega koncila o svobodi religije iz leta 1965 (*De libertate religiosa*), Sklepni dokument dunajskega vrha Konference o varnosti sodelovanja v Evropi iz leta 1980 in Deklaracijo odpravi vseh oblik nestrpnosti in diskriminacije na podlagi religije ali prepričanja, ki jo je leta 1981 sprejela Generalna skupščina Združenih narodov (glej ŠTURM, 2000, str. 21).

Tematika razmerja države in verskih skupnosti je v današnjem času zelo aktualna, saj v medijih vsakodnevno spremljamo dogajanja na politični ter na religijski sferi. Vsaka stran brani svoje interese ter razlaga svoja stališča. Vendarle je potrebno delovati na zakonodajni ravni ter tako sprejemati kompromise. To je vzbudilo moj interes in na podlagi tega sem se odločila za temo diplomske naloge.

Pravica do svobode misli, vesti in vere je verjetno najdragocenejša od vseh človekovih pravic. Ta svoboščina pomeni, da so vsi ljudje zaščiteni pred nasiljem posameznikov in družbenih skupin pred vsako človeško močjo. Nihče ne sme biti

¹ Člen 18: «(1) Vsakdo ima pravico do svobode misli, vesti in religije. Ta pravica obsega tudi svobodno imeti ali prejeti religijo ali svetovni nazor po svoji izbiri in svobodno svojo religijo ali svetovni nazor izražati samostojno ali v skupnosti z drugimi, javno ali zasebno, z bogoslužjem, spoštovanjem religioznih običajev, njihovim izvrševanjem in poukom. (2) Nihče ne sme biti izpostavljen prisili, da bi posegala v njegovo svobodo imeti ali sprejeti religijo ali svetovni nazor po svoji izbiri. (3) Omejitve svobode izražanja religije ali svetovnega nazora so dopustne le, če so določene z zakonom in potrebne zaradi varstva javne varnosti, reda, zdravja, morale ali temeljnih pravic drugih. (4) Države pogodbenice se zavezujejo, da bodo spoštovale pravico staršev oziroma skrbnika, da svojim otrokom zagotavlja religiozno in moralno vzgojo v skladu z lastnimi prepričanji.»

² Člen 9: »(1) Vsakdo ima pravico do svobode misli, vesti in veroizpovedi. Ta pravica vključuje svobodo spremembe vere ali prepričanja ter svobodo, da človek bodisi sam ali skupaj z drugimi ter zasebno in javno izraža svojo vero ali prepričanje v bogoslužju, pouku, praksi in verskih obredih. (2) Svobodo izpovedovanja vere ali prepričanja se sme omejiti samo v primerih, ki jih določa zakon, in če je to nujno v demokratični družbi zaradi javne varnosti, za zaščito javnega reda, zdravja ali morale ali zaradi varstva pravic in svoboščin drugih ljudi.«

prisiljen ravnati na način, ki je nasproten njegovim lastnim prepričanjem, bodisi zasebno bodisi javno, sam ali v povezavi z drugimi, znotraj določenih omejitev«. Naloga države je ustvariti in upoštevati predpise za skupno dobro. Država mora prav tako pomagati ustvarjati pogoje za pospeševanje verskega življenja. Na ta način je ljudem resnično omogočeno izvajanje verskih pravic in izpolnjevanje njihovih verskih dolžnosti« (nagovor ministra za pravosodje RS Prof. DR. Lovra Šturma ob otvoritvi konference »Pravni vidiki verske svobode« Ljubljana, 16. sept 2008).

Temelj sodobne države, ki vztraja pri dejanskem zagotavljanju človekovih pravic, je posameznikova svoboda. To pomeni, da tudi na vprašanja o pravnem prepričanju in pogledu na svet kot eni najglobljih posameznikovih odločitev, država ne odgovarja več sama, ampak jih prepušča avtonomnemu posamezniku. Ker so si v tej svobodi ljudje enaki, te odločitve ne prepušča le nekaterim izmed njih, ampak vsakomur. Iz teh dveh razlogov se država ne identificira več z določenim religioznim ali drugim prepričanjem. Neidentificiranje je en element ločitve države in religije.

Dr. Anton Stres je kot pogoj za mirno in varno življenje izpostavil poleg medsebojnega spoštovanja tudi popolno versko svobodo. Ta se po njegovih besedah izraža kot temeljna sproščenost in družbena odprtost, medsebojno spoštovanje in priznavanje »tako ni treba nikomur skrivati svojega najglobljega verskega prepričanja pripadnosti svojemu verskemu občestvu, ampak prihaja celotna družbena in državna skupnost vsakemu državljanu naproti, da lahko je in ostane to, kar v svoji veri je (glej vir: Štefančič, 2007).

»Verske skupnosti so s svojim obstojem, ugledom, socialno mrežo, potenciali dobrotelnih, socialnih, zdravstvenih, izobraževalnih, kulturnih in drugih dejavnosti lahko državi v veliko pomoč pri opravljanju njene naloge zagotavljanja blaginje in uspešnosti na vseh področjih. Smotno je, da jim država s primerno zakonodajo to omogoči« (ČEPAR, Drago., Pogovori o prihodnosti Slovenije-Dialog in odnos države z verskimi skupnostmi, Ljubljana, 2005).

Svobodo izpovedovanja in druge opredelitve glede verske svobode, zagotavlja slovenska ustava. V vseh okoliščinah prepoveduje razveljavitev ali omejitev verske svobode in jo postavlja ob bok pravicam, kot sta pravica do življenja in prepoved mučenja. Cilj diplomske naloge je prikazati, da niso ustavne norme le črke na papirju, temveč, da je razvita ustrezna pravna kultura in da so sprejete kot vrednote. Sobivanje je mogoče le na podlagi medsebojnega spoštovanja in dejanskega priznavanja dostojanstva vseh, tudi drugače mislečih in drugače verujočih.

V drugem poglavju so predstavljena glavna verstva sveta, številčni prikaz ter kratka značilnost le-teh.

V diplomski nalogi je v začetnem delu definirana država s svojimi orodji in cerkev ter njihov pomen v Republiki Sloveniji; kako je zakonodajno določeno ločevanje in medsebojno poseganje v pravice in dolžnosti le-teh; zgradba, kako je v Sloveniji poskrbljeno za temeljno pravico verske svobode; koliko je registriranih verskih

skupnosti ter kako deluje Urad Republike Slovenije za versko svobodo, ki je podrobneje opredeljen v petem poglavju.

Predpostavljam, da je demokratična in pravna država dobro poskrbela za državljane, da lahko svojo vero izražajo, pri njej sodelujejo ter jo krepijo, ne da bi imela kakršnekoli omejitve. Seveda ne smemo pozabiti na opredelitev, da s tem ne smejo biti kršene druge temeljne pravice, kot je izražanje drugih verskih etik in vrednot.

Razmerje med državo na eni strani in versko svobodo na drugi je izjemno problematično področje, zlasti v tujini, ki je predmet številnih sodnih odločb. Slovenija velikokrat išče primerjalni pogled v tujih, predvsem evropskih državah s podobno religiozno vsebino. V nalogi so predstavljene države, ki imajo različno urejen položaj verskih skupnosti, uresničevanje njihovih pravic ter upoštevanje dolžnosti.

Četrto poglavje prikazuje mednarodno, evropsko ter domačo slovensko pravno podlago na področju svobode veroizpovedi oz. verske svobode. Prikazane so tudi sodne odločbe Evropske konvencije, ki so pripomogle k pravičnemu opredeljevanju pravic do veroizpovedi posameznika ter skupnosti.

Kako imajo urejeno versko svobodo druge določene države in kakšne modele ločitve države od religije poznamo, je navedeno v šestem poglavju. Nekatere države imajo organizirane pravice in dolžnosti na podoben način kot Slovenija, saj imajo podobno narodnostno zgodovino in verska gibanja.

V sedmem poglavju je opredeljen Guličev predlog, Zakon o verski svobodi in verske skupnosti, kjer so opredeljene temeljne pravice verskih skupnosti in njihovo delovanje, ki bi pripomoglo k enakopravnosti vseh verskih skupnosti na Slovenskih tleh. Prikazana je primerjava med zdajšnjim Zakonom o verski svobodi, ki je bil sprejet leta 2007.

V modernizaciji se je pojavil pojem sekularizacija, ki je zelo vplival na takratne in tudi prihodnje poglede verovanj in religioznega prepričanja posameznikov, ki so vplivali na svetovno ter našo družbo. Prikazana je definicija teh pojmov, njihovo proučevanje ter primerjalni pogledi.

V zadnjem poglavju Verske skupnosti in neskladje z Ustavo RS, sta navedeni dve tematiki verske svobode, in sicer uvedba verouka ter financiranje verskih skupnosti. V slovenski družbi namreč predstavljata največji problem za versko neopredeljene državljane ateiste in verske skupnosti. Predpostavljam, da ima vpliv tisti, ki ima moč in večino versko opredeljenih pripadnikov verske skupnosti v Sloveniji.

2 SVETOVNA VERSTVA

Religija je dediščina človeštva in daje smisel človeštvu. Navzočnost le-te je domala lahko ugotovljena v vsaki kulturi in je označena kot kulturna »univerzalija«. Več milijardam svetovnega prebivalstva religije v večji ali manjši meri narekujejo vsakdanje obnašanje, »orientacijo« v svetu ter jih na različne načine omejujejo.

Religijska karta sodobnega sveta ponazarja zasilno ponazoritev, saj so posamične verske tradicije prikazane kot enovite, v eni barvi. Dejansko so razdeljene na več deset, več sto ali tisoč samostojnih različic³. Vsakodnevno nastajajo kot posledica diverzifikacijskih procesov. Kot primer je reformacija ali protireformacija, ki je zgodovinsko »razvozila« krščanstvo. Te posledice trajajo vse od takratnega časa, tako da podobne zgodovinske odločitve pomenijo uvod v velike kulturne razlike.

Znotraj vsake svetovne vere moramo upoštevati njeno raznolikost. Vsaka verska tradicija in posamična verska različica je heterogena, saj jo povečuje formalna pripadnost. Dalajlama Tenzin Gjatso je v knjigi Besede dalajlam navedel, da se imajo posamezniki ob opredelitvi vere zaradi svojih družinskih korenin za kristjane, budiste ali hindujce, večina ljudi pa nima več vere v pravem pomenu besede⁴.

Sodobni svet označuje nagla globalizacija, saj skoraj ni religije, ki ne bi bila navzoča po vsem svetu. Govori se že o ubikvitarnosti (povsodnavzočnosti). Tudi Slovenija ni v tem izjema. Kot primer lahko navedemo Francijo, kjer je muslimanov več milijonov in tako predstavlja drugo največjo versko skupnost. O ubikvitarnosti se lahko govori predvsem s tako imenovanimi univerzalnimi religijami.

³ Pri branju »religijske karte« je pomembno zavedanje, da so velika območja označena z eno barvo ene verske tradicije, v resnici območja mešanice ali amalgamacije označene religije in barve »prvin« neke druge religije.

⁴ Velikokrat se zgodi, da so prepričanja vernikov bližje ateistom, kot je to na primer opaziti pri nekaterih katoličanih glede »sprejemanja« predzakonskih spolnih odnosov.

Pregled svetovnih verstev

Na splošno velja, da obstaja 12 glavnih svetovnih religij:

- **Krščanstvo**⁵ (1,9 milijard vernikov)
 - Katolištvo⁶; (1,13 milijarde vernikov)
 - Pravoslavlje⁷; (387 milijonov vernikov)
 - Protestantizem⁸ (253 milijonov vernikov);
- **Islam**⁹ (1,1 milijarde vernikov)
- **Hinduizem**¹⁰ (900 milijonov vernikov)
- **Konfucianizem**¹¹ (400 milijonov vernikov)
- **Budizem** (376 milijonov vernikov)
- **Taoizem** (50 milijonov vernikov)
- **Sintoizem** (30 milijonov vernikov)
- **Judovstvo** (14 milijonov vernikov)
- **Sikhizem** (14,5 milijonov vernikov)
- **Džainizem** (4,2 milijonov vernikov)
- **Babizem in bahajstvo** (6 milijonov vernikov)
- **Zaratustrstvo** (130.000 vernikov)

⁵ Temelji na naukih Jezusa Kristusa. Pripadniki krščanstva se imenujejo kristjani. Temeljna knjiga je Biblija – Sveto pismo, ki se deli na staro in novo zavezo. Jezus je božji sin in odrešenik. V dveh tisočletjih obstoja se je razcepilo na tri večje veje (glej zgoraj), ki se delijo na še manjše verske skupnosti.

⁶ V širšem smislu obsega Rimskokatoliško Cerkev in katoliške Cerkve vzhodnega obreda. V ožjem pa samo prvo navedeno. Vodi jo rimski papež in je najstarejša in ena izmed najbolj organiziranih skupnosti. Verujejo v sedem zakramentov, ki so potrebni za prehajanje Božje milosti med vernike.

⁷ »drugi: k pravoslavni veri se naslanja 214 milijonov vernikov«; od katolištva se je ločilo po vzhodnem razkolu leta 1054 in je razširjeno predvsem v Vzhodni Evropi in Bližnjem vzhodu. Zanj je značilno, da nima enotnega poveljarja. Vsaka država ali narodna »Cerkev« je avtokefalna oz. samostojna in ima svojega patriarha, ki je poveljar. Deli se na dve večji skupini, in sicer na Vzhodne pravoslavne Cerkve ter Orientalne pravoslavne Cerkve ali Stare pravoslavne Cerkve.

⁸ Je gibanje, ki priznava Sveto pismo za edino avtoriteto. Za odrešenost človeka je odločilna njegova osebna, notranja vera. Vera ne pozna celibata in redovništva in velja enakopravnost med moškimi in ženskami.

⁹ Je religija muslimanov, ki verujejo, da se je bog »Alah« preko nadangela Gabriela razodel preroku Mohamedu. Sveta knjiga islama je Koran. Pomen besede je pokorščina bogu, ki je povezan tudi z izrazom »diin« in pomeni način življenja.

¹⁰ Velja za najstarejšo religijo. Njihova značilnost je velika raznolikost verovanj, izvajanj in svetih besedil. Izvira iz starodavne vedske kulture.

¹¹ Je vzhodnoazijska filozofska smer, ki jo je uvedel kitajski modrec in filozof Konfucij.

3 DRŽAVA IN VERSKE SKUPNOSTI

Razlaga pojma država in cerkev imata dva pomena in sicer ožjega ali širšega. Pomenita lahko bodisi ustanovo kot vodilne institucije, bodisi celotno skupnost državljanov oziroma vernikov. Država v ožjem pomenu besede je ustanova ali institucija, ki izvaja oblast na določenem ozemlju in pomeni ves sklop oblastnih organizacij, ki so določene predvsem za to, da ohranjajo red in varnost med državljani z izvrševanjem obče pravne pristojnosti znotraj teritorialnih meja, in sicer s pravom, ki ga podpira sila in ji priznava, da ima suvereno avtoriteto¹². Lahko pa država pomeni tudi celotno skupnost državljanov. Tedaj je to država v širšem pomenu in pomeni isto kakor dežela.

Politiko lahko opredelimo z dvema pojmom in sicer *policy*, katera usmerja družbe oz. družabna področja k ciljem, ter kot *politics*, ravnanja in razmerja, ki zadevajo pridobivanje, ohranjanje in izvajanje oblasti. Politika se v sodobni pravni državi v pretežni meri udejanja skozi pravo.

Pravo je v normativno obliko prevzet politični konsenz. Človekovo delovanje oziroma ravnanje (javno in zasebno) je ujeta v pravna pravila.

Brez prava ni možen obstoj demokracije, pravne države, svobode, človekovih pravic in pravic, katere lahko zagotovi pravno urejena država.

Podobno kot z razlago države, je z izrazom cerkev. Če rečemo, da »Cerkev zapoveduje, da se gre ob nedeljah k maši«, mislimo seveda na Cerkev v ožjem pomenu, na vodstvo Cerkve, papeža, škofe, duhovnike. Če pa rečemo, da je »Cerkev v nekaterih delih sveta preganjana«, mislimo na vse vernike, ki sestavljajo določeno krajevno Cerkev.

V Sloveniji ni v uporabi izraz državno cerkveno pravo, ki se običajno uporablja za označevanje sklopa pravnih pravil, s katerimi se ureja odnose med državo in verskimi skupnostmi (v avstrijski, nemški in švicarski pravni terminologiji Staatskirchenrecht). S tem pojmom se označuje ne le odnose njihovih institucij, temveč tudi odnose v sferi temeljnih človekovih pravic, odnose skupin in verskih skupnosti samih kot tudi vsa tista področja, na katerih je "cerkveno oziroma versko" relevantno za pravni red države. Pravni vir državnega cerkvenega prava pri nas je s strani države postavljeno pravo (ustava, zakoni, podzakonski pravni akti).

Svobodno izpovedovanje vere in življenje po njej je človekova individualna in kolektivna pravica. Da je to individualna pravica, ni sporno, ker je sestavni del najbolj splošno sprejetih državljanskih pravic, kot so svoboda mišljenja, izražanja in vesti. Anton Stres opredeljuje v knjigi Svoboda in pravičnost, da je verovanje občestvo, ki oblikuje skupnost. Kadar se to občestvo imenuje Cerkev, je s tem posebej poudarjeno, da ima lastno institucionalno ureditev, ki je sestavni del njenega verovanja, saj ni samo skupina enako verujočih, ki nastane, ker se ljudje istega

¹² Država pobira davke

prepričanja radi družijo med seboj, ampak je celó predmet tega verovanja. Uvrščamo jo na področje civilne družbe, saj je zahodna Cerkev pri nastajanju civilne družbe imela pomembno vlogo.

Država usklajuje cerkvena občestva z drugimi civilnimi ustanovami, saj je večina teh dejavnosti dobredelnih in vzgojnih. Verske skupnosti sodijo na področje civilne družbe in so v tem smislu ločene od države. To ni izjemno dejstvo, saj je vse področje civilne družbe ločeno od države.

Za odnos med cerkvijo in sodobno državo je značilno predvsem, da druga drugi priznavata medsebojno neodvisnost in samostojnost. Ni poudarek na ignoranci, temveč medsebojno sodelovanje tam, kjer ne gre za izvajanje oblasti, ampak za pospeševanje skupnega dobrega.

Država izvaja ukrepe, ki so oblastne in pospeševalne narave.

Pristojnosti so tako povezane z oblastjo, kjer država skrbi za red, zagotavlja svobodo, pravičnost, enakopravnost in varnost državljanov in zunanjo varnost države kot take. Pospeševalni pa pomenijo dejavnosti, ki niso v njeni neposredni pristojnosti, kot je gospodarstvo in kultura.

Država tako sodeluje z ustanovami, ki se ukvarjajo z dejavnostmi in tako skrbi za pospeševanje in sodelovanje v širokem polju dejavnosti, ki skrbijo za človeško skupnost. Cerkev je tako navedena, da poleg svojega rednega versko - moralnega poslanstva služi skupnosti in pospešuje edinost in solidarnost med ljudmi ter spoštovanje osebnega dostojanstva slehernega človeka in človekovih pravic.

Ljudje so si v preteklih stoletjih zamišljali politično ureditev, kakršne so demokratične in svobodoljubne države danes. Izhajajo iz resnic o bratstvu, enakem dostojanstvu vseh ljudi in njuni solidarnosti med njimi. Država ima torej moralne temelje in ne more dobro delovati, ne da bi državljanji sprejemali osnovna moralna načela. Namen in cilj cerkve je pospeševanje religioznosti in moralnosti med ljudmi, odgovornost za skupno blaginjo, za spoštovanje pravic in dostojanstva vsake človeške osebe in za krepitev solidarnosti med ljudi.

»Služenje cerkve v korist politične skupnosti je v tem, da lahko cerkev v svojem okviru zagotavlja in pospešuje tiste temeljne skupne moralne vrednote, iz katerih je nastala sodobna demokratična država in brez katerih se ta ista država ne more ohranjati in ne more dosežati ciljev. To so svoboda, enakopravnost, sodelovanje, strpnost, medsebojno spoštovanje in solidarnostna povezanost državljanov kot posameznikov in kot skupin« (Šturm, 2000, str. 24).

Nemalokrat je v zgodovini prišlo do hudih sporov in preganjanj. Ker cerkev nima sredstev prisile, nima vojske in ne policije, je v takih spopadih bila vedno na slabšem. Vendar pa je znano, da v tem svetu ne zmaguje samo fizična moč. Do napetosti med državnimi oblastniki in vodstvi cerkva pa prihaja predvsem zaradi tega, ker gre za dve oblasti, od katerih je vsaka v svojem redu izvirna, neodvisna od druge in suverena. V bistvu prihaja do napetosti med državo in Cerkvijo iz istega razloga,

kakor med državami samimi; ko kdo prekorači meje svoje suverene oblasti, le da so meje med državami tostranske in teritorialne in jih je lažje določiti, meje med državo in Cerkvijo pa potekajo med tostranskim in onstranskim, med duhovnim in posvetnim. Tu se nenehno dogaja, da si bodisi država prisvaja pristojnosti in oblast, ki presega tostranskost, bodisi da podobno ravna cerkvena oblast, a z drugega konca in hoče biti pristojna za zgolj posvetna vprašanja. Med najbolj jasnimi primeri takega prestopanja pristojnosti so pretekli spori med teologi in znanstveniki glede nekaterih znanstvenih vprašanj.

Velikokrat so spore spodbudila resnična in zapletena moralna vprašanja. Posvetne zadeve niso skoraj nikoli zgolj posvetne, temveč zadevajo tudi moralno in moralna načela, kot so pravičnost, medsebojno spoštovanje in solidarnost. Država je tostranska in posvetna organizacija za urejevanje tostranskih, posvetnih zadev. Cerkev pa je tostranska organizacija za urejevanje onstranskih zadev. Na tem svetu ima Cerkev moralne pristojnosti oziroma ima vera nujno tudi svoje moralne zahteve. Zato se mora cerkev velikokrat izrekati o zadevah, ki so sicer tostranske, a imajo tudi svojo moralno razsežnost ali moralni vidik (glej Šturm, 2000, str. 6).

3.1 REPUBLIKA SLOVENIJA

Zgodovinski pregled

V 19. stoletju, leta 1898 so se pri nas oblikovale politične stranke. Da bi Cerkev ohranila svoj vpliv, je sama vstopila na strankarsko prizorišče.

Slovenski narod se je, glede na takratni položaj, pri svojem oblikovanju tesno naslanjal na škofe in duhovnike, saj so bili dolgo časa edini slovenski izobraženci in so zato tvorili edino politično silo slovenstva. Po marčni revoluciji se je slovensko politično življenje razdelilo na dva tabora, in sicer na katoliškega in liberalnega. Ker je prihajalo do različnih interesov med njimi, Cerkev pa ni hotela deliti svoje vloge pri vodenju naroda, je podprla delovanje nastajajočih katoliških političnih društev in strank. Iz njenih krogov je tako izšla Katoliška stranka, ki se je v začetku 20. stoletja preoblikovala v Slovensko ljudsko stranko. Vendarle se je ta v času med obema vojnama razcepila na več političnih tokov (glej Tello, 2006, st. 100).

Slovenski prostor je postal glede verske podobe zelo razgiban po 2. svetovni vojni, saj so potrebe po razvijajočem se gospodarstvu posledično zahtevale prihod priseljencev iz drugih jugoslovanskih republik, ki so pripadali različnim narodom in različnim veroizpovedim. V slovenski prostor sta takrat vstopila pravoslavje – veroizpoved srbskih, črnogorskih in makedonskih priseljencev – ter islam, ki so ga k nam prinesli Bošnjaki in Albanci.

Versko raznolikost Slovenije niso tvorili le priseljenci, temveč tudi nova verska gibanja, ki so začela k nam prihajati v osemdesetih in devetdesetih letih 20. stoletja.

Za današnjo podobo Slovenije glede religijskega vprašanja predstavlja pomemben mejnik leto 1991, ko je država postala samostojna. Sprememba političnega režima je pomenila konec partijsko vodene politike do cerkva, osamosvojitve Slovenije pa

nastanek države, ki je v religijskem pogledu vsaj nominalno dominantno katoliška. Prihajalo je do postopnega zoževanja na krog držav z močno katoliško tradicijo, kot je Nemčija in Italija, ter hkrati ohlapnega sklicevanja na evropski standard odnosov med cerkvijo in državo (glej Smrke, 1996, str. 173). Počasi se je normaliziral odnos med Cerkvijo in državo, upirajoč se na demokratična načela, da je vse dovoljeno, kar ni izrecno prepovedno.

Slovenija je laična država, ki nima uradne ali priznane religije. Država sme finančno podpirati zdravstvene aktivnosti in izobraževalne, dobrodelne in socialne službe verskih skupnosti, če taka podpora ne temelji na razlikovanju glede na religijo ali prepričanje religiozних skupnosti in če je zagotovljeno enako obravnavanje religiozних in nereligiozних skupin. Država se ne sme vmešati v izbiro ali vlogo religiozних uslužbencev, strukturo religiozних organizacij, organizacijo bogoslužja in drugih obredov. Omejitve so dopustne le, če so določene z zakonom in če pristojni organ ugotovi, da so nujne v interesu javne varnosti, javnega zdravja, javne morale ali zaradi varovanja pravic in svoboščin drugih oseb.

Delovanje verskih skupnosti je svobodno, kjer država nima pravice soodločati. Njeno delovanje in organizacija morata biti javnosti znana ter v skladu s pravnim redom. Svoboda pomeni, da lahko ustanavljajo verske skupnosti ter notranjo organizacijo in povezovanje verskih skupnosti, kot je na primer ustanavljanje najrazličnejših organov znotraj samih verskih skupnosti, opravljanje verskih obredov in verskih zadev.

V Zakonu o verski svobodi (ZVS), ki ureja način zagotavljanja in uresničevanja verske svobode, določa register, merila, pogoje in postopek za registracijo in financiranje cerkva in verskih skupnosti, so bile odpravljene določene pomanjkljivosti, saj je bil do nedavnega v veljavi Zakon o pravnem položaju verskih skupnosti (ZPPVS) iz leta 1976. Tako se ob sprejetju ZVS razveljavi ZPPVS, razen 20. člena, ki ostane v veljavi. Verske skupnosti lahko same razpolagajo z dodeljenimi gmotnimi sredstvi, ki jim jih daje družbena skupnost. Z aktom, s katerim se da ta podpora, se lahko tudi določi, za kakšen namen jih smejo porabiti. Če je bila podpora dana namensko, lahko organ, ki ji je dodelil, zahteva poročilo o njeni uporabi. Urad za verske skupnosti namenja za gmotno podporo simbolična sredstva (glej Čepar, 2008, str. 25).

3.2 VERSKE SKUPNOSTI

Verske skupnosti prevzemajo vlogo posrednika, preko katerega verujoči uresničujejo svojo vero. Posamezniku je omogočeno, da se odloči po svoji vesti in lastnem prepričanju, kateri veroizpovedi, če sploh kateri, bo pripadal.

Posamezniki si vrednostnih načel in nazornih usmeritev ne zamišljajo sami, ampak se razvijejo v povezanosti institucij, ki zaobsegajo medgeneracijska spoznanja, možne poglede in razlage posameznikovega obstoja, ki jih prek jezika in načinov obnašanja posredujejo naprej, prek organizacije in osebnega zastopanja utrjujejo in zagotavljajo njihov razvoj. Vlogo posrednika in prenašalca tistim, ki iščejo dokončne resnice, prevzamejo verske skupnosti. Teh tako ni mogoče šteti le za skupek posameznikov, ki so v določenem trenutku njeni člani, ampak so nepogrešljiv institucionalni temelj, na katerem posameznik gradi svoje versko prepričanje (glej Šturm, 2000, str. 39).

V 5. členu Zakona o verski svobodi¹³ so cerkve in druge verske skupnosti označene kot splošno koristne organizacije. Zavzemajo se za duhovnost in človekovo dostojanstvo v zasebnem in javnem življenju, si prizadevajo za osmišljanje bivanja na področju verskega življenja in imajo hkrati tudi s svojim delovanjem pomembno vlogo v javnem življenju z razvijanjem svojih kulturnih, vzgojnih, izobraževalnih, solidarnostnih, karitativnih in drugih dejavnosti s področja socialne države, s katerimi bogatijo nacionalno identiteto in s tem opravljajo pomembno družbeno nalogo. Država spoštuje identiteto cerkva in drugih verskih skupnosti in vzpostavlja z njimi odprt in trajen dialog ter razvija oblike trajnega sodelovanja (ZVS, 2. Odstavek 5. člena).

Skupnosti morajo delovati v skladu s pravnim redom Republike Slovenije (RS) in javnosti znano. Cerkev ali druga verska skupnost sama v skladu s svojimi avtonomnimi pravili določi način obveščanja javnosti o svojem delovanju. Delovanje cerkve ali druge verske skupnosti ne sme nasprotovati morali in javnemu redu (ZVS, 1. in 2. odstavek 6. člena).

Zakon o verski svobodi določuje delovanje cerkva in drugih verskih skupnosti kot svobodno, ne glede na to, ali je registrirano ali pa delujejo brez registracije. Vendar le so registrirane cerkve in druge verske skupnosti pravne osebe zasebnega prava. Pravico pridobitve imajo tudi njihovi sestavni deli (ZVS, 3. odstavek 6. člena).

Tako so verske skupnosti nosilke upravičenj, ki izhajajo iz zagotovila svobode religije, kot tudi pravica, da samostojno odločajo o lastnih zadevah. Nekatere pravne ureditve jo poimenujejo kot avtonomijo verskih skupnosti, druge pravica do samoodločanja. Pridobivanje premoženja je pomembna zaradi izvrševanja bogoslužja in drugih religioznih dejavnosti. Pravica do samostojnega notranjega organiziranja, da

¹³ ZVS, sprejel ga je Državni zbor Republike Slovenije na seji 2. februarja 2007.

imenujejo in menjajo uslužbence po lastni izbiri, zagotavlja verskim skupnostim določene izjeme od splošnih zakonov, ki urejajo zaposlovanje.

Verske skupnosti imajo pravico ustanoviti podjetja, institucije ali združenja, pridobivati in razpolagati z lastnino, opravljati druge aktivnosti v skladu z odločitvami svojih članov. Smele naj bi proizvajati religiozno literaturo, drugo tiskano in avdiovizualno gradivo in stvari, ki se običajno uporabljajo pri izvrševanju religije. Kulturne, vzgojne, dobrodne, zdravstvene in druge aktivnosti smejo opravljati neposredno ali prek pridruženih ali neodvisnih organizacij in fundacij.

Eden izmed ključnih ugovorov neverujočih zoper prepletanje države in religije se nanaša na obdavčitev. Vprašanje se glasi, ali so davčne oprostitve verskih skupnosti dopustne ali celo nujne bodisi zaradi uresničevanja svobode religije bodisi zaradi prepovedi diskriminacije.

Davčne oprostitve in olajšave so del pravne tradicije v mnogih državah. Ponekod obstajajo razlike že med verskimi skupnostmi, bodisi da je kriterij za razlikovanje drug nereligiozni moment. Drugod je določena za vse dobrodne ustanove, češ da so koristne za družbo kot celoto in da nadomeščajo državne službe (bolnice, izobraževalne institucije, muzeje). S tem ko država določi olajšave ali daje finančno podporo, se ne identificira z religijo. Taka vzpodbuda tudi ni nedopustna zaradi svobode religije. Tako kot ustanovno zagotovljena svoboda umetnosti še ne pomeni, da bi bila državna podpora umetnosti prepovedana, tudi ustavno varstvo religije ne prepoveduje finančne podpore s strani države. Podpora religije je lahko sama po sebi dobrodelen, koristen namen, ki zagotavlja moralno povezanost in standarde družbe (glej Šturm, 2000, str. 43-44).

Če bodo verske skupnosti želele ohraniti svoje finančne vire, se bodo morale odzvati na potrebe skupnosti, ki ji služijo. To naj bi prispevalo k njihovi demokratičnosti. Pri dajanju podpore religioznim skupnostim mora biti država nevtralna. Pomoč mora biti namenjena programom. Odločanje ne sme temeljiti na tem, kdo bo prejemnik, ampak v kakšne namene bo denar uporabljen.

3.3 REGISTRACIJA

Registrirane verske skupnosti imajo priznane določene pravice, glede na to da registracija v Sloveniji ni obvezna. Uveljavljen je sistem prijave pristojnemu organu, to je Uradu za verske skupnosti RS.

Državni organ o registraciji odloča v upravnem postopku v skladu z zakonom ter ob subsidiarni uporabi zakona, ki ureja splošni upravni postopek (ZUP). Tako predpisani postopek zagotavlja jasnost meril za registracijo cerkva oziroma drugih verskih skupnosti, pravno predvidljivost postopka ter varstvo pravic strank v postopku pred pristojnim državnim organom.

Če se hoče določena verska skupnost registrirati, mora izpolnjevati določene pogoje, ki so zapisani v zakonu:

1. ustanovi jo lahko vsaj 100 polnoletnih oseb, ki so državljani Republike Slovenije ali tujci in imajo tu prijavljeno stalno bivališče;
2. če so določeni njihovi organi upravljanja in osebe, ki versko skupnost zastopajo navzven;
3. če je izkazana prisotnost v Republiki Sloveniji v obdobju preteklih 10 let. Če gre za versko skupnost, ki je v svetu poznana že več kot sto let, ta izkaz ni potreben;
4. če je zahtevi za registracijo priložen temeljni akt verske skupnosti v pisni obliki in v slovenskem jeziku, v katerem so opredeljeni njen verski nauk in versko poslanstvo, verski obredi in bogoslužja, morebitni prazniki in temeljne značilnosti verskega delovanja.

Verska skupnost se registrira pri Uradu Vlade Republike Slovenije za verske skupnosti. Zahteva mora biti podana v pisni obliki in mora vsebovati naslednje podatke: ime verske skupnosti, sedež, naziv notranjih organov, osebne podatke vsakega od ustanoviteljev, podatke o osebah, ki v Sloveniji zastopajo versko skupnost, žig verske skupnosti, ki ga bo uporabljala v pravnem prometu, način zagotavljanja sredstev za svoje delovanje, način prenehanja verske skupnosti, način imenovanja in odpoklica svojih duhovnikov in drugih verskih uslužbencev, način zagotavljanja javnosti njihovega delovanja, pravice in obveznosti pripadnikov verske skupnosti.

Če verska skupnost izpolnjuje pogoje in priloži obvezne priloge (akt o ustanovitvi verske skupnosti, pravila o notranji organizaciji in delovanju njenih organov, temeljna verska besedila ter dokazila o prisotnosti v RS), jo Urad Vlade RS za verske skupnosti vpiše v register verskih skupnosti. Urad o zahtevi za registracijo odloča v postopku, ki ga določa ZVS, subsidiarno pa se uporablja splošni upravni postopek. Če verska skupnost ne vloži popolne vloge, ji Urad določi rok, ki ne sme biti krajši od 15 dni in ne daljši od 3 mesecev, v katerem mora vlogo dopolniti. V primeru, da tega ne stori, Urad zahtevo zavrže. Kot pravno sredstvo proti sklepu o zavrženju je možen upravni spor.

Posebno je določilo oziroma omejitev, da tistih verskih skupnosti, katerih cilj ni zgolj opravljanje verskih obredov, temveč širjenje nestrpnosti in s tem povezanega kršenja človekovih pravic, ni dovoljeno registriranje.

Registracija daje pravice, katere zagotavljata Ustava in ZVS.

Država lahko sklepa sporazume samo s cerkvami oziroma drugimi verskimi skupnostmi, registriranimi v Republiki Sloveniji, s katerimi se lahko med drugim natančneje določijo modalitete za uresničevanje njihovih pravic. Vernikom registriranih cerkva oziroma drugih verskih skupnosti država zagotavlja redno individualno in kolektivno versko duhovno oskrbo v slovenski vojski, policiji, zaporih,

zavodih za mladoletne in v bolnišnicah ter socialnovarstvenih zavodih, ki opravljajo institucionalno varstvo.

Verska duhovna oskrba v vojski, v policiji in zaporih, kjer duhovno oskrbo opravljajo vojaški kaplani in drugi pastoralni uslužbenci, ki so zaposleni v Slovenski vojski in se ravna po pravilih vojaške službe. Za zagotavljanje materialnih pogojev izvrševanja duhovne oskrbe skrbi pristojno ministrstvo.

Osebam, ki jim je bila odvzeta prostost oz. zaporniki ter zaporniki, ki so v zavodih za mladoletne imajo prav tako pravico do duhovne oskrbe. V mejah možnosti se jim omogoči sodelovanje pri verskih obredih, ki so organizirani v zavodih, dovoljeno pa jim je tudi prejemanje verskih knjig in napotkov.

Verska oskrba v bolnišnicah, domovih za ostarele je podobno urejena kot v vojski, v policiji in zaporih, vendar imajo bolniki v bolnišnicah in domovih za ostarele možnost obiskovanja verskih obredov, ko ti potekajo v za to določenih prostorih v teh ustanovah. Dovoljeno jim je prosto gibanje. V zaporih se o poteku verskega obreda dogovorijo vnaprej, večinoma gre za verske obrede ob velikih praznikih. Nato poznamo še delitve glede pravic registriranih verskih skupnosti, ko gre za *svobodo gradnje in uporabo prostorov in zgradb za verske namene*, kjer imajo pravico do gradnje in vzdrževanja prostorov in zgradb za bogoslužja in opravljanje drugih verskih obredov, kot tudi pravico do prostega dostopa do njih, kar pomeni, da morajo delovati v skladu s predpisi o graditvi objektov, ki veljajo v RS. Poleg tega pa še) *pravica do plačila prispevka za socialno in zdravstveno zavarovanje uslužbencev verskih skupnosti, financiranje socialnih pravic, financiranje verskih skupnosti*.

3.4 VZGOJNE IN IZOBRAŽEVALNE USTANOVE

Evropska Konvencija izrecno zagotavlja, da nikomur ni dopustno odreči pravice do izobraževanja (2. člen 1. Protokola k EKČP).

Sodišče in Komisija določata, da je financiranje in organiziranje javnega izobraževanja stvar države, posamezniki pa imajo tiste pravice, ki jim jih država po svojem preudarku da. Prvi stavek 2. člena Protokola obsega pravico do dostopa do izobraževalnih institucij, ki omogočajo v določenem času pravico do dostopa do izobraževalnih institucij, ki obstajajo v določenem času, pravico do učinkovitega izobraževanja in pravico do javnega priznanja šolanja, ki ga je posameznik uspešno zaključil. Pravica do dostopa do izobraževanja vključuje dostopnost do vrtca, osnovne, srednje in visoke šole. Pravica do učinkovitega izobraževanja ne pomeni, da bi država morala financirati vsako vrsto in stopnjo izobraževanja. Pri odločitvi sme upoštevati finančne zmogljivosti družbe in posameznikov.

Razlikujeta se pomena izobraževanje in poučevanje. Izobraževanje je celoten proces, v katerem odrasli otrokom posredujejo svoja prepričanja, kulturo in druge vrednote. Poučevanje je ožji pomen in pomeni posredovanje znanja.

Države se zavezujejo, da religiozna in filozofska prepričanja staršev spoštujejo v celotnem šolskem izobraževalnem programu. Dolžnost države ni le priznavati ali

upoštevati tega, kar je določeno kot pozitivnost tako v okviru javnega kot zasebnega izobraževanja in pri opravljanju vseh izobraževalnih funkcij (vsebinskih in upravnih, npr. disciplinskih).

Ustava v 57. členu določa, da je izobraževanje svobodno, kar pomeni, da je vsakomur zagotovljena pravica do svobodnega izobraževanja. Osnovnošolsko izobraževanje je obvezno in se financira iz javnih sredstev. Na ta način Ustava državo zavezuje k ustvarjanju možnosti, da si državljani lahko pridobijo ustrezno izobrazbo. Pravica in dolžnost staršev vzdrževati, izobraževati in vzgajati svoje otroke iz 54. člena Ustave in pravica do svobodnega izobraževanja zahtevata svobodno izbiro izobraževanja. Starši imajo pravico za svoje otroke svobodno izbirati bodisi javno bodisi zasebno šolo. Starši imajo dolžnost in odgovornost usposobiti otroke za samostojno in odgovorno življenje, zato je izjemo pomembno, da jim je zagotovljena tudi pravica do svobodne izbire šole.

Verske skupnosti lahko ustanavljajo izobraževalne in vzgojne ustanove, dijaške in študentske domove ter druge podobne ustanove ter v njih svobodno izvršujejo izobraževalno in vzgojno dejavnost po lastnih statutih v skladu z ustavnim in pravnim redom Republike Slovenije.

Temeljni zakon s področja izobraževanja, tj. Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja uvaja ločitev na javne in zasebne izobraževalne institucije. Tudi zasebne izobraževalne ustanove lahko izvajajo javno priznane izobraževalne programe. Njihova spričevala so priznana kot javne listine, če izpolnjujejo z zakonom določene pogoje glede strokovnih delavcev, prostorov in opreme, ki so predpisane za javne šole (glej Prepeluh, 2000, str. 314-360).

Javne vrtce in osnovne šole ustanavljajo lokalne skupnosti, srednje šole pa država. Ustanovitelji jih tudi financirajo. V soglasju z državo lahko gimnazijo ustanovi tudi mestna občina.

V Sloveniji po podatkih Ministrstva za šolstvo in šport trenutno deluje 105 samostojnih vrtcev, 186 vrtcev pri osnovnih šolah ter 20 zasebnih vrtcev. Nekateri izmed zasebnih vrtcev delujejo po katoliškem programu. Septembra 2007 je z delovanjem pričela tudi prva katoliška osnovna šola – Osnovna šola Alojza Šuštarja. Šola deluje v pritličju Škofijske klasične gimnazije Šentvid. Njena posebnost je, da je verski pouk obvezni predmet. Vanjo je vpisanih sto otrok, program zagotavlja enakovrednost izobraževalnih standardov pri vseh predmetih, ki jih izvaja javna šola.

V Sloveniji je trenutno 246 srednjih šol, ki izvajajo javno veljavni program, med katerimi je šest zasebnih. Štiri med njimi je ustanovila verska skupnost, Katoliška cerkev: Škofijska gimnazija Vipava, Gimnazija Žemilje, Škofijska klasična gimnazija v Ljubljani in Škofijska gimnazija v Mariboru, kar predstavlja 1,9 % v vse srednje šole v Republiki Sloveniji vpisanih dijakov (Urad za verske skupnosti, URL: http://www.uvs.gov.si/si/drzava_verska_svoboda_in_verske_skupnosti_v_republiki_sloveniji/).

Edina visokošolska ustanova verskih skupnosti v Republiki Sloveniji je Teološka fakulteta. Bila je ustanovljena z ustanovitvijo zraven še petih fakultet, Univerze v Ljubljani leta 1919. Potem je bila leta 1949 z zakonom iz nje izločena, vendar še vedno priznana, na kar je leta 1952 izgubila tudi to. Po demokratičnih spremembah leta 1991 je nato priznanje le pridobila, leto kasneje pa tudi postala ponovno članica Univerze v Ljubljani. Enoto ima tudi v Mariboru.

Ustava o verskem pouku ne govori, Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja pa v javnih vrtcih in šolah konfesionalne dejavnosti ne dovoljuje. Tudi v vrtcih in šolah s koncesijo konfesionalna dejavnost ni bila dovoljena, kar pa je Ustavno sodišče spremenilo (U-I-68-98). Novi zakon v vrtcih in šolah s koncesijo konfesionalno dejavnost dovoljuje, kadar se ta izvaja znotraj programa, ki se opravlja kot javna služba. Konfesionalna dejavnost tudi ne sme časovno prekinjati in prostorsko ovirati programa, ki se izvaja kot javna služba. Izvajanje konfesionalne dejavnosti mora biti organizirano tako, da tistim, ki se ne želijo udeležiti te dejavnosti, omogoča nemoten prihod in odhod. Izjemoma lahko minister na predlog ravnatelja v prostorih javnega vrtca oziroma šole izven pouka ali izven časa delovanja vrtca oziroma šole dovoli verouk ali konfesionalni pouk religije, če v lokalni skupnosti ni drugih primernih prostorov.

V javnih osnovnih šolah lahko otroci obiskujejo izbirni predmet verstva in etika, ki naj ne bi posegal v pravice verskih skupnosti, s svojo vsebino pa naj bi pomagal učencem pri premišljenem odnosu do verskih vprašanj. Predmet je religiozno nevtralen, vsako leto pa si ga izbere več učencev. Verouk, ki ga v župniščih in drugje vodijo verske skupnosti, ni del pouka v javnih šolah. Ministrstvo za šolstvo v več kot 20 šolah dovoli izvajanje verouka zunaj časa rednega pouka.

3.5 PODATKI O REGISTRIRANIH CERKVA IN DRUGIH VERSKIH SKUPNOSTIH

Urad za Verske skupnosti vodi javen register verskih skupnosti. Vanj so vpisani osnovni podatki o verskih skupnostih, in sicer:

1. ime in sedež cerkve ali druge verske skupnosti,
2. številka in datum odločbe v vpisu,
3. zaporedna številka vpisa v register ter enolična identifikacija,
4. osebni podatki osebe, ki versko skupnost zastopa.

Registrirane verske skupnosti morajo vsako spremembo podatkov o registraciji sporočiti Uradu v roku 30 dni.

Tabela 1. Podatki iz registra cerkva in drugih verskih skupnosti v RS

PODATKI IZ REGISTRA CERKVA IN DRUGIH VERSKIH SKUPNOSTI			leto vpisa v evidenco verskih skupnosti
zap. št. vpisa	IME	NASLOV SEDEŽA	
1.	Katoliška Cerkev	Ljubljana, Ciril Metodov trg 4	1976
2.	Evangeličanska Cerkev v Republiki Sloveniji	Murska Sobota, Slovenska ulica 15	1976
3.	Judovska skupnost Slovenije – Judovska občina Ljubljana	Ljubljana, Tržaška cesta 2	1976
4.	Zveza baptističnih cerkva v Republiki Sloveniji	Celje, Janševa ulica 1	1976
5.	Srbska pravoslavna cerkev Metropolija Zagrebško - Ljubljanska	Ljubljana, Gruberjevo nabrežje 20	1976
6.	Islamska skupnost v Republiki Sloveniji	Ljubljana, Grablovičeva ulica 14	1976
7.	Evangeljska binkoštna Cerkev	Novo mesto, Trdinova ulica 27	1976
8.	Krščanska adventistična cerkev	Ljubljana, Njegoševa cesta 15	1976
9.	Jehovove priče – krščanska verska skupnost	Kamnik, Groharjeva ulica 22	1976
10	Kristusova cerkev bratov	Mali vrh 1a	1981
11	Novoapostolska cerkev v Sloveniji	Maribor, Glavni trg 3	1982

12	Svobodna cerkev v Republiki Sloveniji	Zasip, Stagne 18	1983
13	Skupnost za zavest Krišne	Ljubljana, Žibertova ulica 27	1983
14	Svobodna katoliška cerkev	Ljubljana, Linhartova cesta 64	1984
15	Mednarodna šola Zlatega rožnega križa LECTORIUM ROSICRUCIANUM	Ljubljana, Celovška cesta 280	1987
16	Cerkev Jezusa Kristusa svetih iz poslednjih dni	Ljubljana, Šišenska cesta 48	1991
17	Univerzalno življenje	Ljubljana, Celovška cesta 87	1991
18	Združitevna Cerkev	Škofljica, Dolenjska cesta 419	1991
19	Nacionalna Bahajska skupnost v Republiki Sloveniji	Ljubljana, Bohinjčeva ulica 8	1992
20	Ordo Templi Orientis	Ljubljana, Kotnikova ulica 21	1992
21	Reformatorska krščanska cerkev Slovenije	Motvarjevci	1993
22	Šri Radhakunda – Skupnost za zavest Šri Gourange	Labor 46	1994
23	Makedonska pravoslavna skupnost v Republiki Sloveniji »Sveti Kliment Ohridski«	Ljubljana, Hruševska 43d	1994
24	Buddha Dharma – Zveza budistov v Republiki Sloveniji	Ptuj, Hajdoše 68	1995
25	Scientološka cerkev	Koper, Ulica za gradom 21	1995
26	Cerkev Jezusa Kristusa »Živa voda«	Portorož, Pot k izviru 23	1995
27	Krščanski center Nova Generacija	Ljubljana, Ulica Franca Mlakarja 3	1995
28	Evangeljska baptistična skupnost	Celje, Pohorska ulica 6	1997
29	Mednarodna krščanska skupnost	Log pri Brezovici, Cesta v Lipovce 20	1997
30	Bela Gnostična Cerkev	Poljšica pri Podnartu 8	1999
31	Sakrament Prehoda	Maribor, Ulica bratov Greifov 14	1999
32	Krščanska cerkev Kalvarija	Celje, Hribarjeva 8	2003
33	Budistična kongregacija Dharmaling	Ljubljana, Melikova ulica 1	2003

34	Hinduistična verska skupnost v Sloveniji	Ljubljana, Derčeva ulica 41	2003
35	Krščanski Center Ljubljana	Ljubljana, Ob železnici 18	2003
36	Univerzalna verska skupnost vzhajajočega sonca	Hočko Pohorje 64	2003
37	Raeljanska religija v Sloveniji	Ljubljana, Dunajska cesta 106	2004
38	»Cerkev Nove zaveze« - Slovenija	Verd, Cesta na Barju 7	2004
39	Sveta Cerkev Annasann	Celje, Novi trg 16	2004
40	Reformirana evangelijska cerkev	Ljubljana, Polje cesta VI 10	2004
41	Slovenska muslimanska skupnost	Ljubljana, Pražakova ulica 14	2006
42	Cerkev Novo Življenje	Murska Sobota, Industrijska ulica 2	2006
43	Duhovna skupnost Oriš – energij narave	Podčetrtek, Tržaška cesta 91	2007

Vir: <http://www.uvs.gov.si/>

Cerkev oziroma verska skupnost je iz registra izbrisana, če je s pravnomočno sodno odločbo ugotovljena hujša kršitev Ustave, če je ugotovljeno, da izvrševanje verskega nauka temelji na nasilju oziroma spodbuja k temu, če je ugotovljeno, da je izključna dejavnost verske skupnosti pridobivanje dobička, če je ugotovljeno, da so podatki v zahtevi za registracijo lažni oziroma ponarejeni in kadar se verska skupnost sama odloči nehati delovati. Pri verskih skupnostih gre za tradicionalne organizacije, ki so širšega družbenega pomena in imajo zato nekatere posebne pravice. Zato je tudi razumljivo, da imajo strožje pogoje za registracijo.

Na Uradu Vlade Republike Slovenije za verske skupnosti je trenutno registriranih 43 verskih skupnosti. Prve so bile registrirane že leta 1976, ko je stopil v veljavo Zakon o pravnem položaju verskih skupnosti (ZPPVS) v Republiki Sloveniji. Zaradi spremembe političnega režima ob osamosvojitvi in sprejemom nove ustave, zakon v določenih točkah ni bil v skladu z ustavo. Zaradi teh neskladnosti je bil leta 2007 sprejet nov Zakon o verski svobodi (ZVS). Temeljna pravna razmerja na področju svobode religije in prepričanja so urejena v slovenski Ustavi, podrobneje pa to področje ureja Zakon o verski svobodi. 1. člen tega zakona se glasi: »Ta zakon ureja individualno in kolektivno uresničevanje verske svobode, pravni položaj cerkva in drugih verskih skupnosti ter njihovih pripadnikov, pravice registriranih cerkva in drugih verskih skupnosti ter njihovih pripadnikov in pooblastila ter pristojnosti organa, pristojnega za verske skupnosti.«

3.6 STATISTIČNI PODATKI O VEROIZPOVEDI IN PRIPADNOSTI VERSKIM SKUPNOSTIM

V Ustavi RS je zapisano, da se nihče ni dolžan opredeliti glede svojega verskega ali drugega prepričanja, kar posledično pomeni, da ni natančnega vpogleda v strukturo verske pripadnosti državljanov oziroma prebivalcev Republike Slovenije. Na vprašanje pri popisu prebivalstva, odgovor na to vprašanje ni bil obvezen, vendarle pa je na njega odgovorila večina.

Tabela 2: Prebivalstvo po veroizpovedi, Slovenija, popisa 1991 in 2003

veroizpoved	skupaj		Strukturni delež (%)	
	1991	2003	1991	2003
skupaj	1913355	1964036	100	100
Katoliška	1369873	1135626	71,6	57,8
Evangeličanska	14101	14736	0,7	0,8
Druge protestantske	1890	1399	0,1	0,1
Pravoslavna	46320	45908	2,4	2,3
Druge krščanske	2410	1877	0,1	0,1
Islamska	29361	47488	1,5	2,4
Judovska	199	99	0,0	0,0
Orientalne	478	1026	0,0	0,1
Druge veroizpovedi	269	558	0,0	0,0
Agnostiki	...	271	...	0,0
Je vernik, vendar ne pripada nobeni veroizpovedi	3929	68714	0,2	3,5
Ni verni, ateist	84656	199264	4,4	10,1
Ni želel odgovoriti	81302	307973	4,2	15,7
Neznano	278567	139097	14,6	7,1

Vir: <http://www.stat.si/>

Tabela 3: Verske skupnosti v primerjavi s svetovnimi verstvi

Verska skupnost - veroizpoved (glavne v Sloveniji)	Slovenija (%) 2 milijona prebivalcev	Svet (%) 6,7 milijard prebivalcev
katoliki	58	16,9
muslimani	2,4	16,4
pravoslavni	2,3	5,8
protestanti	0,9	3,8
ateisti	10	-

vir: http://sl.wikipedia.org/wiki/Glavne_svetovne_religije

Leta 2003 se je za katoliško vero opredelilo 13,8 odstotnih točk manj kot leta 1991, kar pomeni 23 426 državljanov. Manjši porast je razviden v evangeličanski veri, nakar so druge protestantske ter pravoslavna in druge krščanske leta 2003 v primerjavi z letom 1991 številčno rahlo upadale. Vidni so manjši upadi tudi pri judovski veri s 199 članov na 99 vernikov. Večji porast pripadnikov je opaziti pri islamski ter orientalski veri. Veliko več je tudi ateistov, s tem da se je za več kot 500 odstotkov povečalo število vernikov, ki ne pripadajo nobeni veroizpovedi.

Rimskokatoliška Cerkev v Sloveniji predstavlja največjo versko skupnost, saj se je kar 58 % vseh državljanov opredelilo za katolike. Islam in pravoslavci predstavljajo razmeroma enak delež prisotnosti, v kolikor je viden porast bolj pri prvo navedenih. Pravoslavci predstavljajo tretjo največjo skupino po veroizpovedi, saj se je l. 2002 za pravoslavne kristjane opredelilo 45.908 prebivalcev.

Največja verska skupnost je vezana na ruralno prebivalstvo. Srednje velike verske skupnosti pa so vezane bodisi na posamezne etične skupine – v primeru islama na muslimansko oziroma bošnjaško, pravoslavna pa na srbsko – bodisi na geografsko območje – evangeličanska, ki se nahaja v Prekmurju.

4. PРАВNA PODLAGA

Verska svoboda, kot jo poznamo danes na Zahodu, je neločljivo povezana z ločitvijo države in verskih skupnosti, obe skupaj pa z obdobjem razsvetljenstva, kjer so verske organizacije izgubile oblastni nadzor nad verskim življenjem posameznikov. Ločitev države in verskih skupnosti torej v osnovi pomeni predvsem to, da se država ne sme izrekati o verskih vprašanjih, nakar država ne sme financirati verskih dejavnosti, tako iz tega sledi, da ločitev ni zgolj načelna, temveč finančna oziroma oblastna.

V Republiki Sloveniji urejata človekovo pravico do verske svobode in odnos med državo in verskimi skupnostmi ustava in zakon. Uveljavljata pravico posameznika in kolektivno pravico, ki jo uresničujejo verske skupnosti.

Neposredno urejajo različne vidike verske svobode tudi drugi zakoni in podzakonski akti.

4.1 USTAVA REPUBLIKE SLOVENIJE IN VERSKA SVOBODA

Posledica zavestnega delovanja naroda, ki teži k pravni urejenosti na področju religije je verska svoboda, pravičnost, enakopravnost, svoboda ter druga pomembna načela.

Ustavo RS¹⁴ je sprejela Skupščina Republike Slovenije na seji Družbenopolitičnega zbora dne 23. decembra 1991, na seji Zbora občin dne 23. decembra 1991 in na seji Zbora združenega dela dne 23. decembra 1991. Odlok o razglasitvi ustave je bil objavljen v Uradnem listu RS, 33/91 dne 28. decembra 1991. Ustava je bila uveljavljena na dan razglasitve.

Vsaka ustava naj bi imela tako podobno grajeno strukturo oz. bi imela več funkcij. Prva funkcija zadeva organizacijo državne oblasti in razdelitev institucionalnih pristojnosti. Za to funkcijo je tipično, da uravnava v svobodnih demokratičnih državah razločevanje med zakonodajno, izvršilno in sodno oblastjo. Pri drugi funkciji gre za opredeljevanje in normativno določanje odnosov med posamezniki in javno oblastjo. To področje je zelo široko in vanj spadajo tudi dolžnosti in odgovornosti vsakega državljanā, kot so njihov prispevek k obrambi ali k javnim financam. V teh seznamih je določena celota nedotakljivih pravic in svoboščin, ki jih državljani, tako posamezniki kot skupine, lahko uveljavljajo v odnosu do države (pa ne samo do

¹⁴ Izhajajoč iz Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije, ter temeljnih človekovih pravic in svoboščin, temeljne in trajne pravice slovenskega naroda do samoodločbe, in iz zgodovinskega dejstva, da smo Slovenci v večstoletnem boju za narodno osvoboditev izoblikovali svojo narodno samobitnost in uveljavili svojo državnost, sprejema Skupščina Republike Slovenije Ustavo Republike Slovenije.

države)¹⁵ in glede katerih se država zavezuje, da jih priznava, spoštuje in spodbuja v svojem konkretnem delovanju in pri izvajanju vseh svojih pristojnosti.

Tretja funkcija ni nič kaj manj pomembna. Lahko rečemo, da je ustava tudi nekakšna shramba, v kateri se odražajo in hranijo vrednote, ideali in simboli, s katerimi se določena družba strinja. Potemtakem je ustava ogledalo te družbe oziroma bistveni element njenega samorazumevanja in ima temeljno vlogo v opredelitvi nacionalne, kulturne in vrednotenjske identitete naroda, ki jo je sprejel.

Členi Ustave RS, ki določajo versko svobodo

7. člen Ustave RS določa, da so verske skupnosti enakopravne in da je njihovo delovanje svobodno, tako ne more v nje posegati država ne druge pravne institucije. Država in verske skupnosti so ločene.

Pravni položaj verskih skupnosti temelji na naslednjih načelih:

- Načelo ločitve države in verskih skupnosti;
- Načelo enakopravnosti verskih skupnosti;
- Načelo svobodnega delovanja verskih skupnosti¹⁶.

Ta načela so dolžni spoštovati tako država kot verske skupnosti in s tem posledično tudi državljani sami.

41. člen Ustave RS spada v poglavje o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah. Ustava zagotavlja svobodo veroizpovedi in svobodo vesti. Izpovedovanje vere in drugih opredelitev v zasebnem in javnem življenju je svobodno kakor tudi pravica staršev do verske in moralne vzgoje otrok. Nihče se ni dolžan opredeliti glede svojega verskega ali drugega prepričanja.

Sicer 16. člen Ustave določa, da je z ustavo določene pravice in temeljne svoboščine izjemno dopustno začasno razveljavljati ali omejevati v vojnem in izrednem stanju¹⁷. Vendar pa v drugem odstavku ne dopušča nobenega začasnega razveljavljanja omejevanja pravic, ki so določene v 41. členu. Ustava tako postavlja versko svobodo v rang posebej varovanih ustavnih pravic, ki terjajo absolutno spoštovanje njihovega uresničevanja. Ustava v tem členu določa zapovedi v izrednih razmerah in tako preprečuje ravnanja kot je neenakopravnost, ki bi temeljila le na rasi, narodni pripadnosti, spolu, jeziku, veri, političnem ali drugem prepričanju, gmotnem stanju, rojstvu, izobrazbi, družbenem položaju ali katerikoli drugi osebni okoliščini.

Povezavo z določbami Ustave RS in versko svobodo najdemo tudi v številnih pravicah in svoboščinah. V ustavi so tako zagotovljene pravica do osebnega dostojanstva in varnosti (34. člen ustave), enakost pred zakonom (14. člen ustave), svoboda

¹⁵ Tako na primer dobijo na ustavni ravni zaščito pravic, kot so pravica svobodnega mišljenja, volilna pravica ali pravica do zdravja. Ti dve ustavni funkciji se kažeta v pozitivnem pravu, kot ga ustvarja ustava, ki je na vrhu državne hierarhije.

¹⁶ Šturm, 2002, str. 338.

¹⁷ Enako prepoved vsebuje tudi Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah. Veljati je začela 23. marca 1976.

izražanja (39. člen ustave). Pravica do ugovora vesti¹⁸ je urejena v 46. členu, kjer se dopušča ugovor vesti v primerih, ki jih določa zakon, če se s tem ne omejujejo pravice in svoboščine drugih oseb, svoboda izobraževanja in šolanja (57. člen ustave), prepoved spodbujanja k neenakopravnosti in nestrpnosti ter prepoved spodbujanja k nasilju in vojni (63. člen ustave), dolžnost sodelovanja pri obrambi države (123. člen ustave).

Ustava zagotavlja tudi varstvo pravic zasebnosti in osebnostnih pravic (35. člen ustave), varstvo osebnih podatkov (38. člen ustave), pravico do zbiranja in združevanja (42. člen ustave) in pravice ter dolžnosti staršev (54. člen ustave) (glej Šturm, 2000, str. 37-38).

Na podlagi ustavnih določb varovanja pravic veroizpovedi je bil sprejet od Državnega sveta RS dne 2.2.2007 Zakon o verski svobodi z absolutno večino, ki je bil objavljen v Uradnem listu dne 16.2.2007 in sestopil v veljavo dne 3.3.2007 ter se začel v celoti uporabljati dne 3.6.2007. Temu je sledila sprememba Sklepa o ustanovitvi Urada Vlade RS za verske skupnosti (Ur. l. RS, št. 22/07).

4.2 MEDNARODNI DOKUMENTI, KI OBVEZUJEJO REPUBLIKO SLOVENIJO

Razmerja med državo in verskimi skupnostmi na splošno mednarodni dokumenti ne urejajo neposredno, kaj šele, da bi predpisovali enega izmed modelov odnosov med državo in cerkvami. Posredno se dotikajo področja predvsem z zagotavljanjem svobode vesti ter prepovedujejo diskriminacijo na podlagi verskega prepričanja¹⁹.

Splošna deklaracija Združenih narodov o človekovih pravicah določa v 18. členu, da ima vsakdo pravico do svobode misli, vesti in veroizpovedi. Ta pravica vključuje pravico spreminjati prepričanja ali vero, kakor tudi njeno svobodo, javno ali zasebno izražanje, bodisi posamezno ali v skupini z drugimi, s poučevanjem, z izpolnjevanjem verskih dolžnosti, z bogoslužjem in opravljanjem obredov.

V okviru Sveta Evrope je pomembna Evropska konvencija o človekovih pravicah, ki daje vsakomur pravico do svobode misli, vesti in veroizpovedi²⁰, ki zajema tudi pravico posameznika, da vero ali prepričanje spremeni ter pravico, da vero izvršuje javno ali zasebno sam ali skupaj z drugimi v bogoslužju, pouku, praksi in verskih obredih.

¹⁸ Pravico do ugovora vesti imajo namreč vsi tisti, ki so dolžni sodelovati pri obrambi države: naborniki, vojaki med služenjem vojaškega roka in vojaški obvezniki v rezervni sestavi. Je trajna človekova pravica, ki jo je možno omejiti le s pravicami drugih v primerih, ki jih določa ustava, z zakonom pa je dopustno določiti le način njihovega izvrševanja.

Državljanom, ki zaradi svojih religioznih, filozofskih ali humanitarnih nazorov niso pripravljeni sodelovati pri opravljanju vojaških obveznosti, je treba omogočiti, da sodelujejo pri obrambi države na drug način.

¹⁹ Drenik, S. Mednarodni standardi varstva svobode veroizpovedi so obsežno predstavljeni v: Sveto in posvetno, str. 17-41.

²⁰ 9.člen. EKČP.

V okviru Združenih narodov je bil sprejet še Mednarodni pakt o državljskih in političnih pravicah, ki govori o svobodi vesti v 18. členu; v prvem odstavku določa, da ima vsakdo pravico do svobodne misli, vesti in veroizpovedi. Ta pravica vsebuje svobodo imeti ali prejeti vero ali prepričanje, po svoji izbiri in svobodno izražati svojo vero ali prepričanje posamično ali v skupini z drugimi, javno ali zasebno, z bogoslužjem, izpolnjevanjem verskih in ritualnih obredov in poučevanjem. V drugem odstavku določa, da nihče ne sme biti prisiljen k nečemu, s čimer bi bila kršena njegova pravica imeti ali sprejeti vero ali prepričanje po lastni izbiri. V tretjem odstavku pa določa, da so glede svobode izražanja vere ali prepričanja dopustne le tiste omejitve, ki jih določa zakon in so potrebne za zavarovanje javne varnosti, reda, zdravja ali morale, ali pa temeljnih pravic in svoboščin drugih. V četrtem odstavku se države pogodbenice tega Pakta zavezujejo spoštovati pravico staršev oziroma zakonitih skrbnikov, da svojim otrokom zagotavljajo tisto versko in moralno vzgojo, ki je v skladu z njihovim lastnim prepričanjem.

Konvencija ZN o otrokovih pravicah velja za konvencijo z največjim številom ratifikacij. Določa, da države pogodbenice spoštujejo otrokovo pravico do svobode misli, vesti in veroizpovedi. Države pogodbenice spoštujejo pravice in dolžnosti staršev oziroma zakonitih skrbnikov, da otroka pri uveljavljanju te pravice usmerjajo na način, prilagojen otrokovim razvojnim zmožnostim.

4.3 SVOBODA MISLI, VESTI IN VEROIZPOVEDI (9. ČLEN)²¹ TER PRAVO EU

Vsaka država članica Evropske unije (EU) ima svoj poseben sistem odnosov med državo in verskimi skupnostmi. V Evropi ni več tradicionalnih kategorij, kot so stroga ločitev, temveč veljavna zakonodaja, ki do zadovoljujoče mere zagotavlja potrebe vseh prebivalcev. Različne evropske države »različno« interpretirajo skupne temelje, katerega predstavlja 9. člen Evropske konvencije o človekovih pravicah. Te pravice morajo biti spoštovane v matični državi v nasprotju s posameznikom. »Države pa lahko tudi medsebojno iztožujejo pravico do veroizpovedi za svoje državljane, ki živijo v drugih državah« (glej Kuhelj, 2004, st. 152).

Kljub temu, da so razmerja v državah članicah sistemsko med verskimi skupnostmi in državo različno urejena, so vendarle vse bolj vidni skupni trendi, saj je v vseh vidno naraščanje »razločitev« med državo in verskimi skupnostmi ter hkratno razvijanje prijateljskega sodelovanja. Verska svoboda se vedno bolj uveljavlja kot pozitivna svoboščina in ne samo kot zgolj negativna. Od države tako zahteva zadostno omogočanje svobodnega delovanja in zagotovitev obstoja.

EU se zaveda, da mora pri nadaljnjem pravnem razvoju predvsem spoštovati različne sisteme držav članic²².

²¹ Glej sprotno opombo št. 28.

Živeti v okviru evropskega ustavnega reda pomeni živeti v pravnem prostoru, ki verujočim zagotavlja svobodo verskega delovanja ter preprečevanje verske diskriminacije, neverujočim pa svobodo v odnosu do kakršnekoli oblike verske prisile.

Evropska konvencija velja za najpopolnejši in najbolj sistematični sistem varstva pravic, saj pravno obvezuje in nadzoruje države podpisnice.

Vse evropske države podpisnice Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic so v 9. členu zagotovile pravico vsakogar do svobode misli, vesti in veroizpovedi. To določilo spada med tako imenovane kvalificirane ter absolutno zavarovane²³ pravice, za katere konvencija določa, da jih država pod določenimi pogoji lahko omejijo zaradi državno pomembnih razlogov. Te dopustne razloge zaradi možnosti prekoračenja in zlorabe natančno opredeljuje. Ker imajo članice različno urejeno varstvo pravic, je pomembno poenotenje le-teh z oblikovanjem in uvajanjem enotnih standardov pravic za vse.

Države podpisnice evropske konvencije imajo diskrecijsko pravico, da v mejah zakonitosti same določajo dopustnost poseganja v pravico do izpovedovanja vere svojih državljanov, vendar so le-te pod nadzorom sodišča, ki preprečuje omejevanje pravic posameznikov zaradi državnih interesov.

Najhitrejši razvoj prava, povezanega s svobodo veroizpovedi, je bil od sprejetja Amsterdamske pogodbe, kjer pravo prispeva k vzpostavitvi kulturnih temeljev v 1. odstavku F-člena²⁴. Evropska unija tako prispeva k razvoju kultur ter spodbuja skupno kulturno dediščino z varovanjem narodne in regionalne različnosti.

3. člen Pogodbe o Evropski uniji opredeljuje načelo subsidiarnosti, kjer je končno zahtevana zadržanost EU glede vprašanj državno-cerkvenega prava. To načelo pomeni, da EU lahko poseže vmes, ko država sama ne more učinkovito reagirati na spor ali problem, lahko tudi, da je reševanje določenega problema na tej ravni učinkovitejše kot na ravni posamezne države članice. Vendarle je potrebno upoštevati nacionalno identiteto, saj imajo nekatere ustave držav članic začetne besede s sklicevanjem »božjega imena«, medtem ko so druge striktno laične in nevtralne.

²² Pravo EU ima omejen vpliv na pravno področje verske svobode, saj nima splošne pristojnosti. Vpliv na cerkve in verske skupnosti ima na primer preko spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, delovne pravne zakonodaje, prepovedi diskriminacije itd.,

²³ V primeru pasivnega »uživanja« se te pravice iz drugega odstavka, ki se nanašajo samo na izražanje, manifestacijo veroizpovedi ter prepričanja, omejijo.

²⁴ EU ja nevtralna do vprašanj veroizpovedi in filozofije, izkazuje strpnost do različnih veroizpovedi in filozofij in obravnava vse verske skupnosti enakopravno.

4.3.1 Evropsko sodišče in pravica do verske svobode

V 9. členu, kjer Evropska konvencija določa svobodo misli, vesti in veroizpovedi, razlaga tudi definicijo pomena svoboščine ali svobode in se je osredotočila na razlikovanje med zasebno in javno sfero. Člen se nanaša na zasebnost posameznika, katerega pa Konvencija ne varuje do te mere, da bi državam prepovedovala, da lahko do določene mere zahtevajo od njih določenega prepričanja, da se prilagodijo tistemu ravnanju, ki ga določi država.

Konvencija zavzeto ločuje tudi med mislijo in vestjo ter veroizpovedjo ali prepričanjem. Navedeni pojmi so zavedeni v samem členu, tako da mora biti urejena definicija le-teh, saj lahko pride do razpona glede določenih prepričanj ter verovanj. Primer, kjer je prišlo do takega vprašanja, je **Arrowsmith proti Angliji**²⁵, kjer se je odločalo ali je pacifizem izražanje prepričanja. Podobno je bilo v primeru **Grandmaison in Fritz proti Franciji**²⁶, kjer so razdeljevali letake s protestno vsebino. V obeh primerih je Komisija ugotovila, da razdeljevanje letakov vojakom predstavlja poseg v vojaško disciplino in red, zaradi česar takšno ravnanje ne more biti opravičljivo izražanje v praksi (glej Kuhelj, 2004, str. 163).

Evropsko sodišče (ES ali tudi Sodišče) je leta 1976 priznalo in potrdilo temeljno pravico do verske svobode v primeru **Prais v. Council**²⁷. Ta pravica se mora zagotavljati popolnoma neodvisno od vsebine različnih verstev in veroizpovedi. V tem primeru je šlo za gospo Prais, katero je Komisija obvestila o datumu izpita za vse prijavljene kandidate za mesto uslužbenca Sveta. Gospa se izpita ne bi smela udeležiti, ker je potekal v petek in se ga po njenem judovskem verovanju takrat ne bi smela. Sodišče je spoznalo verske potrebe kandidatke kot pravico, varovano s pravom ES, vendar je hkrati ugotovilo, da ustanova v obravnavanem primeru ni bila dolžna na novo določiti izpitnega roka. Enako obravnavanje, nevtralnost in strpnost so se uveljavili kot osnovna načela prava o verstvih, saj je podlaga na statutu uradnikov ES, da mora biti uslužbenec izbran ne glede na raso, vero ali spol.

V primeru **Baghwan**²⁸ leta 1988 je ES odločilo, da so plačane dejavnosti in službe v okviru gospodarske dejavnosti verske skupnosti lahko del ekonomskega življenja, kakor tudi vzdrževanje članov verske skupnosti, če gre za plačilo honorarjev članom. Tako se delovanje cerkev in verskih skupnosti obravnava v povezavi s svobodo gibanja, svobodnim pretokom storitev, svobodo ustanovitve ter prepovedjo diskriminacije.

Leta 1991 je sodišče obravnavalo čas zapiranja trgovin na drobno, ki je bil v državi članici urejen s predpisi te države o varovanju nedelj in praznikov. V primeru **Torfain**

²⁵ Arrowsmith proti Angliji, (1978) 3 EHRR 218. Javno izražanje ideje mirovništva in spodbujanje k zavzemanju za nenasilje je normalno priznано izražanje mirovniških prepričanj.

²⁶ Grandmaison in Fritz proti Franciji, (1982) 4 EHRR 293. Sodišče je v tem primeru izenačilo pojma »conviction« in »belief« ter poudarilo, da mnenja in ideje nimajo enake vsebine kot prepričanje.

²⁷ Prais v. Council 130/75 (1976) ECR str. 1589.

²⁸ Baghwan 196/87 (1988) ECR str. 6159.

Borough Council²⁹ je sodišče določilo, da je to skrb držav članic in da je ta ureditev izraz določenih političnih in gospodarskih določitev, ki so prilagojene posebnostim držav članic z ozirom na kulturne okoliščine.

Tudi v Sloveniji se je odločalo o pravici delavcev do prostega dne v nedeljo. Tako je bil 21. septembra 2003 izveden referendum, kjer je 57,5 odstotkov volivcev podprlo omejitev odpiralnega časa trgovin, 41,7 odstotkov je bilo proti. Mercator d.d. je leta 2004 vložil pobudo za presojo zakona, kateremu so se pridružili še drugi trgovci. Tako je Slovensko ustavno sodišče maja 2005 razsodilo v neprid vložnikom pobude, da novela zakona o trgovini ni v neskladju z ustavo in določilo, da začne veljati s 1. januarjem 2006. Vendarle s tem ni bil končan »razdvoj« med trgovci in zagovorniki glede zaprtja trgovin, saj je bila decembra 2005 sprejeta novela zakona o trgovini, ki določa, da bodo trgovine z nujnimi življenjskimi potrebščinami lahko odprte največ deset nedelj v letu³⁰.

Ustavno sodišče je nato na pobudo družbe Emona Obala odločilo začasno zadržati izvajanje zakonskega člena in tako so lahko od 19. februarja 2006 odprte vse trgovine z nujnimi življenjskimi artikli.

V primeru **Von Rosmaalen v. Bestuur van Bedrijfsverenigingen**³¹ je jasno razvidno, da instituti prava ES ne morejo ustrezno obravnavati cerkvenega položaja, tudi če ES v konkretnem primeru doseže primerno rešitev.

4.3.2 Določbe Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščinah

Pogodba o Evropski uniji je omenila Evropsko konvencijo o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (EKČP) v šestem členu, kjer ima status regionalnega dokumenta, s poslanstvom, da na evropski ravni uresničuje načela Splošne deklaracije o človekovih pravicah. Te pravice varuje neodvisen sodni aparat Sveta Evrope, Evropsko sodišče za človekove pravice s sedežem v Strasbourgu.

9. člen³² EKČP zagotavlja svobodo misli, vesti in veroizpovedi, 2. člen 1. Protokola³³ k EKČP pa varuje pravico do izobraževanja. Ta dva člena dopolnjuje 14. člen, prepoved diskriminacije.

²⁹ ECJ NJW 1991, str. 626.

³⁰ Brez omejitev bodo lahko odprte izjeme, med katere so uvrščene prodajalne z omejeno površino prodajnega prostora do 200 kvadratnih metrov na bencinskih servisih, v starih mestnih in trških jedrih, kulturnozgodovinskih in romarskih centrih, smučarskih centrih, marinah, kampih, zdraviliščih, turističnih središčih, bolnicah, hotelih, na pokopališčih, letališčih, mejnih prehodih ter železniških in avtobusnih postajah.

³¹ Primer 196/87 (1986) ECR str. 3097.

³² 1. Vsakdo ima pravico do svobode misli, vesti in veroizpovedi. Ta pravica vključuje svobodo spremembe vere ali prepričanja ter svobodo, da človek bodisi sam ali skupaj z drugimi ter zasebno ali javno izraža svojo vero ali prepričanje v bogoslužju, pouku, praksi ali verskih obredih.

2. Svoboda izpovedovanja vere ali prepričanja se sme omejiti samo v primerih, ki jih določa zakon, in če je to nujno v demokratični družbi zaradi javne varnosti, za zaščito javnega reda, zdravja ali morale ali zaradi varstva pravic in svoboščin drugih ljudi.

Primer **Kokkinakis proti Grčiji leta 1993**³⁴ je postavil temelj demokratične družbe v zadevi svobode misli, vesti in veroizpovedi. To je bil prvi primer v zgodovini sodišča, ki se je neposredno nanašal na svobodo veroizpovedi.

Varovanje svobode veroizpovedi

➤ ***Pravica do spremembe veroizpovedi***

Že v prej omenjenem primeru **Kokkinakis proti Grčiji**, gre za pravico, da lahko posameznik zamenja svojo vero, ki sestavlja del notranjega vidika svobode veroizpovedi. Sodišče je razsodilo, da je pravica pridigati naravni del zunanega vidika svobode veroizpovedi; in konkretnije izražati svojo vero ter da je poskus spreobračanja vernika iz ene v drugo veroizpoved dovoljeno izražanje veroizpovedi. Tudi v zadevi **Kjeldsen, Busk Madsen in Pedersen proti Danski**,³⁵ se je opredelilo, da obsega svoboda vere pravico imeti in spremeniti vero ter izražati pripadnost veri navzven kot tudi pravico izvrševati vero v bogoslužju, v pouku, v praksi in v verskih obredih, kolikor je bilo s poukom mišljen pouk verske tradicije kakor tudi misijonarjenje.

➤ ***Negativen vidik svobode veroizpovedi***

Nihče ne sme biti neposredno prisiljen v izvrševanje verskih aktivnosti. Primer **Darby proti Švedski**³⁶ zaradi plačila davka verski skupnosti kot negativen vidik, ter **Buscarini in drugi proti San Marinu**³⁷ (18.2.1993), kjer je sodišče prisego na Svetemu pismu, ki jo je država zahtevala od novoizvoljenih članov parlamenta, razsodilo kot nasprotje z 9. členom EKČP. Dva nova člana sta prisegla brez sklicevanja na Sveto pismo, nakar je Parlament odločil, da je bila njuna prisega neveljavna in ukazal, da omenjena nova člana ponovita prisego skladno s predpisi. Prisega je vsebovala elemente krščanske vere in se je sklicevala na »Holy Gospels«. Člana sta prisegla ter se pritožila na Evropsko sodišče za človekove pravice, ker je bila kršena njuna pravica do svobode veroizpovedi in vesti. Ugotovitev sodišča je, da je prisega na Sveto pismo prisega na določeno veroizpoved in tako ni v skladu z 9. členom.

Razsodba **Hoffmann proti Avstriji**³⁸ (23.6.1993), zaradi pripadnosti vere posameznik ne sme biti privilegirani ali zapostavljeni.

³³ Nikomur ne sme biti odvzeta pravica do izobraževanja. Pri izvajanju funkcij, ki so v zvezi z vzgojo in izobraževanjem, mora država spoštovati pravico staršev, da zagotavljajo svojim otrokom takšno vzgojo in izobraževanje, ki sta skladna z njihovim lastnim verskim in filozofskim prepričanjem.

³⁴ Kokkinakis proti Grčiji, (25. 5. 1993) Serija A, št. 260.

³⁵ Glej prispevek Drenik, A., Odnos med cerkvijo in državo z vidika prava Evropske unije.

³⁶ Darby proti Švedski, (23.10.1990), A 187.

³⁷ Buscarini proti San Marinu, (1999) 30 EHRR 208.

³⁸ Hoffmann proti Avstriji, (23.6.1993), A 255-C.

➤ **Pravica javno izražati svojo vero**

Pomeni pravico posameznikom, da živijo svoje versko življenje po lastni izbiri. Država ima pravico javno izražanje vere do določene mere omejiti oz. poseči v njo³⁹. Pritožnica je v primeru **Arrowsmith proti Združenemu kraljestvu** leta 1978 razdeljevala vojakom letake, s katerimi jih je odvrčala od sprejema vojaške dolžnosti na Severnem Irskem. Gospa je pacifistka in je bila prepričana, da razdeljevanje letakov kot dejanje ni manifestacija samega prepričanja. Komisija zagovarja stališče o indirektnem vplivu prepričanja posameznika na dejanje razdeljevanje letakov, ki ni neposreden odraz njihovega prepričanja (glej Kuhelj, 2004 str. 163).

Gospa se ni sklicevala na pravilen člen, tako je bilo odločeno, da je bil poseg države legitimen, ker je v interesu državne varnosti in preprečevanja nereda. Bistven pomen je življenje vernikov in njihovo pojmovanje življenja.

Pomembno je zavedanje posameznika, da živi v demokratični družbi in da morajo biti upoštevanje posebne okoliščine določene družbe. V primeru **Kalaç proti Turčiji** leta 1997 je pritožnik bil prisiljen v zgodnjo upokožitev skupaj s še drugimi uradniki zaradi nediscipliniranega in nemoralnega obnašanja. Gospod je bil turški vojaški sodnik. Zagovarjal se je tako, da je podajal argumente, da je upokožitev temeljila na njegovem verskem prepričanju, vendarle je sodišče odločilo, da mora uradnik oziroma oficir spoštovati vojaško disciplino in tako potrdilo, da ji je z ravnanjem nasprotoval. Sklicevali so se na to, da 9. člen ne varuje vsakega ravnanja, ki ga je vzpodbudila ali na katerega je vplivala vera oziroma prepričanje. Mora se razlikovati med ravnanjem s področja osebnih prepričanj ali verovanj in med ravnanji, ki sta jih prepričanje ali veroizpoved zgolj vzpodbudila ali nanje vplivala. Gospod Kalaç je sodeloval pri aktivnostih Sulejmanove sekte, znane po fundamentalističnih težnjah in ni temeljila na verskem prepričanju, ampak je bila posledica pritožnikovega ravnanja.

➤ **Omejitve javnega izražanja vere**

Omejevanje in posegi v svobodo izražanja vere ali prepričanja je lahko dovoljeno le z zakonom, če le-ta zasleduje legitimen cilj in če je v skladu z načelom sorazmernosti. Merila po ESČP so, da mora imeti ukrep pravno podlago v pravnem redu države, ta podlaga pa mora biti ustrezno dostopna in predvidljiva, oblikovana s potrebno natančnostjo, ki posamezniku omogoča, da uravnava svoje ravnanje. ESČP prepušča državam članicam pravico do prostega preudarka (*margin of appreciation*).

To omejevanje se je opredeljevalo tudi v primeru **Kokkinakis**, kjer se je sodišče izreklo, da je treba v demokratični družbi, kjer sobivajo številne religije znotraj prebivalstva posamezne države, postaviti omejitve z namenom pomiritev interesov različnih skupin in tako zagotoviti, da je spoštovano prepričanje vsakogar⁴⁰. Gospod

³⁹ Pravica posameznika, da sam ali skupaj z drugimi ter zasebno ali javno izraža svojo vero ali prepričanje v bogoslužju, pouku, praksi ali verskih obredih.

⁴⁰ Vsaka omejitev mora biti skladna s pogoji 2. Odstavka 9. Člena ESČP in mora imeti legitimen namen zaradi javne varnosti, za zaščito javnega reda, zdravja ali morale ali zaradi varstva pravic in svoboščin drugih ljudi.

Kakkinakis, pritožnik, Jehova priča, je bil aretiran na podlagi zakona iz leta 1938 med pogovorom z ženo pevca Grške ortodoksne cerkve, kjer je po veljavnem zakoniku spreobračanje (*prozelitizem*) kaznivo dejanje. Grčija je država s prevladujočo Ortodoksno vero, ki uživa poseben odnos z državo, tako je leta 1996 ovadila Jehove priče, ki so ustanovile in upravljale s hišo molitve brez ustreznega zavarovanja pristojnega organa, Ministrstva za izobraževanja in verske zadeve – **Monoussakis proti Grčiji** (26.9.1996).

➤ **Spreobračanje**

Sodišče je v primeru **Kokkinakis** prvič odločalo kaj dejansko pomeni 9. člen. Odločalo je o spreobračanju vernikov v drugo vero (v tem primeru iz grške pravoslavne vere v vero jehovih prič). Sodišče je odločilo z večino glasov, da z zakonodajo države, v tem primeru Grške, kjer je zavedena omejitev svobode izpovedovanja vere, lahko v skladu z drugim odstavkom velja kot kaznivo dejanje. Grška vlada je prepričana, da je prepoved spreobračanja v tem primeru upravičeno. Vendar je Sodišče odločilo, da je omejitev lahko opravičljiva samo na podlagi zaščite interesa drugih skupin ljudi, ter zato, da bi zagotovilo spoštovanje vsakega verskega prepričanja vsakega posameznika. Sodišče je tudi zaključilo, da ne sme imeti »prevladujoča oz. dominantna« veroizpoved boljšega položaja od ostalih veroizpovedi, ki imajo manjšo število pripadnikov in da je način izpovedovanja veroizpovedi ter način prepričevanja edini način pridobivanja novih vernikov (glej Kuhelj, 2004, str. 179).

Znova je v Grčiji nastopil primer »negativnega« spreobračanja, ko so oficirji skušali spreobrniti nekatere svoje podrejene. Tako je sodišče v primeru **Larissis in drugi proti Grčiji**⁴¹ dne 24. februarja 1998 zavrnilo pritožbo in ugotovilo, da je potrebno upoštevati različne okoliščine glede na dejansko stanje ali je bilo spreobračanje namenjeno samo vojakom ali tudi civilistom. Dokazano je bilo, da so se podrejeni čutili dolžni sodelovati s tožniki in s tem je bil dokazan vpliv na njih.

➤ **Kolektivni vidik svobode veroizpovedi**

Sodišče se je spopadlo tudi z vprašanjem, ali lahko pravico iz naslova 9. člena uživa tudi organizacija oz. pravna oseba, kot je na primer cerkev. Prvič se je soočila s tem primerom Komisija v **Church of X proti Angliji**, ter določila, da ne morejo biti nosilci navedenega člena. Oprla se je na to, da si lahko posamezniki samostojno iztožujejo kršenje pravic.

Vendar je zatem v kasnejšem podobnem primeru spremenila stališče in navedla, da je razlikovanje med verniki in cerkvijo neutemeljeno. Tako je v zadevi **X in Scientološka cerkev proti Švedski** določila, da ima verska skupnost pravico vložiti pritožbo v imenu svojih članov, ter da je sposobna izvrševati pravice iz 9. člena kot njegova zastopnica. Vprašanje se je pojavilo tudi glede organiziranosti in vodstva

⁴¹ Larissis in drugi proti Grčiji, 24.2.1998, Reports 1998.

verske skupnosti, ki ne temelji na svobodi združevanja iz 11. člena EKČP, ampak tudi na 9. členu.

V primeru **Company X proti Švici** pa gre za drugačen primer, saj je tožbo vložila založniška organizacija in gre v tem primeru za gospodarsko profitno organizacijo, ki ne more biti nosilka pravic 9. člena. Ugotovili so, da primer nima nobene veze z veroizpovedjo, in da se je tiskarska organizacija hotela samo izogniti davku. Situacija bi bila drugačna v primeru, če bi bila profitna organizacija povezana s cerkvijo ali podobno cerkveno organizacijo (glej Kuhelj, 2004, str. 174).

V primeru **Plattform Ärzte für das Leben proti Avstriji**⁴² je Sodišče odločilo, da je zdravnike, ki so se javno zavzemali za ukinitve splava, mogoče obravnavati kot subjekt pravic v skladu z devetim členom⁴³. Ob tej tematiki se zastavlja vprašanje, ali so politične stranke nosilke pravice do svobode misli in veroizpovedi, saj so organizirane na podoben način kot cerkve oziroma verske organizacije. O takšnih primerih doslej Sodišče ni imelo priložnosti določiti, tako da ostaja vprašanje zgolj na teoretični ravni.

Novejši primer **Jewish Liturgical Association Cha'are Shalom Ve Tsedek proti Franciji**⁴⁴ je predstavljal odločanje glede ustanovitve pravne osebe, saj je bila organizacija posebnega načina klanja živine, kot ga določajo židovska pravila. Sodišče je sprejelo odločitev, da je obredno klanje način izražanja veroizpovedi in gre za pravico, ki jo zagotavlja prvi odstavek devetega člena⁴⁵.

➤ *Prepoved diskriminacije, ki temelji na negativnem odnosu do vere*

Po ESČP gre za tovrstno kršitev v primeru, ko ni razvidna objektivna in razumna utemeljitev, ko država osebe v podobnih položajih obravnava različno. Presoja o tem, ali se zasleduje legitimen cilj ali obstaja razumno sorazmerje med uporabljenim sredstvom in zasledovanim ciljem.

V Avstriji je potekala rzsodba, ki je temeljila na pravici dodelitve otrok, kjer se je sodišče sklicevalo na dobrobit otrok. Po ločitvi je gospe Hoffmann, Jehovi priči, zavrnilo dodelitev otrok. Konkretnije se je odločalo o pravici otrok, saj so najpomembnejše njihove pravice in zdravje, tako je ta primer prikazal morebitno otrokovo socialno izobčenost glede zavračanja transfuzije krvi s strani Jehovih prič. ESČP je odločilo, da je razlikovanje na temelju verskega prepričanja nedopustno, in da ni bilo upoštevano razumno razmerje sorazmernosti med uporabljenimi sredstvi in zasledovanim ciljem.

⁴² Plattform Ärzte für das Leben proti Avstriji.

⁴³ Cilj skupine je bil neposredno povezan s svobodo prepričanja, ki je izhajalo iz verskih prepričanj skupine.

⁴⁴ Jewish Liturgical Association Cha'are Shalom Ve Tsedek proti Franciji (27.6.2000).

⁴⁵ Na Sodišču se niso strinjali z odločitvijo večinskega stališča sodniki: Bratza, Fischbach, Tsatsa-Nikolovksa, Pan Iru, Levits in Traja, ki so podali skupno ločeno zavrnilno mnenje. Njihovo mnenje je, da pri odločanju ni bilo zadosti upoštevano dejstvo, da je francoska vlada zavrnila prošnjo za ustanovitev pravne osebe z opisanim statusom zaradi tega, ker je pritožnik zavrnil podelitev statusa religiozne organizacije. Organizacija ni izpolnjevala vseh pogojev, ki zahtevajo striktno religiozno klanje.

➤ **Otroci in pravica staršev do njihove vzgoje**

Vzgojo otrok v skladu s prepričanjem staršev zagotavlja EKČP v okviru pravice do izobraževanja. Tako je zagotovljen poseben vidik svobode veroizpovedi, kjer ima država le negativno dolžnost zagotoviti, da se v šolah ne dogaja indoktrinacija⁴⁶. Tako Komisija daje staršem pravico, da otrokom pojasnjujejo, svetujejo, jih vzgajajo in usmerjajo v skladu s svojimi prepričanji ter pravico, da država na tem področju religiozna in filozofska prepričanja staršev spoštuje v celotnem šolskem izobraževalnem programu. Starši se morajo zavedati, da izkazujejo resnost svojega prepričanja.

Kjeldsen, Busk Madsen in Pedersen proti Dansk dne 7. decembra 1976, je primer, ki se je ubadal s spolno vzgojo v šolah. Starši otrok, ki so krščanske vere, so ugovarjali temu, da je postal predmet obvezen. Znan pa je tudi primer, kadar se dva učenca ter starši – Jehove priče, niso udeležili šolske predstave v spomin vojne med Grčijo in Italijo (**Valsamis proti Grčiji in Efstratiou proti Grčiji** - 1996).

Preko teh dveh primerov je bil potrjen 2. člen 1. Protokola, da mora država spoštovati versko in svetovnonazorsko prepričanje staršev skozi ves izobraževalni program. Sodišče je na ta način prikazalo, da obvezna udeležba na slovesnosti ne krši pravice staršev do svobode vere in prepričanja v zvezi z vzgojo otrok. Kazen, ki sta jo dobila učenca, ne posega v pravico veroizpovedi.

9. člen ima tudi posebno razmerje do 10. člena, ki zagotavlja pravico do svobode izražanja⁴⁷. Primer **Wingrove proti Združenemu kraljestvu** prikazuje, kako se je sodišče soočilo s problemom svobodnega javnega izražanja v medijih in odločilo, da ne odobrava neupravičeno in žaljivo izražanje do objektov verskega čaščenja, četudi pod krinko umetniške svobode, hkrati pa tudi odločno opravičuje posredovanje države. Odločeno je bilo, da država ni preseгла svojega prostega preudarka in da je bila prepoved predvajanja filma, ki je prikazoval križanega Kristusa s seksualnim pridihom, upravičena.

⁴⁶ **Indoktrinacija** e ž (á) *glagolnik od indoktrinirati*: intenzivirati politično indoktrinacijo / indoktrinacija mišljenja / biti pod stalno indoktrinacijo *pod vplivom določene doktrine*. (Vir: SSKJ)

⁴⁷ 10. člen:

1. Vsakdo ima pravico do svobodnega izražanja. Ta pravica obsega svobodo mišljenja ter sprejemanja in sporočanja obvestil in idej brez vmešavanja javne oblasti in ne glade na meje. Ta člen ne preprečuje državam, da zahtevajo dovoljenje za delo radijskih, televizijskih in kinematografskih podjetij.

2. Izvrševanje teh svoboščin vključuje tudi dolžnosti in odgovornosti in je zato lahko podvrženo obličnostnim pogojem, omejitvam ali kaznim, ki jih določa zakon in ki so nujni v demokratični družbi zaradi varnosti države, njene ozemeljske celovitosti, zaradi javne varnosti ali pravice drugih ljudi, zato da bi se preprečilo razkritje zaupnih informacij ali za varovanje avtoritete in nepristnosti sodstva.

Druge določbe EKČP, ki varujejo verske svobodo in interese

EKČP je zadevala tudi primere, ki so posredno zaščitili svobodo veroizpovedi oz. vsaj določene verske interese. Tako je v že prej omenjenem primeru **Derby proti Švedski** prišlo do neutemeljenega plačevanja davkov Švedski Cerkvi, ki jih je moral plačevati tožnik. Gospod ni imel stalnega prebivališča v tej državi, zato ni bil oproščen plačevanja davkov kakor državljani Švedske. Tako je prišlo do kršitve 14. člena v povezavi s 1. členom 1. Protokola, ki zagotavlja pravico do lastnine.

5. člen EKČP zagotavlja pravico do svobode in varnosti oseb. Na ta člen sta se sklicevala **Tsirlis in Kouloumpas** v zadevi **proti Grčiji** leta 1997, ko sta bila obtožena nepokorščine zaradi zavrnitve služenja vojaškega roka. Po njunem mnenju bi morala biti izvzeta iz te obveznosti na podlagi opravljanja duhovniškega poklica⁴⁸. Zahtevki je bil zavržen, ker Jehove priče ne spadajo pod »poznane cerkve«. Sodišče je nato odločilo, da vojaško sodišče ni pravilno upoštevalo dejstva, da sta pritožnika duhovnika, in kar je bilo odločeno že prej od Vrhovnega upravnega sodišča Grčije. To pomeni diskriminacijsko obravnavanje Jehovih prič, in zato je prišlo do kršitve 1. in 5. odstavka 5. člena EKČS, in tako jima je bila kršena pravica do svobode in varnosti ter odvzem prostosti, saj sta bila priprta.

4.4. AKTUALNE PRAVNOPOLITIČNE TEMATIKE O SVOBODI VEROIZPOVEDI

Če se poglobimo v dogajanje na evropskih tleh, moramo spoštovati raznolikost Evrope ter razumeti meje, katere so jasno opredeljene in katere so zavedene v zakonodaji dotično ali po prostem preudarku. Če bi neka priznana veroizpoved zahtevala od svojih privržencev žrtvovanje človeka, takšnim obredov v imenu verske svobode seveda ne bi morali zagotoviti izvajanja (niti takrat ne, ko bi se predvidena žrtev z lastnim žrtvovanjem strinjala). Včasih pa meje niso nujno tako jasne. Eden izmed najtežjih in včasih nerešljivih problemov zadeva vsiljevanje zakonodaje, ki odraža oblike javne morale, v katerih je mogoče zaznati versko utemeljenost oziroma verski izvor⁴⁹. Vsekakor imajo verske skupnosti različne pristope in poglede, tako bi prišlo tudi pri istih vprašanjih do različnih odgovorov pri odločitvah različnih ustavnih sodišč znotraj Evropske Unije.

Dr. Alenka Kuhelj je v reviji Javna uprava opredelila, da se 9. člen⁵⁰ konvencije nanaša na zasebnost posameznika (forum internum) in vključuje svobodo

⁴⁸ Določba iz leta 1988, da so duhovniki »poznanih cerkva« izvzeti iz obveznega služenja vojaškega roka.

⁴⁹ To so delikatna vprašanja, kot so abortus, istospolne poroke, razveze itd.

⁵⁰ Vsakdo ima pravico do svobode misli, vesti in veroizpovedi. Ta pravica vključuje svobodo spremembe vere ali prepričanja ter svobodo, da človek, bodisi sam ali skupaj z drugimi, ter zasebno ali javno, izraža svojo vero ali prepričanje v bogoslužju, pouku, praksi in verskih obredih. Svoboda izpovedovanja vere ali prepričanja se sme omejiti samo v primerih, ki jih določa zakon in če je to nujno v demokratično družbi zaradi javne varnosti, za zaščito javnega reda, zdravja ali morale ali zaradi varstva pravic in svoboščin drugih ljudi.

spremembe vere ali prepričanja ter svobodo, da posameznik sam ali skupaj z drugimi izraža svojo vero ali prepričanje. Osrednje mišljenje in odnos posameznika do vere ter življenja je prepričanje posameznika, njegov pogled na svet, življenje in družbo. Izpolnjeni morajo biti pogoji, kot so neizpodbitnost, resnost, povezanost in pomembnost. Omenjene pravice imajo poleg posameznikov tudi nekatere pravne osebe. Komisija je spremenila prvotno stališče, da cerkev ne more biti upravičena do uživanja pravice svobode misli, vere in veroizpovedi, tako da pripada vsem pravnim osebam z versko ali filozofsko vsebino⁵¹.

Avtorica prispevka navaja, da sodišče še ni odločalo o položaju političnih strank v razmerju do varstva pravice iz 9. člena. Vendarle opozarja, da je način njihove organiziranosti podoben kot za verske organizacije ali skupnosti. Za sporno odločitev pa navaja ustanovitev pravne osebe verskega značaja židovske liturgične skupnosti, kjer je odločilo sodišče na podlagi občutljivih odnosov med verskimi skupnostmi in državo (posebej, ko gre za zavarovanje zdravja), da dopusti državam precejšnjo mero diskrecijske pravice in s tem dinamiko odločitev.

Posameznika ni varovala pravica svobode vesti pred pravno določenimi obveznostmi, kot je primer služenje vojaške obveznosti, tudi če je v nasprotju s posameznikovo vestjo.

Evropa se tako sooča z družbami različnih tradicij in verovanj. Izpostavimo lahko države, katere se najbolj soočajo z problematiko javno izkazovanje verske pripadnosti.

Najaktualnejša tematika v evropskem prostoru je trenutno rzsodba Evropskega sodišča za človekove pravice v Strasbourgu, ki Italiji v začasni rzsodbi naroča, da mora v šolah odstraniti križe iz učilnic.

Italija je kot utemeljiteljica in zagovornica verske svobode sprejela odločitev z grenkobo in zmedenostjo, saj ima država bogato zgodovinsko dediščino. Povezovalni element in tisto, kar daje identiteto narodu, je še vedno krščanstvo. Opredelili so jo kot »zgodovinsko napako«, ki želi Evropo narediti »za prazen prostor« brez znamenj in zgodovinskega spomina.

Najtežjo nalogo ima brez dvoma Turčija, ki se »pokrito« pogojuje za vstop v Evropo z reformno prenovo človekovih pravic in temeljnih svoboščin glede verske svobode. Ni mogoče spregledati, da je Turčija za Evropo kulturno-verski izziv, saj je 99 odstotkov prebivalcev muslimanov. Bojazen, da država ne bo spoštovala človekove pravice v enakem obsegu kot druge članice EU, je še bolj pristna, ko se je odločila za reforme le-teh. Pojavljajo se vprašanja, ali je to le posledica želje vstopa v Evropo ali pa le gre za izraz želje turškega naroda po spremembah in približevanju evropskim pravnim in kulturnim standardom.

Primer sistema pravne ureditve ločitve cerkve od države ima Francija. Francija je tako bila prva država v EU, ki je imela zakon za prepoved nošenja verskih simbolov. Zakon se nanaša na prepoved nošenja očitnih verskih simbolov, diskretne (verižice z

⁵¹ Gospodarske organizacije, ki so povezane s cerkvijo, nimajo te pravice.

obeskom) zakon dovoljuje. Tako so prepovedali nošenje muslimanske rute hidija, katoliškega križa in judovske čepice jarmulka ter druge simbole v javnih šolah. Francoska vlada meni, da so rute postale politični simbol, in tako pomenijo grožnjo francoskemu idealu svobode in enakosti. Pojavlja se želja, da bi se prevzel evropski način oblačenja. Vendar ima tudi negativno posledico, in sicer izgubo učenk, ki se prepisujejo iz državnih šol v zasebne. Tako nastajajo zasebne verske šole, ki predstavljajo očitnejšo razliko, vodijo k še večjemu družbeno-kulturnemu razslojevanju in nestrpnosti med muslimani in drugimi »evropskimi« verniki.

Glede na postavko ločitev cerkve od države je pomembno, da so srednjeveške katoliške cerkve v Franciji pod državnim spomeniškim varstvom in le-te vzdržuje država. Novejše verske skupnosti pa imajo popolno ločitev cerkve od države. Država zato ne podpira in ne pomaga verskim skupnostim pri gradnji novih verskih objektov. Država mora preučiti in jasno določiti, katere verske pravice imajo njeni državljani. Do izraza prihajajo vse bolj politična, verska in kulturna nasprotja. Sodna oblast ima tako nalogo, da čim ustrežneje uravnoteži pravice in svoboščine ter načela pravne laične države.

Nemčija ima posebno ureditev razmerja med državo in cerkvijo, in sicer tako imenovano pozitivno nevtralnost. Država verskim skupnostim podeljuje privilegije, ki so utemeljeni s pozitivno ali prijateljsko vlogo v družbi.

V tej državi je določeno, da učiteljice v javnih šolah ne smejo nositi muslimanske rute. Nemčija in Francija imata nasprotna pogleda glede takega verskega izražanja. Moramo pa biti pazljivi, ker je v primeru Fereshta Ludin nemško zvezno ustavno sodišče odločilo, da ima učiteljica pravico, da se sama odloči glede oblačil. Odločitev iz nemškega ustavnega sodišča se je preložila na zvezno deželno zakonodajo. Tako so same določiteljice, ali bodo in kako bodo zakonsko uredile nošenje oblačil z religiozno vsebino v javnih šolah.

Kakor v prej omenjenih državah, razen Turčije, je tudi Nemčija zgodovinsko in kulturno krščanska. Tudi tukaj je nastala polemika izobešanja križa v učilnicah.

Leta 1991 ter 1995 je zvezno ustavno sodišče določilo, da se mora izobesiti v vsaki osnovnošolski učilnici križ. Proti temu so se pritožili starši z mislijo, da bi pozitivno versko svobodo morali imeti vsi učenci in ne samo prevladujoča katoliška večina.

Opazimo, da sta taki odločitvi glede verskih simbolov neusklajeni, saj je pri prvi odločitvi o verskih simbolih dalo sodišče prepoved izpostavljanja le-teh z načelom enakopravnosti.

V Evropi najdemo tudi izjemo glede izražanja verske pripadnosti, glede na zgodovinski razvoj evropskih dežel in njihovo kulturo. V Avstriji so tako dovoljene muslimanske rute oz. nošenje oblačil po lastni izbiri. V primeru pritožbe staršev na ministrstvo za šolstvo in šolski svet Zgornje Avstrije je prišlo do določitve, da pravica do veroizpovedi pomeni, da lahko vsak izraža svoje versko prepričanje.

Dejstvo je, da se število vernikov islama v Evropi povečuje, kar predstavlja nove možnosti ter nevarnosti. Cilj ni soočenje abstraktne »krščanske Evrope« na eni in »islama« na drugi strani. Potrebno bo vključiti islam, in sicer tako, da bi »islam prenesli v evropsko vsebino«. Evropa naj bi se kulturno istovetila in se soočala z

novim, drugačnim in tujim. S tem bi se morala nenehno pogajati in rasti s prepričanjem, da nastaja »nov skupni evropski prostor z rekom Združeni v različnosti«.

Vlada RS je dne 9.7.2008 podpisala z Islamsko skupnostjo v Republiki Sloveniji Sporazum o pravnem položaju Islamske skupnosti v Republiki Sloveniji in tako naredila korak k pozitivni naklonjenosti do verujočih ter pokazala, da spoštuje pravico do verske svobode.

Preambula listine o temeljnih pravicah Evropske unije

Evropski narodi so pri oblikovanju vse tesnejše zveze odločeni, da bodo na podlagi skupnih vrednot delili mirno prihodnost.

Unija, ki se zaveda svoje duhovne in moralne dediščine, je ustanovljena na nedeljivih in univerzalnih vrednotah človekovega dostojanstva, svobode, enakopravnosti in solidarnosti; temelji na načelih demokracije in pravne države. Posameznika postavlja v središče svojih dejavnosti z vzpostavitvijo državljanstva Unije in oblikovanjem območja svobode, varnosti in pravice.

Ob spoštovanju različnosti kultur in tradicij evropskih narodov ter nacionalnih identitet držav članic in organizacije njihovih javnih organov na državni in lokalni ravni prispeva Unija k ohranjanju in razvijanju teh skupnih vrednot; prizadeva si za pospeševanje uravnoteženega in trajnostnega razvoja ter zagotavlja prosti pretok ljudi, blaga, storitev in kapitala ter svobodo ustanavljanja.

V ta namen je treba glede na spremembe v družbi, socialni napredek ter znanstveni in tehnični razvoj okrepiti varstvo temeljnih pravic s takšno listino, ki te pravice še bolj poudari.

Ta listina ob upoštevanju pristojnosti in nalog Skupnosti in Unije ter načela subsidiarnosti potrjuje pravice, kakršne izhajajo zlasti iz ustavnih tradicij in mednarodnih obveznosti, skupnih državam članicam, Pogodbe o Evropski uniji, pogodb Skupnosti, Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, Socialnih listin, ki sta jih sprejela Skupnost in Svet Evrope, ter sodne prakse Sodišča Evropskih skupnosti Evropskega sodišča za človekove pravice.

4.3 ZAKONI, KI PODREJENO DOLOČAJO O PRAVNEM POLOŽAJU VERSKIH SKUPNOSTI OZIROMA O VESKI SVOBODI

Drugi zakoni z najrazličnejših pravnih področjih, ki v pravnem redu Republike Slovenije omenjajo pravni položaj verskih skupnosti, ki v svojih določbah izrecno omenjajo verske skupnosti ali na tak ali drugačen način varujejo veroizpoved. Relevantni so tudi vsi tisti v državi splošni pravni akti, katerih naslovnik je generično pravna oseba oziroma pravna oseba civilnega prava.

Kazenski zakonik Republike Slovenije – členi 141, 153, 183, 286, 300 in 314;
Zakon o arhivskem gradivu in arhivih – člen 37;
Zakon o davku na dodano vrednost – člen 26;
Zakon o davku od dobička pravnih oseb – člena 6; 25;
Zakon o denacionalizaciji – členi 14, 15 in 27.a;
Zakon o dohodnini – člena 7, 9 in 53;
Zakon o graditvi objektov – člen 2;
Zakon o inšpekcijskem nadzoru – člen 21;
Zakon o javnih glasilih – člen 2;
Zakon o javnih zbiranjih – členi 4, 5 in 12;
Zakon o kazenskem postopku – člen 236;
Zakon o medijih – členi 2, 8, 47, 74 in 93;
Zakon o obrambi – člen 52;
Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja – členi 72, 86 in 138;
Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-1) – člena 15 in 189;
Zakon o pokopališki in pogrebni dejavnosti ter o urejanju pokopališč – člen 7;
Zakon o političnih strankah – člen 25;
Zakon o popravi krivic – člen 3;
Zakon o poračunavanju finančnih obveznosti Republike Slovenije iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja – člen 4;
Zakon o pravnem postopku – člen 231;
Zakon o praznikih in dela prostih dnevih v Republiki Sloveniji;
Zakon o prekrških – glede višine sankcij za prekrške po ZPPVS;
Zakon o prevzemu državnih funkcij, ki so jih do 31. 12. 1994 opravljali organi občin;
Zakon o prispevkih za socialno varnost – člen 6;
Zakon o Radioteleviziji Slovenija – členi 7, 16 in 17;
Zakon o socialnem varstvu – člen 62;
Zakon o splošnem upravnem postopku – člen 183;
Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe Republike Slovenije v kulturi – Priloga 1;
Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih – člen 3;
Zakon o stavbnih zemljiščih – člen 59;
Zakon o ustanovah – 2. člen;
Zakon o varstvu kulturne dediščine – člena 6 in 34;
Zakon o vojaški dolžnosti – členi 6 ter 38–48;
Zakon o volilni kampanji – člen 2.b;

Zakon o vrtcih – člen 34;
Zakon o zadrugah – člen 57;
Zakon o zaposlovanju in delu tujcev – člen 3;
Zakon o zaščiti živali – člen 5;
Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju – člen 15;
Zakon o zdravstveni dejavnosti – člen 56;
Zakon o zunanjetrgovinskem poslovanju – člen 19.

4.4 TEMELJNA NAČELA UREDITVE ZVS

Zakon izhaja iz temeljnih načel, ki jih določa Ustava RS in se nanašajo na ureditev verske svobode, ki zajema načelo svobode vesti oziroma verske svobode, načelo svobodnega izpovedovanja vere v zasebnem in javnem življenju, ki uresničuje individualno in kolektivno načelo svobodnega poučevanja ter prepoved diskriminacij ter načelo ureditve cerkva in drugih verskih skupnosti na temelju ločitve države in cerkva oz. drugih verskih skupnosti, na načelu enakopravnosti verskih skupnosti, načelo njihovega svobodnega delovanja in načelo prostovoljne registracije.

Država mora upoštevati, da imajo državljani različna verska in ne verska prepričanja in da je odgovorna do spoštovanja svobode vseh⁵².

Pravica posameznika, da ima neko versko prepričanje brez vmešavanja javne oblasti ter hkrati pravica posameznika, da ga nima, če tega ne želi oz. da ga ni dopustno prisiliti, pomeni načelo verske svobode in njene nedotakljivosti. Načelo svobodnega izpovedovanja vere v zasebnem in javnem življenju prav tako vsebuje pozitivno in negativno prepričanje. Pozitivno pomeni, da lahko posameznik svoja verska prepričanja in druge religiozne opredelitve svobodno manifestira v zunanjem svetu, in sicer v zasebnem in javnem. Negativni pomen pa je, da ga v manifestacijo verskega prepričanja ni dopustno siliti. Izpovedovanje vere se lahko uresničuje individualno ali kolektivno. Načelo svobodnega poučevanja vere in verskega prepričanja⁵³ implicira na vzgojo otrok kot pravico staršev.

Svoboda izpovedovanja vere v javnem življenju zajema najrazličnejše oblike izražanja individualnih ter kolektivnih stališč posameznikov oziroma družbenih skupin. Govorimo tudi o svobodi vere kot kolektivni pravici, ki pomeni uresničevanje svobode vesti kot individualne pravice z združenjem vernikov v verske skupnosti in se v tem pogledu navezuje na ustavno pravico do mirnega zbiranja in svobodnega združevanja⁵⁴. Združevanje je proces organiziranja povezovanja ljudi, ki je usmerjeno v zadovoljevanje določenih družbenih potreb oz. interesov. Svobodno združevanje omogoča nastajanje organiziranih družbenih asociacij in torej tudi ustanavljanje

⁵² Vodja projekta: Šturm, Lovro »Oblikovanje strokovnih podlag za normativno ureditev področja verskih skupnosti v Republiki Sloveniji« Pregled in pravna analiza veljavne zakonodaje Republike Slovenije s področja pravne ureditve verskih skupnosti, Ljubljana, 2004.

⁵³ 3. odstavek 41. člena Ustave.

⁵⁴ 24. člen Ustave.

verskih skupnosti. Kolektivno uresničevanje verske svobode implicira tako pozitivno uresničevanje posameznika, da se zaradi izpovedovanja vere združuje z drugimi ter skupaj z njimi ustanavlja verske skupnosti (postane njen član in sodeluje v verskih obredih).

4.4.1 Načelo ločitve države

V ZVS podrobneje opredeljujemo ustavno načelo ločitve države in verskih skupnosti - načelo laičnosti države (7. člen ustave). Verske skupnosti delujejo ločeno od države, so svobodne v svojem organiziranju in pri izvajanju svobodnih dejavnosti. Pravica, da se notranje organizirajo po svojih pravilih in da neodvisno opravljajo svojo poslanstvo, jih hkrati odvezuje dolžnosti, da delujejo v skladu s pravnim redom RS. Država mora biti nevtralna do verskih in drugih prepričanj (tudi do ateizma), ter se o verskih skupnostih ne sme izrekati. Poglavitna in načelna omejitev pretirane ločitve države in verskih skupnosti je postavljanje previsokega »zidu« med državo in verskimi skupnosti, ki je določena v 2. odstavku 7. člena z ustavno zapovedjo svobode delovanja verskih skupnosti. Ločitev in nevtralnost državi ne preprečuje, da ne bi imela s cerkvami in verskimi skupnostmi enakih pozitivnih razmerij in oblik sodelovanja ter skupnih prizadevanj, kot jih ima v tem pogledu z drugimi civilnodružbenimi organizacijami, saj verskim skupnostim tudi Ustavno sodišče Republike Slovenije priznava vlogo »obče koristnih ustanov«, ki opravljajo pomembno družbeno funkcijo⁵⁵.

Država nalaga verskim skupnostim določene obveznosti in daje določene pravice, med drugim možnost svobodnega ustanavljanja. Zgolj s prijavo Uradu Vlade Republike Slovenije za verske skupnosti in vpisom v njihovo evidenco pridobijo pravno subjektiviteto, ne da bi se država kakorkoli opredeljevala do njene vsebine oziroma vprašanj religije.

4.4.2 Načelo enakopravnosti

Načelo enakopravnosti verskih skupnosti pomeni na eni strani, da so verske skupnosti v pravem pogledu enakopravne z vsemi drugimi nedržavnimi skupnostmi. Do enakopravnosti so upravičene vse verske skupnosti, do uveljavljanja enakopravnosti verskih skupnosti so upravičeni tudi posamezni verniki. Država mora do vseh verskih skupnosti izkazovati spoštovanje različnosti in versko ter svetovnonazorsko nevtralnost, iz česar izhaja prepoved privilegiranja oseb ali skupnosti z določenim svetovnonazorskim ali verskim prepričanjem, kakor tudi prepoved izločanja verskih skupnosti oziroma verujočih oseb ali oseb z drugačnim prepričanjem. Med samimi verskimi skupnostmi, ki imajo enake pravice in obveznosti velja enakopravnost⁵⁶. Ne pomeni dejanske oziroma absolutne enakosti, treba jo je razumeti kot relativno in v skladu s splošnim načelom enakosti. Načelo medsebojne

⁵⁵ 2. člen Zakona o ustanovah, Uradni list RS, št. 60/95.

⁵⁶ Načelo enakopravnosti verskih skupnosti je povezano z ustavnimi pravicami iz 14. člena (zapoved enakosti ne glede na vero ali drugo prepričanje), 16. člena (prepoved neenakopravnosti zaradi vere ali drugega prepričanja), 22. člena (enako varstvo pravic pred državnimi organi) in 63. člena (prepoved spodbujanja k verski neenakopravnosti ter prepoved verskega sovraštva in nestrpnosti).

enakosti prepoveduje diskriminacijo in zapoveduje enako urejanje in obravnavanje, vendar dovoljuje pravno razlikovanje, kjer je to stvarno upravičeno.

4.4.3 Načelo svobodnega delovanja verskih skupnosti

Iz 2. Odstavka 7. člena Ustave je izraz splošne svobode ravnanja fizičnih in pravnih oseb načelo svobodnega delovanja verskih skupnosti, ki ga zagotavlja 35. člen Ustave. Tudi to načelo je predvsem obrambna pravica pred posegi države, državi pa zapoveduje tudi dejavno ustvarjanje pogojev za njeno uresničevanje. Svobodno delovanje verskih skupnosti pomeni zlasti svobodo njihovega ustanavljanja⁵⁷, organiziranja in povezovanja ter izvajanja verskih obredov in verskih zadev⁵⁸. To načelo zagotavlja tako imenovano avtonomijo v njihovih notranjih zadevah, v katere država ne sme posegati. Svoboda delovanja je zagotovljena verskim skupnostim ne samo v zasebnem življenju in zasebnih prostorih, ampak tudi v javnosti. Potem lahko povežemo to načelo z ustavno pravico do zbiranja⁵⁹, s svobodo izražanja misli, govora in javnega nastopanja⁶⁰ in s svobodo izobraževanja⁶¹.

Državljeni lahko v smislu izvrševanja svojih pravic svobodno ustanavljajo verske skupnosti in v njih izvršujejo svoja religiozna prepričanja, vse dokler ne kršijo ustavnega reda, zakonov in morale. Kot nedopustna delovanja bi lahko označili takšno ravnanje, ki bi pomenilo nemoralna ali celo kazniva dejanja⁶², kršitve ustavnih pravic in njihovih členov⁶³ ali uvajanje državljanske nepokorščine zoper norme (plačevanje davkov), ki obvezujejo vse državljane⁶⁴.

Verske skupnosti za svoje pripadnike ne morejo uveljavljati spregleda ustavnih omejevanj, kot je na primer poligamija. Ne morejo posegati v pravice drugih oseb oziroma nečlanov, to je drugače verujočih in ateistov.

Načelo dopolnjuje tudi načelo prostovoljne registracije cerkve oziroma druge verske skupnosti, ki pomeni, da je delovanje cerkva oziroma drugih verskih skupnosti svobodno ne glede na njihovo registracijo. Tako posamezniki niso dolžni verske skupnosti registrirati in jih lahko svobodno ustanavljajo, če to želijo.

⁵⁷ Svoboda ustanavljanja verskih skupnosti je zagotovljena v okviru ustavne pravice do združevanja iz 1. odstavka 42. člena.

⁵⁸ (bogoslужje, molitve, darovanja, zakramenti, praznovanje verskih praznikov, oznanjevanje vere, itd.)

⁵⁹ 1. odstavek 42. člena Ustave RS.

⁶⁰ 39. člen Ustave RS.

⁶¹ 1. odstavek 42. člena Ustave RS.

⁶² Javno obredno ubijanje živali, tempeljska prostitucija, ritualni umori, telesno poškodovanje itd.

⁶³ Kršitve njihovega dostojanstva, lastninske pravice, pravice do peticije ali vlaganja pravnih sredstev itd.

⁶⁴ Šinkovec: Svoboda vesti in laičnosti države, str. 9.

5 URAD VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA VERSKE SKUPNOSTI

Urad Vlade RS za verske skupnosti je s Sklepom o ustanovitvi Urada Vlade RS za verske skupnosti (Ur. l. RS, št. 72/93) ustanovila Vlada Republike Slovenije.

Sedež ima v Ljubljani na Erjavčevi cesti 15.

Vlada RS je na 42. seji, 3. septembra 2009, imenovala Aleša Guliča za direktorja Urada Vlade Republike Slovenije za verske skupnosti, in sicer s 4. septembrom 2009, za dobo petih let, z možnostjo ponovnega imenovanja.⁶⁵

Naloge Urada Republike Slovenije za verske skupnosti so, da spremlja položaj cerkva in drugih verskih skupnosti, daje strokovno pomoč in obvešča registrirane cerkve in druge verske skupnosti o predpisih, drugih aktih in ukrepih, ki zadevajo njihovo delovanje, vodi postopek registracije in register cerkva in drugih verskih skupnosti v skladu z Zakonom, izdaja izpise iz registra in podatke o stanju registra, izdaja potrdila o pravni osebnosti registriranih cerkva in drugih verskih skupnosti, izdaja potrdila o pravni osebnosti sestavnih delov registriranih cerkva in drugih verskih skupnosti na podlagi predhodnega potrdila cerkve ali druge verske skupnosti, izvaja izplačila in potrebne proračunske načrtovalne dejavnosti za izplačevanje namenske državne finančne pomoči, kot je določeno v Zakonu, sodeluje pri pripravi predpisov, drugih aktov in ukrepov s področja delovanja cerkva in drugih verskih skupnosti ter spremlja njihovo izvajanje, ki jih pripravijo ministrstva oziroma drugi državni organi, pripravlja gradiva in predloge sklepov za odločanja Vlade RS o zadevah s področja delovanja cerkva in drugih verskih skupnosti, organizira razgovore in srečanja s predstavniki registriranih cerkva in drugih verskih skupnosti, sodeluje z ministrstvi, drugimi državnimi in lokalnimi organi ter organizacijami pri reševanju odprtih vprašanj cerkva in drugih verskih skupnosti, spremlja mednarodne konference in srečanja s področja religije in se jih udeležuje, sodeluje s pristojnimi službami v drugih državah.

V okviru svojega delovnega področja si Urad zlasti prizadeva za uresničevanje načela enakega obravnavanja, v okviru svojih pristojnosti ustvarja pogoje za enako obravnavanje oseb ne glede na versko prepričanje z ozaveščanjem in spremljanjem položaja na tem področju ter z ukrepi normativne in politične narave. Opravlja tudi druge naloge, določene z zakoni in podzакonskimi akti, nadzoruje izvajanje Zakona kot prekrškovni organ za prekrške, določene v Zakonu.

Na Uradu je sedež Komisije Vlade Republike Slovenije za reševanje odprtih vprašanj verskih skupnosti.

Urad Vlade RS za verske skupnosti s svojim delovanjem pomaga pri zagotavljanju visokih standardov spoštovanja svobode pri izpovedovanju vere v zasebnem in javnem življenju v Republiki Sloveniji (vir; www.uvs.gov.si).

⁶⁵

<http://www.uvs.gov.si/si/splosno/cns/novica/period/1227094034///browse/1/article/453/1351/76a6aa61fe/>.

6 PRIMERJAVA Z UREDITVIJO V NEKATERIH DRUGIH DRŽAVAH

Ker Slovenija spada v evropski prostor, in s tem v evropski kulturni civilizacijski prostor, je smiselno prikazati temeljne ustavne modele glede razmerja ločitve države in verskih skupnosti.

6.1 DOLOČITEV OBLIKE ZAGOTAVLJANJA VERSKE SVOBODE

V sodobnih državah je raven varstva svobode religije zelo različna. Odvisna je od vrste elementov, med drugim od stabilnosti političnega sistema, narave in zgodovine tradicionalnih razmerij med cerkvijo in državo, stopnjo pluralizma na lokalni ravni, narave prevladujočih(-e) religij(-e), njene notranje zaveze svobodi religije in strpnosti ter zgodovine razmerij med religioznimi skupinami. Stopnjo svobode religije v neki družbi odražata dva pokazatelja:

- Koliko država obremenjuje religiozno prepričanje in ravnanje in
- v kakšni meri se država identificira z religioznimi institucijami.

Države so pri izbiri institucionalne oblike razmerij med religijo in državo z vidika mednarodnega prava načeloma proste. Vendarle izbira npr. za državno cerkev ne more biti opravičilo za kršitev svobode religije, ki je zagotovljena posamezniku. Jamstvo svobode religije je vključeno v več mednarodnih pogodbah⁶⁶.

6.2 MODELI LOČITVE DRŽAVE IN RELIGIJE

Pogled za ločitev države in religije ter medsebojno sodelovanje med njimi je stvar odločitve, ki v največji meri zagotovi (tako individualno kot institucionalno) svobodo religije. Zgled individualnega predstavljata Francija in Združene države Amerike, druga pa izvira iz Nemčije in Avstrije. V državah Vzhodne Evrope po padcu totalitarnega režima sta posnemovalce našla oba.

Država, ki je religiozno in svetovnonazorsko nevtralna, je nepristranska, religije in drugih svetovnih nazorov ne podpira in jih tudi ne ovira. Država ne sme učiti niti zavračati nobene posamične filozofije, ideologije ali morale. Ne sme vzpodbujati niti prepovedati nobene doktrine (racionalizma, materializma, liberalizma, marksizma) in ne sme dajati prednosti laični morali. Laičnost ne sme postati uradna ideologija, državna morala ali celo državna religija. Ključna je svoboda posameznika.

⁶⁶ Mednarodni pakt o državljskih in političnih pravicah in Konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin sta v evropskem prostoru danes gotovo najpomembnejša. Posebno mesto ima Splošna deklaracija Združenih narodov o človekovih pravicah. Prav svoboda religije je bila tu preizkusni kamen skupne zaveze ideji človekovih pravic.

V grobem poznamo tri vrste razmerij med cerkvijo in državo⁶⁷:

- Sistem državne cerkve (Velika Britanija, Švedska do leta 2002, v skrajni obliki muslimanske države - Iran),
- Sistem ločitve cerkve in države (Francija, Avstrija, Slovenija – po francoskem zgledu),
- Sistem prijateljske, sodelovalne ločitve med državo in verskimi skupnostmi oziroma paritete (Nemčija).

Sistem državne cerkve pomeni, da so odnosi med obema partnerjema zelo tesni, medsebojno pogojeni in odvisni. Vsi moderni sistemi so se pravzaprav razvili iz takega modela, v katerem je država dovoljevala le eno regijo. Država temelji na paritetnem⁶⁸ sistemu, kjer namesto ene vere država priznava več ver, med katerimi so lahko nekatere priznane kot državne, drugim pa dovoljuje delovanje. Ločimo jih tako na priznane in nepriznane, znotraj priznanih pa na privilegirane in recipirane⁶⁹, pri čemer so privilegirane večinoma korporacije javnega prava. Vse od države priznane vere pa so enakopravne. Sistem ne pomeni zatiranje vere, priznan jim je približno enak položaj kot društvom, ustanavljanje cerkva oziroma verskih skupnosti pa temelji večinoma na načelu svobode združevanja.

W. Cole Durham⁷⁰ predlaga sledečo klasifikacijo:

- Model stroge (negativne) ločitve med verskimi skupnostmi in državo,
- Model prijateljske (pozitivne) ločitve med verskimi skupnostmi in državo,
- Model državne cerkve (temelji na skandinavskem modelu).

Skoraj nikjer ni mogoče najti »čist« sistem, običajno se ti vidiki prepletajo. Družba upošteva, da je vera vzeta kot vrednota, ki pozitivno vpliva na družbeno življenje, zato priznava, dovoljuje in podpira delovanje verskih skupnosti.

V Evropi so se izoblikovali precej podobni sistemi in načini urejanja razmerij oziroma odnosov med državo in cerkvijo. Ti so med cerkvijo in državo v evropskih državah urejeni, dogovorjeni in imajo določeno kulturo ter zgodovinsko tradicijo in izkušnjo, ali pa se v skupnem dialogu posodablja in dopolnjujejo. Različnost pravnih odnosov med državo in cerkvijo oziroma verskimi skupnostmi odseva različnost kulture, družbene in zgodovinske dediščine. Obstaja določena stopnja svobode, ki je potrebna za demokratično družbo in ki mora biti zagotovljena v vsaki državi, za vsako vero in

⁶⁷ Tako sistematizacijo uporablja Janez Pogorelec, *Država in Cerkev, Oris ureditve v svetu in pogled na razmere pri nas*, Pravna praksa, Priloga, št. 6/95.

⁶⁸ Usklajen, sorazmeren (SSKJ).

⁶⁹ Sprejeti, prevzeti (SSKJ).

⁷⁰ *Constitutional Jurisprudence in the Area of Freedom of Religion and Beliefs – Status of Religious Communities*, Second Part of the General Report, v: *Constitutional Jurisprudence in the area of freedom of religion and beliefs*, XI Conference of the European Constitutional Courts, Varšava, 2000, str. 67.

način mišljenja, saj je izhodišče 9. člen Evropske konvencije o človekovih pravicah, ki določa obseg pravice do svobode veroizpovedi in njene omejitve⁷¹.

»Razlike med sistemi se zmanjšujejo, predvsem zaradi zavesti o spoštovanju človekovih pravic in pravnih načel. V nekaterih državah so se postopoma zmanjšala proticerkvena in antiklerikalna čustva in njihove pravne posledice. Verskim skupnostim so dali možnosti za delovanje in manevrski prostor. Religijo pojmujejo kot sestavni del družbenega življenja in država se čuti odgovorna, da ustvari možnosti za zadovoljitev potreb, ki izhajajo iz tega.«⁷².

Če država preprečuje branitev oziroma vzpodbujevanje skupnih vrednot, kot je svoboda, enakost in demokracija in zavzema stališča o vprašanih ter vrednote, ki so moralnega ali celo religioznega izvora (splav, bioetika, itd.), še ne pomeni, da je država nevtralna. Pomeni le, da po demokratični poti sprejema odločitve, potrebne za skupno življenje v družbi. Kot primer je moderna francoska država, ki se je oblikovala z ločitvijo od civilne družbe, kjer ne more ostati ravnodušna do družbenih problemov nasploh. Ker skrbi in pomaga na drugih področjih: v gospodarstvu, izobraževanju in kulturi, pri tem ne more izločiti le religije.

Če pa primerjamo Nemčijo, se ustavodajalec nikoli ni jasno odločil za določen model urejanja razmerij med državo in cerkvijo. Veljavne ustavne določbe o razmerjih med religijo in državo so skupek določb, ki koreninijo v različnih zgodovinskih obdobjih.

Avstrija

Pravna ureditev razmerij med državo in cerkvijo oz. verskimi skupnostmi v Avstriji temelji na dveh temeljnih načelih, na:

1. človekovi pravici religiozne svobode in svetovnonazorske svobode ter
2. pravni zagotovitvi korporativnega nastopanja verskih skupnosti v javnosti.

V Avstriji vsebuje osrednje ustavne norme državnega cerkvenega prava, Temeljni zakon o splošnih državljskih pravicah⁷³ z dne 21. 12. 1867, ki določa varstvo individualnih pravic državljanov in institucionalno varstvo zakonsko priznanih cerkva in verskih skupnosti. Zvezna ustava vsebuje splošno prepoved diskriminacije. Kot ustavnopravna norma velja v Avstriji od leta 1958 tudi EKČP. Na zakonski ravni poleg navedenega državnega ustavnega zakona iz leta 1867 urejajo razmerje med državo in verskimi skupnostmi tudi Zakon o zakonskem priznavanju verskih skupnosti (20.5.1874), konkordat in cerkvene pogodbe, sklenjene na zvezni ravni ter Zakon o pravni osebnosti verskih skupnosti iz leta 1998.

Konkordat, sklenjen 5. 6. 1933, ratificiran pa leta 1934, je bil v Avstriji dopolnjen leta 1956 in 1957, pozneje pa so bile sklenjene nekatere posebne pogodbe med Svetim

⁷¹ 2. odstavek 9. člena.

⁷² Gerhard Robbers, *State and Church in the European Union*, Nomos, Baden-Baden 1996.

⁷³ Staatsgrundgesetz.

sedežem in državo, npr. leta 1996 o premoženjskih vprašanjih. V Avstriji ni ločitve cerkve in države v strogem pomenu besede, država je do religije nevtralna, med obema entitetama vlada spoštovanje. Z zakonom priznane verske skupnosti imajo pravico do skupnega javnega izvajanja svoje vere in so pri tem svobodne in neodvisne. V javnih šolah je verski pouk samostojen predmet, ki je načeloma obvezen, na izrecno pisno zahtevo staršev je učenec oproščen verskega pouka po dopolnjenem 14. letu starosti, če je to njegova želja. Vsebine in izbiro učiteljev verskega pouka določijo cerkve oziroma verske skupnosti same, pošljejo jih samo v objavo ministrstvu za šolstvo in kulturo. Avstrija je edina država v EU z obveznim cerkvenim davkom, ki izhaja iz leta 1939. Obstajajo tudi nekatere državne subvencije za vzdrževanje cerkvenih kulturnih spomenikov.

Katoliška cerkev ima položaj pravne osebe javnega prava, posamezne ustanove pa po kanonskem pravu tudi položaj pravne osebe, če je tako predvideno. 78,1 % prebivalstva se je izreklo za katoličane.

Do danes je zakonsko priznanih cerkva in verskih skupnosti po odredbi ministrstva za šolstvo in kulturo 12.

Zvezni zakon o pravni osebnosti verskih skupnosti iz leta 1998 določa opredelitev, pogoje in postopek pa pridobitev pravne osebnosti verske skupnosti. Na podlagi vloge, zvezni minister prispetje vloge objavi v skladu s 1. odstavkom v uradnem listu v prilogi Wiener Zeitung. Izda se ugotovitvena odločba, ki vsebuje ime verske skupnosti in njene organe, pooblaščen za zastopanje navzven. Skupnosti, ki imajo status pravnih oseb, se označujejo za »verske skupnosti, ki so vnesene v državno evidenco«.

Pogoji, da so verske skupnosti priznane, navaja Zakon o zakonskem priznavanju verskih skupnosti iz leta 1874:

1. verska skupnost mora obstajati vsaj 20 let, od tega vsaj 10 let kot verska konfesionalna skupnost s statutom pravne osebe,
2. število pripadnikov mora znašati vsaj 2 osebi na tisoč prebivalcev Avstrije po zadnjem popisu,
3. uporaba prihodkov in premoženja v verske namene⁷⁴,
4. pozitiven odnos do družbe in države,
5. da ne obstaja moteni, protizakoniti odnos do sedanjih, zakonsko priznanih cerkva in verskih družb ter drugih verskih skupnosti.

Vsi tisti, ki ne izpolnjujejo pogojev, lahko ustanovijo društvo z verskimi nameni. Primer je scientološka cerkev, za katero za ustanovitev veljajo civilnopravni predpisi⁷⁵.

⁷⁴ Sem spada tudi neprofitni in dobrodelni nameni, ki so utemeljeni v verskih smotrih.

⁷⁵ Zakon o društvih iz leta 2002 (Vereinsgesetz)

Nemčija

Nemčija pozna specifično obliko ločitve cerkve in države, ta ločitev je pozitivna in je zgrajena na medsebojnem sodelovanju, spoštovanju in upoštevanju. Razmerje med državo in verskimi skupnostmi določa zvezna ustava z dne 23.5.1949, ustave posameznih dežel ter konkordat in cerkvene pogodbe, sklenjene na zvezni in/ali deželni ravni. Weimarska ustava, ki omogoča skupnostim, da pridobijo pravno sposobnost po pravilih civilnega prava, je uveljavila, da ni državne cerkve in je s tem potrdila nevtralnost države v smislu neistovetenja z neko versko skupnostjo. Tako je država do verskih skupnosti nevtralna, enakopravna in strpna.

Nemčija posebnega zakona o verskih skupnosti nima, po posebnem postopku pa se lahko pridobi javnopravni in tudi zasebnopravni status pravne osebe z verskimi nameni. To pa se pridobi s posebnim aktom, katerega javno pravno subjektiviteto ugotovi ministrstvo za kulturo oziroma verske zadeve, posamezne zvezne dežele. Vendarle so pogoji⁷⁶ v posameznih nemških deželah različni.

Pravno priznane so Katoliška in Evangeličanska cerkev in njene ustanove. Omogočen je verouk v javnih šolah, navzočnost duhovnika v vojski, zaporih, bolnišnicah in drugih ustanovah. Država mora omogočiti verouk, če se zanj prijavi več kot 6 (nekje tudi 8) učencev. 80 % se cerkev financira s cerkvenim davkom, ki ga za Cerkev pobira država, in sicer se obračuna 8-9 % od dohodka posameznika. Ta način pobiranja cerkvenega davka je posledica zaseženega cerkvenega premoženja v 19. stoletju.

V okviru nemške ustavnopravne ureditve so temeljne naslednje norme:

- temeljna pravica do svobode religije (Religionsfreiheit),
- določba o ločitvi cerkve in države,
- pravica do samoodločanja (Selbstbestimmungsrecht) ter
- sklop ustavnih določb o religiozno-pravni pariteti.

Svoboda religije, ki obsega individualno in kolektivno ureditev pravice, je temeljnega pomena in vsebuje svobodo vere, vesti ter svobodo verske in svetovnonazorske opredelitve oziroma nedotakljivost prepričanja in nemoteno izpovedovanje vere.

Tudi v Nemčiji se lahko verski nameni uresničijo v okviru društev kot pravni osebi zasebnega prava. To omogoča svoboda združevanja in svoboda religije. Taka društva se ustanovijo v skladu s civilnim zakonikom⁷⁷ iz leta 1900. Civilnopravno subjektiviteto kot nepridobitna pravna oseba pridobi društvo z vpisom v upravni postopek.

⁷⁶Na Bavarskem se zahteva, da skupnost na podlagi svojega statuta in števila članov jamči daljši obstoj (vsaj eno generacijo – 30 let) in da zajema določen odstotek prebivalstva (1 promil) ter da je ustrezno organizirana.

⁷⁷ BGB – Bürgerliches Gesetzbuch

Francija

Francoska ustava iz leta 1958 vsebuje le dve določbi, ki se posredno nanašata na status in položaj cerkva v Franciji⁷⁸. Preambula se izrecno sklicuje na Deklaracijo o pravicah človeka in državljana ter na preambulo Ustave iz leta 1946, ki zagotavlja svobodo prepričanja in prepoved diskriminacije. Ustava zagotavlja enakost vseh državljanov pred zakonom ne glede na njihov izvor, raso ali versko prepričanje.

Ustava ne ureja ustavnega položaja cerkva. V Franciji je bila 9. decembra 1905 uvedena sedanja ločitev države in cerkve ter razmerje med cerkvijo in državo z Zakonom o ločitvi cerkve in države. Zakon določa načelo laičnosti države, ki predstavlja temelj celotne ureditve položaja cerkva v Franciji. Pozitiven pomen tega načela izhaja iz 1. člena omenjenega zakona, ki zagotavlja svobodo verskega prepričanja in določa, da država varuje svobodo izvajanja verskih obredov, ki je lahko omejeno le z ukrepi v javnem interesu. Negativni vidik načela laičnosti določa 2. člen zakona: »Republika ne priznava, ne plačuje in ne podpira nobene vere.« S tem so bile odpravljene formalne razlike med verami⁷⁹.

Več kot 80 % državljanov se izjavlja za katoličane, druga najštevilčnejša religija v Franciji je islam. Država se ne vmešava v notranjo organiziranost verskih skupnosti, ki so pravne osebe civilnega prava. Pri tem so previdna, da se ne enačijo verske skupnosti in t. im. »suspektne« kultne⁸⁰ skupnosti. Francija je leta 1996 kot prva država Evropske unije uvedla preiskavo o »družbi nevarnih kulturnih skupnosti«, ki jih je v Franciji naštel 172. Leta 2001 je sprejela odmevni in za mnoge sporni »protikultni« zakon.

Z že omenjenim zakonom o ločitvi cerkve in države je bilo leta 1905 cerkvi odvzeto premoženje, vključno z lastninsko pravico nad cerkvenimi stavbami in drugimi sakralnimi objekti, ki so prešli v državno last. Vendar cerkev vse cerkvene stavbe in druge objekte nemoteno in brezplačno uporablja, država pa kot lastnica objektov nosi stroške za njihovo vzdrževanje in prenovo. Država neposredno ne subvencionira nobene cerkve oziroma verske skupnosti, vendar omogoča organizacijam, ki delujejo na verskem oziroma cerkvenem področju in ki pridobijo status javno koristne organizacije⁸¹, prejemanje javnih finančnih sredstev od države, lokalnih skupnosti in drugih javnih teles.

⁷⁸ Ustava Republike Francije iz leta 1958 določa v I. členu, da je Francija Republika, nedeljiva, laična, demokratična in socialna in da spoštuje vse veroizpovedi.

⁷⁹ Razmerje med cerkvijo in državo v Franciji, v: Šturm L. (ured.), Cerkev in država. Ljubljana, 2000, str. 141–184.

⁸⁰ Verske skupnosti se združujejo kot kulturna združenja na podlagi 4. člena zakona iz leta 1905 ali kot škofijska združenja po zakonu iz leta 1901 oziroma kot združenja v cerkvene namene po zakonu iz leta 1907. Združenja z dobroteljnimi in izobraževalnimi nameni v okviru cerkvenih oblasti se ustanavljajo na podlagi zakona o svobodi združevanja iz leta 1901.

⁸¹ Torej dobrotelnim, bolniškim, socialnim organizacijam.

Država omogoča in finančno zagotavlja duhovno oskrbo povsod, kjer živijo ljudje v zaprtih domovih, tako doktrina pozitivne laičnosti nalaga državi, da vsakomur omogoči udeleževanje na svojem verskem področju. Tako mora imeti posameznik možnost slediti obredom.

Neposredna državna pomoč je cerkvam uveljavljena v treh departmajih⁸² vzhodne Francije, kjer je v veljavi tudi konkordat s Svetim sedežem iz leta 1801. V preostalem, večinskem delu Francije je uveljavljena znatna posredna podpora države.

Davčni sistem, ki se nanaša na verska in škofijska združenja⁸³, je izjemno ugoden. Posamezniki in podjetja zmanjšujejo davčno osnovo za zneske donacij, namenjenih zidavi in vzdrževanju cerkvenih stavb ter opravljanju človekoljubnih, izobraževalnih, socialnih in družinskih dejavnosti. Zakon iz leta 1987⁸⁴ je te možnosti še povečal. Močno je zvišal znesek donacij, poleg tega je mednje vključil tudi donacije za plače duhovnikov.

Verske skupnosti lahko ustanavljajo tudi druge subjekte občega prava, kot so društva, vzajemne zavarovalne družbe.

⁸² V okrožjih Spodnjega in Zgornjega Rena ter Moselle.

⁸³ 238. člen Splošnega davčnega zakona.

⁸⁴ (loi du Mécénat).

7 PREGLED GULIČEVEGA ZAKONA O VERSKI SVOBODI IN VERSKIH SKUPNOSTIH (ZSVS)

Zadnje časa se veliko omenja Guličev predlog za spremembo zakona, ki obsega versko svobodo. V nadaljevanju so predstavljene nekatere razlike med sedanjim in predlaganim zakonom.

Primerjava Zakona o verski svobodi in Guličevega predloga (ZSVS) ⁸⁵

Zakon o verski svobodi je bil sprejet v mandatu Dr. Šturma, zato je večkrat tudi naveden kot Šturmov zakon.

V knjigi Na poti strpnosti so navedene nekatere bistvene razlike oziroma Primerjava Zakona o verski svobodi in t.i. Guličevega predloga ZSVS. Za začetek bi navedla opredelitev ciljev ZVS-ja, ki opredeljuje povečanje finančne moči in prevladujoč položaj ene od verskih skupnosti. Verska enakopravnost je na podlagi tega zmanjšana, kakor tudi opredelitev načela ločitve države in verskih skupnosti. V kolikor pa ZSVS zagotavlja enakopravnost verskih skupnosti ter resnično ločitev med državo in verskimi skupnostmi v ustavno sprejemljivih okvirih, bo razvidna enakopravnost med verskimi skupnostmi ne glede na število članov.

ZVS v terminologiji da prednostno določilo posebej Cerkev kot verski skupnosti, s tem da ZSVS obravnava versko skupnost kot splošen pojem in jih tako določa enakopravno. ZSVS bi versko polnoletnost smatral starost 13 let, ZVS pa 15, s tem da o verski vzgoji do takrat odločajo starši.

Sedanji zakon določa, da se prepove delovanje verske skupnosti v primeru, če se huje krši ustava, vzpodbuja nestrpnost ter drugo. Temu sledi izbris in prepoved delovanja tako za registrirane kot neregistrirane verske skupnosti. V kolikor pa Guličev predlog določa, da Urad lahko izbriše skupnosti iz registra, pa ne more prepovedati njihovega delovanja, saj se neformalni skupini posameznikov delovanja ne more prepovedati.

ZSVS bi uvedel korenite spremembe glede registracije. Zmanjšal bi število ustanoviteljev na četrtno, glede na zdajšnjo določitev. Potrebni ne bi bili dokazi o obstoju verske skupnosti.

Bistvena sprememba bi bila tudi glede Urada Vlade RS za verske skupnosti, saj bi bila sprememba že v samem nazivu. Tako bi se imenoval Urad RS za verske skupnosti, ki bi bil ustanovljen z zakonom kot organ v sestavi Ministrstva za javno upravo. Spremembe bi bile tudi glede direktorja Urada.

⁸⁵ Primerjalna tabela in njena utemeljitev sta v elektronski obliki dostopni na: <http://www.vox-libra.org.uk/>.

Za pričetek registriranja verske skupnosti je v ZVSVS-ju opredeljeno, da verska skupnost brez odprtega računa na banki ne more nastopati v pravnem prometu. Po registraciji verska skupnost odpre račun, Urad pa izda ugotovitveno odločbo.

Spremembe so tudi v verski oskrbi v Slovenski vojski, zaporih, bolnišnicah ter domovih za ostarele. Kjer ne bi bila možnost zaposlovanja posvečenih oseb za versko oskrbo. Tisti, ki so že zaposleni, bi bili premeščeni na druga ustrezna delovna mesta.

Po veljavni zakonodaji je določenih šest verskih praznikov dela prostih dni, kar je sporno z vidika ločitve države in verskih skupnosti ter z vidika enakopravnosti skupnosti. ZVSVS pa bi omogočal pripadnikom drugih registriranih verskih skupnosti, da izostanejo od dela na svoje verske praznike (do pet dni v letu), če pozneje nadomestijo izostanek.

Evropsko sodišče za človekove pravice je potrdilo, da se prepoveduje opredeljevanje verskih simbolov verskih skupnosti za politično uporabo in uporabo v javnih šolah. Prepoveduje se nošenje opaznih in vpadljivih verskih simbolov v javni šoli⁸⁶.

Velika sprememba bi bila na področju financiranja verskih skupnosti oziroma njihovih dejavnosti. V ZVSVS bi bilo prepovedano neposredno državno financiranje. Verske skupnosti lahko pridobijo državna sredstva ali druga sredstva za nepridobitne kulturne, socialne, dobrodelne, humanitarne ali druge nepridobitne dejavnosti, namenjene izboljšanju medverskega sodelovanja v RS, če niso uporabljena za izražanje, izvrševanje ali širjenje verskega prepričanja.

Pri opravljanju pridobitvenih dejavnosti registriranih verskih skupnosti bi bila dopolnitev, da bi se lahko uredila preko ustanove pravne osebe ali poveri (beseda mi ni znana, če je pravilna, naj ostane, če ni, pa jo spremeni) drugemu. Pridobitvene dejavnosti ne bi smele biti prevladujoče glede na siceršnje delovanje verskih skupnosti, večina dobička bi morala biti porabljen za redne dejavnosti.

ZVS ne opredeljuje premoženja VS in ne določa, kakšna je odgovornost za obveznosti verskih skupnosti, v kolikor ZVSVS opredeli premoženje in določa odgovornost za obveznosti, tako da verska skupnost odgovarja z vsem svojim premoženjem, kakor tudi odgovorni zastopniki in odgovorne osebe.

⁸⁶ Prekršek le za učitelje.

8 VPLIVI SEKULARIZACIJE

S pojmom sekularizacija označujemo spremembe, ki so nastale v moderni družbi, kjer je opazno zmanjševanje deleža vpliva religije na ljudi. Gre za proces, v katerem posvetni način življenja prevladuje nad religijskim. Zmanjša se družbeni pomen religije, religioznega mišljenja, ravnanja in religiozних institucij.

Na začetku, nekje v 17. in 18. stoletju, se je uporabljal pojem sekularizacija v kontekstu »sekularizacija cerkvenega imetja oziroma odvzem ali prevzem cerkvenih posesti« s strani države. Znanstveniki pogosto mislijo, da ne pomeni le upada, ampak propad religije⁸⁷.

Pojavi se s prehodom iz tradicionalne v moderno družbo, kjer ga označujemo kot sestavni del modernizacijskih procesov ob uveljavljanju znanosti in urbanizacije. Z izrazom se tako pokrivajo spremembe, ki so nastale v moderni (novoveški, meščanski, kapitalistični in industrijski) družbi z ozirom na religijo.

Religija je tako izgubljala svoj vpliv v razmerju do vodenja neke države, verske institucije so manj pomembne za politiko, gospodarstvo in za življenje nasploh.

Sekularizacija se opredeljuje kot »preobrazba« cerkvenega v posvetno (938-leksikon). Tako je pomembno, da razlikujemo med posvetnim, tuzemeljskim in cerkvenim, nadzemeljskim. Slovar tujk ta pojem opredeljuje kot prenos nečesa iz cerkvene uprave v državno.

Religija je bila nekoč osrednjega družbenega pomena, saj je prevevala celotno družbeno življenje funkcionarjev družbenega sistema in kulturo.

Pri tem procesu gre predvsem za:

- zmanjševanje ali celo izginjanje nekdanjega odločilnega vpliva religiozних institucij. Posebej vpliv cerkva na druga področja in institucije. Tako je onemogočeno neposredno vplivanje na politično delovanje znotraj laizacije šole in sodstva.
- Zmanjšuje se navezanost posameznika na cerkve in verske skupnosti, udeleževanje verskih obredov, krstov, porok ter članstva v le-teh skupnostih. Zavest o pripadnosti skoraj ni več opazna, ne spoštujejo se norme verske skupnosti v vsakdanjem življenju.

⁸⁷ V knjigi Teorije religije (stran 280) je navedeno, da noben ne more napovedati konca religije, dokler si ljudje želijo nagrade, katere ne morejo imeti in se lotevajo delovanja, ki ga ne vodi nič manj kakor popolno znanje. Knjiga opredeljuje, da obstajata predvsem dve vrsti »kulturnega sistema«, ki nastaneta v razvitih družbah ter tekmujeta med seboj z religijo. To je politika kot kulturna specializacija, ki se ukvarja z upravljanjem razmerij moči med skupinami v družbi ter znanost kot kulturna specializacija, ki se ukvarja z izumljanjem in sistematičnim vrednotenjem razlag. Religija se postavlja z dejstvom, da njej ni potrebno čakati, da napredek odkrije objektivno pravilne razlage, v kolikor se politiki tradicionalno sklicujejo na religijo, da svojo politično teorijo sklenejo s splošnimi razlagami in s tem niso sposobni najti učinkovitih, za njih značilnih političnih razlag.

Religiozne institucije in posameznik doživljajo spremembe v smislu, da se več avtonomija posameznika nasproti verskim skupnostim in institucijam. Čedalje bolj individualno in privatno se odločajo, ali bi se sploh vključili v neko versko skupnost in ustanovo, do kakšne mere in na kakšen način. Posameznik izbira, selekcionira ter medsebojno povezuje druge ustanove v skladu s svojimi potrebami in zmožnostmi. Izbirajo, kar jim omogoča, da se doživljajo kot svobodni in individualizirani posamezniki. Ne sprejemajo tistega, kar jih pri tem ovira.

Spremembe se dogajajo tudi znotraj verskih skupnosti, kjer gre za spremembe na ravni kulture, v njihovi teologiji, religioznih normah in njihovih interpretacijah, s katerimi verske skupnosti odgovarjajo na omenjene spremembe. Tako se prilagajajo položaju in doživljajo avtonomnega posameznika v moderni družbi na religioznih in drugih področjih. To vodi v nadaljnje diferenciranje samega religijskega polja in religijskih ustanov.

Uveljavlja se tudi proces prehajanja iz stanja »skupnost« v odprto kompleksno družbo, saj se namesto trdne integrirane in pregledne lokalne skupnosti, pojavi v čedalje večji meri velika industrija in trgovina, birokratska, brezosebna država ter kompleksnost velikih mest, kakor je tudi opaziti v Sloveniji, saj so v nedeljo odprta nakupovalna središča, družba temelji na birokraciji, prijavljanju ter celodnevem delovnem času. Ljudje iščejo sprostitev in ne še dodatno obveznost.

Ni več toliko podrejenosti neki skupnosti. Posamezniki so porazdeljeni v različne vloge v bolj ali manj ločenih bivalnih, delovnih, političnih in družbenih okoljih. Njihove norme so se prilagodile racionalnejšemu okolju.

Okrog leta 1980 so bile opazne prve spremembe glede pojma sekularizacija, saj je bilo vidno, da upadanje vpliva religije ni bilo dokončno. Govorimo lahko o verski prenovi oziroma »vrnitvi svetega«. Ta pojav imenujemo desekularizacija ali celo kontra-sekularizacija ali revitalizacija. Okrepila se ni predvsem zasebna ali sektna religioznost, ampak tradicionalna z »javnimi« ambicijami.

Vzroke pripisujemo različnim dejavnikom, kot so izčrpnost modernosti, kjer posameznik ne da veliko na odgovore, ki izhajajo iz zaupanja v znanost, kot dobrohotno osvobodilno silo. Človek išče druga oporišča. Delež tistih, ki so verni oziroma religiozni, je bil vseskozi večinski, tako da se je v procesu modernizacije vseeno toliko zmanjšal, da je dosegel samo minimum in ne čistega izpodrinjenja. Povečala se je raznovrstnost in privlačnosti raznih oblik skupinskega verskega življenja v verskih skupnostih in zunaj njih.

Oznaka vztrajnosti ljudske religioznosti prikazuje, da je najmanjši vpliv sekularizacije opazen na obrobju mest na podeželju, kjer so se ohranila ljudska verovanja v tradicionalnih kmečkih in vaških okoljih. Ohranile so se tako krajevne skupnosti oz. imajo podlago v družinskem življenju.

Govorimo lahko tudi o tako imenovani praznični religioznosti, kamor uvrščamo božično praznovanje, praznovanje ob krstih, birmah, družinska in osebna praznovanja ter povezava s kultom svetnikov.

Opazen je porast verovanja v magičnost, vedeževanje, verovanje v usodo, čudeže, astrologijo. Uveljavlja se tudi ljudska pobožnost, kot so krajevni prazniki svetnikov, procesije, romanja.

V osemdesetih so zraven ljudske religioznosti vzbudila pozornost tudi nova religiozna verovanja, kot so sekte in kulti. Večinoma izhajajo iz starih vzhodnoazijskih tradicij, kot so hinduizem, budizem, konfucionizem. Nova zato, ker to staro kombinirajo na novo. To so na primer Zedinjujoča cerkev korejca Moona, Scientološka cerkev, Bhagwan, Poslanstvo božje luči in tako dalje.

Dr. Drago Čepar v knjigi Na poti strpnosti (predavanje z naslovom Vera med zasebnostjo in javnostjo), opredeljuje, da je potiskanje vere iz javnosti v zasebnost ena temeljnih zahtev sekularizma, ki zahteva trden zid med cerkvijo in državo, med vero in javnim življenjem. In kot vrh ledene gore, ki jo predstavlja sekularizacija s svojo zapovedano smerjo: »stran od svetega«. Mnenja je, da ima vera nekaj lastnosti, ki so napoti interesom nekaterih družbenih skupin, zato so jo načrtno želele oslabiti.

Vendarle opaža spremembe, da smo bili v preteklih desetletjih priča odhajanju vere in verskih vrednot v zasebnost, v zadnjem pa smo že priča njihovem vračanju.

V Sloveniji imajo skoraj vse bolnišnice kapele in urejeno duhovno oskrbo, uvedena je tudi duhovna oskrba vojakov in zapornikov. Leta 2007 je bil sprejet Zakon o verski svobodi, ki omogoča boljšo ureditev duhovne oskrbe v bolnišnicah, v policiji, zaporih in zavodih. Vedno več verske vsebine je v javnih medijih. Dr. Drago Čepar navaja, da je eden od pozitivnih vidikov prisotnosti muslimanov v javnosti Evrope večje spoštovanje do vere in verskih simbolov.

Spremembe oziroma procesi vpliva religije na vsakodnevno življenje posameznikov so vidni tudi v Sloveniji, s tem da je bil tako kot drugod najbolj dejaven v urbanističnem delu. Na podeželju so se posamezniki udeleževali še vedno tradicionalnih obredov ter praznovanj ob večjih verskih praznikih. Iz statističnih podatkov je razvidno, da se manjša pripadnost nekaterim verskim skupnostim. S tem ne smemo pozabiti, da je skoraj po celotni Evropi razvidna dobra udeležba pri praznovanju večjih verskih praznikov, kar pa za nedeljske maše in tedenske obrede ne velja.

Pojava sekularizacija in desekularizacija sta značilna za krščanstvo oz. Cerkev, s tem ko so druge netradicionalne vere in »prilagojene vere vernikom« dobile na številu, kakor je vidno tudi iz zgornje tabele, ki predstavlja statistiko verskih skupnosti. Manjše vere skušajo uveljavljati čim več pravic, tako da je viden tudi boljši dialog z uradom.

Zraven sekularizacije se je pojavil tudi fundamentalizem, kjer gre za raznovrstne doktrine, gibanja in skupine, ki so usmerjene proti moderni družbi, modernemu načinu življenja, znanosti in prilagajanju tradicionalnih religij modernemu svetu.

Pojem fundamentalizem⁸⁸ označuje nadzor, ki zahteva, da se oseba drži dosledno načel svoje ideologije. Pomeni temeljen, radikalen.

Dr. Aleš Debeljak v knjigi *Oblike religiozne imaginacije* opredeljuje, da je poglobitni cilj fundamentalistov, božjim zakonom povrniti primat nad človeškimi, ne nazadnje pa tudi preoblikovanje razmerja med državo in religijo. Osnovna predpostavka liberalne in demokratske družbene ureditve pa je v tem, da "državljeni različnih religioznih pogledov lahko gradijo načela političnega reda in družbene pravičnosti, ki ni odvisna od posebnih religioznih prepričanj."

⁸⁸ **fundamentalizem** -zma m (f) *nazor, ki zahteva, da se kdo dosledno drži načel svoje ideologije: nasprotovati fundamentalizmu / nacionalni, rasni fundamentalizem · islamski fundamentalizem versko gibanje, ki zahteva popolno zvestobo koranu.* (vir: SSKJ) Verski fundamentalizem ima več značilnosti. Predpostavlja, da je nezmotljiv, saj se zavzemajo za trdne verske vrednote, opredeljuje se sprememba celotne družbe v skladu z verskimi načeli, zavrača se verski pluralizem, nasprotuje se feminizmu, homoseksualcem, abortusu, kontracepciji. Kdor mu nasprotuje, ali se ne strinja z njim, je sovražnik.

9 VERSKE SKUPNOSTI IN NESKLADJA Z USTAVO REPUBLIKE SLOVENIJE

V tretjem poglavju je bil že opredeljen verouk v Sloveniji. Obiskujejo ga lahko učenci izven šole, namenjen pa je lahko tudi prostor v šoli ali vrtcu, če v župnišču ni prostora.

Za vse več ali vsaj prvotne pravice, se nedvomno »bori« Rimskokatoliška cerkev kot največja verska skupnost v Sloveniji, katere ljubljanski nadškof in metropolit je sedaj dr. Anton Stres. Njihova prizadevanja so ponovna uvedba verouka, ki je bil veljaven v šolah vse do leta 1953. Leta 1996 je bila sprejeta šolska zakonodaja, ki prepoveduje konfesionalno dejavnost v šolah. Leto kasneje je bila izdana bela knjiga o vzgoji in izobraževanju, kjer je navedeno, da je javno šolstvo laično in ne sme biti pod monopolnim vplivom posameznih cerkva, strank ali svetovnonazorskih skupin. Nato je leta 2001 bilo s strani ustavnega sodišča odločeno, da verouk nima v slovenskih šolah prostora. Dr. Anton Stres meni, da bi bilo prav, da bi imeli učenci v šoli verski pouk. Verouk v obliki kateheze ter vzgoje za vero bi naprej poučevali v župnišču. Verski pouk naj bi bil izbiren predmet. V osnovni šoli je v učnem programu izbirni predmet verstva in etika, katerega po podatkih obiskuje 594 učencev.

Tako lahko z vidika države opredelimo ločitev ali »izgon« Cerkve iz institucionaliziranega sistema vzgoje, kar z drugimi besedami pomeni, da se odpre pot za vzgojo tako imenovane sekularizirane smeri. Država bi mogla stati za tem z močnimi argumenti in se ne sklicevati na svoj vrednostni sistem s tako imenovano sekularizirano vzgojo in prepričati s kakovostjo šolskega sistema in z vsemi učno strokovnimi dokazili.

Minister za šolstvo in šport, g. Igor Lukšič, je v članku v časopisu Delo (17.9.2009) dejal, da verskega pouka v javnih šolah ne more biti, vse dokler bo veljal 7. člen o ločenosti države in verskih skupnosti in opozarja, da to ni vprašanje šolske politike, ampak je vprašanje razmerja med Cerkvijo in državo in da se bo morala do tega vprašanja opredeliti tudi vlada.

Vse od predloga do sprejetja ZVS-ja je pereč problem financiranje verskih skupnosti. Državljeni RS, ki ne pripadajo nobeni verski skupnosti, ne morejo mimo tega, da je cerkev ločena od države in vseeno dobiva proračunska sredstva. Država jih tako financira, kar je po njihovo v nasprotju z ustavo. Marjan Smrke navaja v intervjuju v reviji Dobro jutro, da je financiranje cerkva in verskih skupnosti skrb njih samih in vernikov, ne pa države oziroma ostalih »nevernikov«. Tak je bil tudi pred kratkim podan predlog s strani Urada Vlade RS Uradu RS za verske skupnosti. Predlog je

cerkveni davek⁸⁹, da bi le-ta pokrival vse sedaj veljavne obveznosti države do verskih skupnosti, v kar vključuje tudi plačevanje prispevkov za duhovnike, v kolikor bi cerkveni davek plačevali verniki določene verske skupnosti za določeno versko skupnost, in to preko veljavnih davčnih obveznosti posameznika do države.

Urad za verske skupnosti navaja, da lahko na podlagi zakonodaje o prihodkovni strani proračuna, ne glede na to kdo je prejemnik sredstev, odloča in je v pristojnosti Ministrstvo za finance.

Šturm v knjigi Cerkev in država navaja, da so davčne olajšave del pravne tradicije ne samo pri nas, temveč v mnogih drugih državah. Določene so kot koristne za družbo kot celoto.

Velik problem ima pri nas tudi Islamska skupnost z gradnjo njihovega svetišča. Vendarle se ne soočajo samo pri nas s težavami glede priznanja skupnosti, temveč v številnih državah, ki ne sprejemajo z »odprtimi rokami« nove, tuje in nerazumljene vere, saj prinaša s seboj velike spremembe, ki so za države z globoko zakoreninjeno krščansko tradicijo le težko sprejemljive.

Verska svoboda je zagotovljena v vseh evropskih državah, vendar le Avstrija in Hrvaška priznavata islam kot eno od državnih religij. V Sloveniji Islamska skupnost že 39 let neuspešno gradi džamijo v Ljubljani za zadovoljitev verskih potreb. V knjigi Na poti strpnosti je zapisano, da vzrok leži v negativnem političnem ozračju. Mediji so graditev označili kot politično zadevo in tako je v rokah le-teh, kako bo odločeno, »ne nazadnje pa od volivcev na referendumu«.

⁸⁹ Ustava dopušča sodelovanje med državo in verskimi skupnostmi na področju financiranja v tako imenovanih mešanih zadevah, kar je spet v neskladju s 7. členom. To bi pomenilo, da verske skupnosti ne bi smele, ker bi prejemale cerkveni davek, prejemati sredstev, katere bi država namenila za obnovo kulturnih spomenikov ter druge zadeve, kot na primer sredstva za humanitarno dejavnost. Ker pa taka omejitev ne bi veljala za ne verske organizacije (dobrodelne), bi takšna ureditev predstavljala kršitev 14. člena Ustave, načelo enakopravnosti.

10 ZAKLJUČEK

Zakon o verski svobodi je pripomogel k preglednejšemu delovanju verskih skupnosti v Sloveniji. V njem je odpravljenih več vprašanj, tako s strani verskih skupnosti, ki so hotele bistvena določila glede njihovega položaja ter merila, kot tudi s strani države. Uredila so se vprašanja glede pravne subjektivitete, registracije ter ostala pomembna do zdaj dvoumna in nejasna določila prejšnjega Zakona o pravnem položaju verskih skupnosti, v katerem so bili postavljeni temelji svobode do veroizpovedi. Za vidno spremembo velja omeniti drugi odstavek 1. člena, da je izpovedovanje vere človekova zasebna stvar, kar pomeni »pozasebljanje vsega verskega«. Ta člen ni bil v skladu že z 41. členom ustave, kjer je določba, da je izpovedovanje vere in drugih opredelitev v javnem življenju svobodno. Verske skupnosti so splošno koristne organizacije, katerih bistvo je osmišljanje bivanja, gradnja in razvijanje lastnih kulturnih, osebnostnih osmišljanj, in s tem bogatenje lastne identitete.

Večina od svetovnih ver predstavlja različnim verskim skupnostim smisel bivanja ter dajanje odgovorov na več življenjskih vprašanj. Še preden so se zapisali prvi zakoni in določila, je vera narekovala dobrobit družbe ter s tem krepila svojo moč. Izoblikovala je kulturo po svoji meri ter s tem okrepila miselnost, čemur ne more noben oporekati.

V Evropi živijo različne vere, ki imajo različno število vernikov ter različne poglede in smotre življenja. Tako je dolžnost EU, da vzpostavlja nek organiziran »shod« (misliš mogoče: most) med njimi ter omogoča temeljne pravice do svobode veroizpovedi. Evropsko sodišče za človekove pravice in svoboščine se je velikokrat srečalo s kršitvijo teh pravic, ter odločilo s preučitvijo o zadevi v prid za posameznika ter za vse Evropejce. Državam članicam daje diskrecijsko pravico, tako lahko razsodi na njihovem ozemlju, kjer so prisotne zgodovinske, politične ter narodno različne, a vendarle podobne razmere. Določbe s strani mednarodnih dokumentov in določil navajajo subsidiarnost, kjer so omogočene pravice in svoboščine svobodne veroizpovedi.

V Sloveniji ima tako kot v celotni Evropi »prevladujočo« vlogo Katoliška Cerkev, ki se je registrirala med prvimi verskimi skupnostmi. Tako je v Sloveniji z več kot 1 700 000 člani⁹⁰. Statistični urad Republike Slovenije je ob popisu leta 2003 ugotovil, da se je za katoličane opredelilo nekaj čez 1 000 000 državljanov (57,8 %).

⁹⁰ http://www.kolping-zdruzenje.si/www/index.php?option=com_content&view=article&id=29&Itemid=45&lang=sl

Cerkev ima »pokrito« privilegirano mesto, saj je že njena moč privilegij sam po sebi. Potrebno je upoštevati tradicijo na Slovenskem, saj je konec koncev celoten etos postavljen iz tega duhovnega gibanja.

Veliko se govori o cerkvenem davku, ker bi verniki plačevali davke za določeno versko skupnost, kateri pripadajo. Mediji večkrat izpostavljajo, da država najprej pobere davke od ateistov in pripadnikov manjših verskih skupnosti, nato se pa denar porazdeli »največji verski skupnosti«. Tako imajo manjše skupnosti večje težave z delovanjem ter uveljavljanjem.

Mediji ter poznavalci verskih gibanj v Sloveniji se sprašujejo koliko lahko politično posega država v versko svobodo. Dr. Anton Stres opozarja, da je verouk v šoli pravica staršev in ne nazadnje tudi otrok. Poudarja, da je potrebno razlikovati med veroukom, ki poteka v šoli in pomeni vzgojo za vero v strogem pomenu besede, ter verskim poukom, ki je učni predmet in seznanja učence z religijami. Učenci se seznanjajo z religijami oziroma z religijo okolja, natančneje v našem primeru s krščanstvom.

Trenutno je na slovenskih tleh verouk v šolstvu aktualna tema, saj se aktivno ukvarja z njo Komisija vlade za dialog z verskimi skupnostmi ter kje bi lahko verouk potekal in pod kakšnimi pogoji lahko šola oddaja prostore. Pri tem minister za šolstvo in šport opozarja, da taka tema ni vprašanje šolske politike temveč vprašanje razmerja države in cerkve in spoštovanja načela delitve verskih skupnosti od države.

Nikakor pa država ne sme dovoliti kršenja načela enakopravnosti med verskimi skupnostmi. Predvsem gre omeniti muslimansko skupnost, ki se je oblikovala na Zahodu in se integrirala v evropsko družbo. Zelo pomembna je vprašanje institucionalizacije islama. Pravni položaj te skupnosti se razlikuje od države do države, hkrati pa je odvisen od samega odnosa med državo in verskimi skupnostmi. Verska skupnost je zagotovljena v vseh evropskih državah, vendar le Avstrija in Hrvaška priznavata islam kot eno od državnih religij. V Sloveniji Islamska skupnost že 39 let neuspešno gradi džamijo v Ljubljani za zadovoljitev verskih potreb. V knjigi Na poti strpnosti je zapisano, da vzrok leži v negativnem političnem ozračju. Mediji so graditev označili kot politično zadevo.

Na koncu pridemo do spoznanja, da svobodna demokratična in svobodoljubna pravna država opredeljuje religijo kot nevtralno. Legitimnost ali upravičenost je v tem, da zagotavlja vsem državljanom spoštovanje in uresničevanje temeljnih pravic, ki jih imajo kot individualne osebe. Pomembno je zavedanje, da obstajajo drugačni pogledi na verske pravice in dolžnosti, ki prav tako lahko oplemenitijo in obogatijo življenje. Država se mora zavedati, da ni v celoti sama pristojna za vprašanja višjega in zadnjega smisla človekovega življenja. Sodobna demokratična država vidi v religioznosti temeljno človekovo pravico, ki jo je dolžna spoštovati in ljudem omogočati verovanjsko, religiozno obliko osmišljanja njihovega življenja vsaj toliko, kolikor jim je dolžna omogočiti s sredstvi, ki jih ima na voljo – to je predvsem zakonodaja (npr. s svobodnim pretokom mnenj, z združevanjem in narodnostno enakopravnostjo).

LITERATURA

1. ČEPAR, D., Država in vera v Sloveniji. Urad Vlade Republike Slovenije za verske skupnosti, Ljubljana, 2008.
2. ŠTURM, L.;(DRENIK. S., POTEPUH, U.) Sveto in svetno: pravni vidiki verske svobode. Mohorjeva družba, Celje, 2004.
3. ŠTURM, L., Cerkev in država - pravna ureditev razmerja med državo in cerkvijo. Nova revija, Ljubljana, 2000.
5. BENEDIK M., Cerkev na Slovenskem v 20. Stoletju. Družina, Ljubljana, 2002.
6. ŠTURM, L., State and Church in Slovenia : Church and State in the European Union: Baden-Baden, Nemos, 2005.
7. PREPELUH, U., Svoboda religije in prepričanja ter razmerja med državo in verskimi skupnostmi v Sloveniji. Cerkev in država – pravna ureditev razmerja med državo in cerkvijo, (ur. Šturm, L.), Nova revija, Ljubljana, 2000, 314-360.
8. STRES, A., Cerkev in država. Zbirka pravičnost in mir, Ljubljana, 1998.
9. BIANCHI, E., Krščanska drugačnost. Mohorjeva družba, Celje, 2007.
10. DEBELJAK, A., Oblike religiozne imaginacije. Sophija, Ljubljana, 1995.
11. STRES, A., Svoboda in pravičnost: oris politične filozofije. Mohorjeva družba, Celje, 1996.
12. SMRKE, M., Svetovne religije. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, 2000.
13. SMRKE, M., Religija in politika: spremembe v deželah prehoda. Zbirka Forum, Ljubljana, 1996
14. KNOWLES, A., Verovati danes. Zbirka Priporočniki Ognjišča 1, 1998.
15. Poročilo skupine za spremljanje nestrpnosti. Mirovni inštitut – inštitut za sodobne družbene in politične študije, Mediawatch, Ljubljana 2006.
16. Dialog z verskimi skupnostmi, Urad Predsednika Republike Slovenije, Ljubljana 2006.
17. KUHELJ, A., Varstvo pravice do zasebnosti, veroizpovedi in svobodnega izražanja v pravu Sveta Evrope. Fakulteta za upravo, Ljubljana, 2004.
18. PODLOGAR, S., 2002. Pravni položaj verskih skupnosti v Sloveniji. Diplomsko delo. Fakulteta za upravo.
19. PEČNIK, B., 2006. Nova pravna ureditev o verski svobodi in verskih skupnostih. Diplomsko delo, Ljubljana: Fakulteta za upravo.
20. PLANIŠEK, S., 2008. Položaj verskih skupnosti v Republiki Sloveniji. Diplomsko delo, Ljubljana: Fakulteta za upravo.
21. LEGAT, Č., NINA, D. 2008. Pravni položaj verskih skupnosti. Magistrsko delo, Ljubljana: Pravna fakulteta.
22. TELLO, A., Vodnik po svetovnih verstvih. Tehnična založba, Ljubljana, 2006.

VIRI

ČLANKI NA INTERNETNIH STRANEH

1. ŠTEFANČIČ, Bogomir ml., Nepopolna verska svoboda. Družina, 2007, let.26., str. 11.
2. GRUŠOVNIK, M., Cerkev se zahtevi po verouki ne bo odpovedala. Dnevnik, 28.4.2008.
3. ČRNIČ, A., Religijska svoboda po slovensko. Dnevnik, 27.9.2008.
4. IVELJA, R., Imajo srečo, če niso šokirani, (Ne)enakopravnost verskih skupnosti, Dnevnik, 7.6.2009.
5. MLINARIČ, U., Verski pouk v šole le s spremembo ustave, Večer.com, 2010.
6. KOVAČ, K. A., Kaj žuli verske skupnosti v Sloveniji, 17.6.2009 MMC RTV SLO.
7. ŠKRINJAR, K., Verouk v šolskih prostorih, Delo, 17.9.2009.
8. PAVLIN, B., Nedelja: zaprto, Mladina, 52/2006.

ZAKONSKA PODLAGA (PRAVNI VIRI)

1. Zakon o verski svobodi (ZVS), Uradni list RS, št. 14/2007.
2. Zakon o pravnem položaju verskih skupnosti (ZPPVS), Uradni list SRS št. 15/76, 42/86 in 5/90.
3. Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, Zakon o ratifikaciji Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, Uradni list MP 7/94, 33/94.
4. Dunajska konvencija o pogodbenem pravu, Uradni list SFRJ, št. 30/72.
5. Kazenski zakonik Republike Slovenije /KZ/, Uradni list RS, št. 63/1994 (70/1994).
6. Zakon o davčnem postopku (ZDavP-2) Uradni list RS, št. 21/1995.
7. Zakon o davku na dodano vrednost (ZDDDV-1), Uradni list RS, št. 117/2006.
8. Zakon o ratifikaciji Sporazuma med Republiko Slovenijo in Svetim sedežem o pravnih vprašanji (BHSPV), Uradni list RS-MP, št. 4/2004.

INTERNETNE STRANI

1. Urad Vlade Republike Slovenije za verske skupnosti
www.uvs.gov.si
2. Uradni list
www.uradni-list.si
3. Zakon o verski svobodi
http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r08/predpis_ZAKO4008.html
4. Revija Družina

www.druzina.si

5. Spletna stran Ministrstva za šolstvo in šport

www.mss.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/predlogi_predpisov/

6. Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani

www.teof.uni-lj.si,

7. Statistični urad RS

www.stat.si,

8. Katoliška cerkev na Slovenskem

www.rkc.si

9. Odnos med cerkvijo in državo z vidika prava Evropske unije, Ljubljana, 2004

www.uvs.gov.si/fileadmin/uvs.gov.si//verska_svoboda3.doc (html oblika)

SEZNAM TABEL

Tabela 1: Podatki iz registra cerkva in drugih verskih skupnosti v RS

Tabela 2: Prebivalstvo po veroizpovedi, Slovenija, popisa 1991 in 2003

Tabela 3: Verske skupnosti v primerjavi s svetovnimi verstvi

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV

ZVS	Zakon o verski svobodi
EU	Evropska unija
ZPPVS	Zakon o pravnem položaju verskih skupnosti
ZUP	Zakon o upravnem postopku
EKČP	Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin
RS	Republika Slovenija
ZVSVS	Zakon o verski svobodi in verskih skupnosti
VS	Verske skupnosti

PRILOGA

Prologa 1: Zakon o verski svobodi

Na podlagi druge alineje prvega odstavka 107. člena in prvega odstavka 91. člena
Ustave Republike Slovenije izdajam

U K A Z
o razglasitvi Zakona o verski svobodi (ZVS)

Razglašam Zakon o verski svobodi (ZVS), ki ga je sprejel Državni zbor Republike
Slovenije na seji 2. februarja 2007.

Št. 001-22-25/07

Ljubljana, dne 12. februarja 2007

dr. Janez Drnovšek l.r.
Predsednik
Republike Slovenije

Z A K O N
O VERSKI SVOBODI (ZVS)

I. SPLOŠNE DOLOČBE IN TEMELJNA NAČELA

1. člen

(vsebina zakona)

Ta zakon ureja individualno in kolektivno uresničevanje verske svobode, pravni položaj cerkva in drugih verskih skupnosti, postopek njihove registracije, pravice cerkva in drugih verskih skupnosti ter njihovih pripadnikov, pravice registriranih cerkva in drugih verskih skupnosti ter njihovih pripadnikov in pooblastila ter pristojnosti organa, pristojnega za verske skupnosti (v nadaljnjem besedilu: pristojni organ).

2. člen

(verska svoboda)

(1) Verska svoboda v zasebnem in javnem življenju je nedotakljiva in zagotovljena.

(2) Verska svoboda obsega pravico do svobodne izbire ali sprejetja vere, svobodo izražanja verskega prepričanja in odklonitve njenega izražanja ter svobodo, da vsakdo, sam ali skupaj z drugimi, zasebno ali javno, izraža svojo vero v bogoslužju, pouku, praksi in verskih obredih ali drugače.

(3) Nihče ne sme biti prisiljen, da postane ali ostane član cerkve ali druge verske skupnosti ali da se udeležuje oziroma ne udeležuje bogoslužja, verskih obredov in drugih oblik izražanja vere.

(4) Uresničevanje verske svobode vključuje pravico do odklonitve izpolnitve obveznosti, določene z zakonom, ki resno nasprotuje verskemu prepričanju osebe, če se s tem ne omejujejo pravice in svoboščine drugih oseb, v primerih, ki jih določa zakon. Pogoje in postopek v zvezi z uveljavljanjem pravice do ugovora vesti vojaški dolžnosti določajo predpisi s področja obrambe in izvrševanja vojaške dolžnosti.

(5) Država zagotavlja nemoteno uresničevanje verske svobode.

3. člen

(prepoved diskriminacije, razpihovanja verskega sovraštva in nestrpnosti)

(1) Prepovedano je vsakršno spodbujanje k verski diskriminaciji, razpihovanje verskega sovraštva in nestrpnosti.

(2) Prepovedana je neposredna in posredna diskriminacija zaradi verskega prepričanja, izražanja ali uresničevanja tega prepričanja.

(3) Različno obravnavanje zaradi verskega prepričanja pri zaposlovanju in delu verskih ter drugih uslužbenk in uslužbencev (v nadaljnjem besedilu: uslužbenec) cerkva in drugih verskih skupnosti ne predstavlja diskriminacije, če zaradi narave poklicne dejavnosti v cerkvah in drugih verskih skupnostih ali zaradi vsebine, v kateri se izvaja, versko prepričanje predstavlja bistveno legitimno in upravičeno poklicno zahtevo glede na etiko cerkva in drugih verskih skupnostih.

4. člen

(laičnost države in enakopravnost cerkva in drugih verskih skupnosti)

(1) Cerkve in druge verske skupnosti delujejo ločeno od države in so svobodne v svojem organiziranju ter pri izvajanju svojih dejavnosti. Država ne sme posegati v njihovo organiziranje in delovanje, razen v primerih, določenih z zakonom.

(2) Cerkve in druge verske skupnosti imajo enake pravice in obveznosti. Vsaka cerkev ali druga verska skupnost je v svoji ureditvi neodvisna in samostojna. Država se zavezuje k polnemu spoštovanju tega načela v medsebojnih odnosih z njimi in k sodelovanju z njimi pri napredku človekove osebe in skupnega dobrega.

(3) Država mora biti nevtralna do verskih prepričanj.

(4) Država se ne sme izrekati o verskih vprašanjih.

5. člen

(cerkve in druge verske skupnosti kot splošno koristne organizacije)

(1) Cerkve in druge verske skupnosti, ki se zavzemajo za duhovnost in človekovo dostojanstvo v zasebnem in javnem življenju, si prizadevajo za osmišljanje bivanja na področju verskega življenja in imajo hkrati tudi s svojim delovanjem pomembno vlogo v javnem življenju z razvijanjem svojih kulturnih, vzgojnih, izobraževalnih, solidarnostnih, karitativnih in drugih dejavnosti s področja socialne države, s katerimi bogatijo nacionalno identiteto in s tem opravljajo pomembno družbeno nalogo, so splošno koristne organizacije.

(2) Država spoštuje identiteto cerkva in drugih verskih skupnosti in vzpostavlja z njimi odprt in trajen dialog ter razvija oblike trajnega sodelovanja.

6. člen

(temeljna načela delovanja cerkva in drugih verskih skupnosti)

(1) Delovanje cerkva in drugih verskih skupnosti je svobodno, ne glede na to, ali se registrirajo ali pa delujejo brez registracije.

(2) Delovanje cerkva in drugih verskih skupnosti mora biti v skladu s pravnim redom Republike Slovenije in javnosti znano. Cerkev ali druga verska skupnost sama v skladu s svojimi avtonomnimi pravili določi način obveščanja javnosti o svojem delovanju. Delovanje cerkve ali druge verske skupnosti ne sme nasprotovati morali in javnemu redu.

(3) Registrirane cerkve in druge verske skupnosti so pravne osebe zasebnega prava. Pravico do pridobitve lastne pravne osebnosti imajo tudi njihovi sestavni deli.

7. člen

(opredelitev izrazov)

Izraza, uporabljena v tem zakonu, imata naslednji pomen:

1. cerkev ali druga verska skupnost je prostovoljno, nepridobitno združenje fizičnih oseb iste veroizpovedi, ki se ustanovi z namenom javnega in zasebnega izpovedovanja te vere ter ima lastno strukturo, organe in avtonomna interna pravila, lastno bogoslužje ali drugo versko obredje in izpovedovanje vere;

2. verski uslužbenec cerkve ali druge verske skupnosti je pripadnik registrirane cerkve ali druge verske skupnosti, ki se v svoji verski skupnosti izključno in v celoti posveča versko-

obredni, versko-dobrodelni, versko-izobraževalni in versko-organizacijski dejavnosti v skladu z ureditvijo, predpisi, zahtevano izobrazbo in pooblastili vrhovnega organa svoje cerkve oziroma druge verske skupnosti.

II. URESNIČEVANJE VERSKE SVOBODE

8. člen

(združevanje)

Osebe istega verskega prepričanja imajo pravico, da zaradi uresničevanja svojega prepričanja ustanovijo cerkev ali drugo versko skupnost.

9. člen

(svoboda delovanja cerkva in drugih verskih skupnosti)

Cerkve in druge verske skupnosti se svobodno organizirajo in samostojno odločajo zlasti o:

1. oblikovanju, sestavi, pristojnostih in delovanju svojih organov;
2. notranji organiziranosti;
3. imenovanju in pristojnostih svojih duhovnic in duhovnikov (v nadaljnjem besedilu: duhovniki) in drugih svojih verskih uslužbencev;
4. pravicah in dolžnostih svojih pripadnic ali pripadnikov (v nadaljnjem besedilu: pripadniki), povezanih z izvajanjem vere, če s tem ne posegajo v njihovo versko svobodo;
5. povezovanju oziroma udeležbi v medkonfesionalnih oblikah organiziranja s sedežem v Republiki Sloveniji ali v tujini.

10. člen

(verska vzgoja otrok)

(1) Starši imajo pravico, da vzgajajo svoje otroke v skladu s svojim verskim prepričanjem. Pri tem morajo spoštovati njihovo telesno in duševno nedotakljivost.

(2) Otrok, ki je dopolnil 15 let, ima pravico, da sam sprejema odločitve, povezane z versko svobodo.

11. člen

(varstvo osebnih podatkov)

Zbiranje in obdelava podatkov o verskem prepričanju posameznika sta dovoljena pod pogoji, ki so za obdelavo občutljivih osebnih podatkov določeni v zakonu, ki ureja varstvo osebnih podatkov.

12. člen

(prepoved delovanja cerkve ali druge verske skupnosti)

(1) Cerкви ali drugi verski skupnosti se s sodno odločbo prepove delovanje, če:

1. s svojim delovanjem huje krši ustavo, spodbuja k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti, k nasilju ali vojni ali razpihuje narodno, rasno, versko ali drugo sovražstvo oziroma nestrpnost ali preganjanje;

2. njen namen, cilji ali način izvajanja verskega nauka, verskega poslanstva, verskih obredov ali druga dejavnost temelji na nasilju oziroma uporablja nasilna sredstva, ogroža življenje ali zdravje ali ogroža druge pravice in svoboščine pripadnikov cerkve oziroma druge verske skupnosti ali drugih oseb na način, s katerim hudo krni človekovo dostojanstvo;

3. se ugotovi, da je njena izključna dejavnost doseganje pridobitnega namena ali izvajanje pridobitne dejavnosti.

(2) Državni organi in nosilci javnih pooblastil, ki za razloge iz prejšnjega odstavka izvedo pri izvajanju svojih pooblastil, morajo državnemu tožilcu o tem podati prijavo.

(3) Če državni tožilec na podlagi prijave ali po uradni dolžnosti oceni, da so razlogi dejansko podani, vloži pri pristojnem upravnem sodišču tožbo za prepoved delovanja.

(4) Sodišče vodi postopek po določbah zakona, ki ureja upravni spor.

(5) Postopek za prepoved delovanja je prednosten in hiter.

(6) Določbe prejšnjih odstavkov veljajo tudi za neregistrirane cerkve in druge verske skupnosti, če gre za primer iz 1. ali 2. točke prvega odstavka tega člena.

(7) Določbe prejšnjih odstavkov ne veljajo za primere, ko je podana odgovornost cerkve ali druge verske skupnosti za kaznivo dejanje po določbah predpisov, ki urejajo odgovornost pravnih oseb za kazniva dejanja.

III. REGISTRACIJA CERKVA IN DRUGIH VERSKIH SKUPNOSTI

13. člen

(registracija)

(1) Cerkev ali druga verska skupnost se lahko registrira, če ima najmanj 100 polnoletnih članov, ki so državljani Republike Slovenije ali tujci, ki imajo na njenem ozemlju prijavljeno stalno prebivališče, in deluje v Republiki Sloveniji najmanj zadnjih deset let.

(2) Zahtevo za registracijo cerkve ali druge verske skupnosti poda njen zastopnik. Zahteva mora vsebovati naslednje podatke:

1. ime cerkve ali druge verske skupnosti, izpisano v latinici, ki se mora razlikovati od imen drugih cerkva in drugih verskih skupnosti in ne sme biti zavajajoče;

2. sedež in naslov sedeža cerkve ali druge verske skupnosti v Republiki Sloveniji;

3. odtis žiga z imenom cerkve ali druge verske skupnosti, ki ga bo uporabljala v pravnem prometu.

(3) Ob vložitvi zahteve za registracijo cerkve ali druge verske skupnosti vlagatelj plača upravno takso, skladno z zakonom, ki ureja upravne takse.

14. člen

(priloge k zahtevi)

Zahtevi za registracijo cerkve ali druge verske skupnosti mora cerkev ali druga verska skupnost priložiti:

1. seznam s podatki oseb iz prvega odstavka prejšnjega člena (osebno ime, EMŠO oziroma datum rojstva in spol, državljanstvo in naslov stalnega prebivališča) z njihovimi overjenimi podpisi;

2. seznam s podatki zastopnikov cerkve oziroma druge verske skupnosti v Republiki Sloveniji (osebno ime, EMŠO oziroma datum rojstva in spol, državljanstvo ter naslov stalnega oziroma začasnega prebivališča, če v Republiki Sloveniji nima stalnega prebivališča) z njihovimi overjenimi podpisi;

3. opis temeljev svojega verovanja v slovenskem jeziku, v katerem opredeli svoj verski nauk in svoje versko poslanstvo, svoje bogoslužje in druge verske obrede ter svoje morebitne verske praznike;

4. temeljna verska besedila cerkve ali druge verske skupnosti v integralnem besedilu;

5. dokazila o prisotnosti cerkve ali druge verske skupnosti v Republiki Sloveniji v obdobju preteklih desetih let. Ta izkaz ni potreben, če gre za cerkev ali versko skupnost, ki je v svetu znana že več kakor 100 let;

6. akt o ustanovitvi cerkve ali druge verske skupnosti v Republiki Sloveniji;

7. temeljni akt cerkve ali druge verske skupnosti, ki mora določati:

- ime in sedež cerkve ali druge verske skupnosti,
- pogoje in način včlanjevanja in prenehanja članstva v cerkvi oziroma drugi verski skupnosti,
- morebitne pravice in obveznosti članov,
- notranjo in teritorialno organiziranost cerkve ali druge verske skupnosti ter naziv notranjih organizacijskih struktur (v nadaljnjem besedilu: sestavni deli cerkve ali druge verske skupnosti),
- zastopanje cerkve ali druge verske skupnosti in njenih sestavnih delov,
- morebitni način imenovanja ali izvolitve in odpoklica svojih duhovnikov, redovnic in redovnikov (v nadaljnjem besedilu: redovniki) oziroma drugih verskih uslužbencev in drugega verskega osebja,
- financiranje cerkve ali druge verske skupnosti ter njenih sestavnih delov, način izvajanja nadzora nad razpolaganjem s premoženjem cerkve ali druge verske skupnosti ter nad finančnim in materialnim poslovanjem cerkve ali druge verske skupnosti,
- način prenehanja cerkve ali druge verske skupnosti ali njenega sestavnega dela in razpolaganje s premoženjem v tem primeru,
- način zagotavljanja javnosti dela cerkve oziroma druge verske skupnosti.

15. člen

(postopek registracije)

(1) O zahtevi za registracijo cerkve ali druge verske skupnosti odloča pristojni organ v postopku, ki ga določa ta zakon.

(2) Za vprašanja postopka, ki niso urejena s tem zakonom, se uporabljajo določbe zakona, ki ureja splošni upravni postopek.

16. člen

(nepopolna zahteva)

(1) Če pristojni organ ugotovi, da zahteva za registracijo ni popolna, vložnika na to pisno opozori in mu določi rok, v katerem mora zahtevo dopolniti oziroma uskladiti.

(2) Rok iz prejšnjega odstavka ne sme biti krajši od 15 dni in ne daljši od treh mesecev.

(3) Če cerkev ali druga verska skupnost v danem roku zahteve ne dopolni ali je zahteva tudi po dopolnitvi nepopolna, jo pristojni organ zavrže.

(4) Proti sklepu o zavrženju ni pritožbe, možen pa je upravni spor.

17. člen

(vpis v register)

(1) Pristojni organ mora v 60 dneh od prejema popolne zahteve za registracijo odločiti o prejeti vlogi.

(2) Pristojni organ v postopku registracije ugotavlja, ali cerkev ali druga verska skupnost izpolnjuje pogoje za registracijo iz 13., 14. in 18. člena tega zakona. Pri tem se lahko pristojni organ opre na mnenja izvedencev ustreznih strok.

(3) Če cerkev ali druga verska skupnost izpolnjuje pogoje za registracijo, pristojni organ cerkev ali drugo versko skupnost vpiše v Register cerkva in drugih verskih skupnosti v Republiki Sloveniji (v nadaljnjem besedilu: register).

(4) Pristojni organ v primeru, da cerkve ali druge verske skupnosti ne vpiše v register, izda odločbo, s katero zavrne vpis v register. Proti odločbi ni pritožbe, možen pa je upravni spor.

18. člen

(omejitve registracije in zavrnitev zahteve)

(1) Ni dovoljeno registrirati cerkve ali druge verske skupnosti, za katero pristojni organ ugotovi, da njen namen, cilji ali način izvajanja verskega nauka, verskega poslanstva, verskih obredov ali druga dejavnost cerkve ali druge verske skupnosti temelji na nasilju oziroma uporablja nasilna sredstva, ogroža življenje ali zdravje ali druge pravice in svoboščine pripadnikov cerkve ali druge verske skupnosti ali drugih oseb, spodbuja k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti, razpihovanju narodnega, rasnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti oziroma spodbuja k nasilju ali vojni.

(2) V primerih iz prejšnjega odstavka pristojni organ zahtevo za registracijo zavrne. Proti odločbi pristojnega organa o zavrnitvi zahteve ni pritožbe, možen pa je upravni spor.

19. člen

(Register cerkva in drugih verskih skupnosti v Republiki Sloveniji)

(1) Pristojni organ vodi register. Register sestavljata zbirka podatkov in zbirka listin. Zbirka podatkov se vodi tudi v informatizirani obliki.

(2) Register je javen.

(3) V register se vpisujejo naslednji podatki:

1. zaporedna številka vpisa cerkve ali druge verske skupnosti v register ter enolična identifikacija cerkve ali druge verske skupnosti;

2. številka in datum odločbe o vpisu cerkve ali druge verske skupnosti v register;

3. ime cerkve ali druge verske skupnosti;

4. sedež in naslov sedeža cerkve ali druge verske skupnosti;

5. osebno ime, EMŠO oziroma datum rojstva in spol ter naslov stalnega prebivališča zastopnika cerkve ali druge verske skupnosti;

6. sprememba ter številka in datum odločbe o vpisu spremembe imena, sedeža, naslova sedeža, pravil ali zastopnika cerkve ali druge verske skupnosti;

7. številka in datum odločbe o izbrisu cerkve ali druge verske skupnosti iz registra;

8. opombe.

(4) Priloge k zahtevi se vodijo kot zbirka listin. Za osebne podatke, ki se vodijo v zbirki listin, veljajo določbe predpisov, ki urejajo varstvo osebnih podatkov.

(5) Registrirane cerkve in druge verske skupnosti morajo pristojnemu organu sporočiti vsako spremembo podatkov in prilog, potrebnih za registracijo cerkve ali druge verske skupnosti, v 30 dneh od nastanka vsake spremembe.

(6) Za vpis spremembe se smiselno uporabljajo določbe o registraciji cerkva in drugih verskih skupnosti.

20. člen

(izbris iz registra cerkva in drugih verskih skupnosti)

(1) Pristojni organ z odločbo izbriše cerkev ali drugo versko skupnost iz registra:

1. če cerkev ali druga verska skupnost sprejme odločitev o svojem prenehanju;

2. če je s pravnomočno sodno odločbo ugotovljena odgovornost cerkve ali druge verske skupnosti za kazniva dejanja in je izrečena kazen prenehanja pravne osebe;

3. če je cerkev ali druga verska skupnost po določbah tega zakona prenehala;

4. če pristojni organ ugotovi, da so podatki ali priloge iz zahteve za registracijo neresnični;

5. če je cerkvi ali drugi verski skupnosti na podlagi sodne odločbe iz prvega odstavka 12. člena tega zakona prepovedano delovanje;

6. v primeru iz drugega odstavka 33. člena tega zakona.

(2) Cerkev ali druga verska skupnost preneha po samem zakonu, če dejansko preneha delovati.

(3) Z izbrisom iz registra cerkev ali druga verska skupnosti izgubi pravno osebnost.

(4) Prenehanje cerkve ali druge verske skupnosti ugotovi pristojni organ z odločbo o izbrisu.

(5) Proti odločbi pristojnega organa o izbrisu ni pritožbe, možen pa je upravni spor.

IV. PRAVICE REGISTRIRANIH CERKVA IN DRUGIH VERSKIH SKUPNOSTI TER NJIHOVIH PRIPADNIKOV

21. člen

(pravni temelji pravic)

Za izvajanje posameznih določb Ustave Republike Slovenije ali zakona lahko država sklene sporazume z registriranimi cerkvami ali drugimi verskimi skupnostmi. Sporazum se lahko sklene z vrhovnim organom cerkve ali druge verske skupnosti v Republiki Sloveniji ali z vrhovnim organom cerkve ali druge verske skupnosti z mednarodnopravno osebnostjo, ki je za to pristojen po njenih avtonomnih pravilih.

22. člen

(verska duhovna oskrba v vojski)

Pripadnice in pripadniki Slovenske vojske imajo med vojaško službo pravico do verske duhovne oskrbe v skladu s predpisi o vojaški službi in obrambi države.

23. člen

(verska duhovna oskrba v policiji)

Policistkam in policistom, ki to želijo, država zagotovi versko duhovno oskrbo v okoliščinah, ko jim je uresničevanje verske svobode oteženo. Organizacijo verske duhovne oskrbe in način izvrševanja te pravice v policiji podrobneje uredi minister, pristojen za notranje zadeve.

24. člen

(verska duhovna oskrba v zavodih za prestajanje kazni)

(1) Osebe, ki jim je na podlagi odločbe sodišča odvzeta prostost ali jim je bilo omejeno gibanje in so v zavodu za prestajanje kazni zapora, vzgojnem zavodu, prevzgojnem domu ali v zavodu za usposabljanje (v nadaljnjem besedilu: pridržane osebe), imajo pravico do redne individualne in kolektivne verske duhovne oskrbe.

(2) Materialne pogoje za uresničevanje pravice iz prejšnjega odstavka zagotavlja ministrstvo, pristojno za pravosodje.

(3) Če je v vsej državi dovolj veliko število pridržanih oseb iste veroizpovedi, ministrstvo, pristojno za pravosodje, zaposli potrebno število duhovnikov te veroizpovedi za polni ali krajši delovni čas oziroma drugače zagotovi plačilo za opravljeno delo.

(4) Duhovnik, ki je imenovan in zaposlen v skladu s prejšnjim odstavkom, lahko nemoteno opravlja svojo službo in brez nadzora obiskuje pridržane osebe ustrezne veroizpovedi ob primernem času.

(5) Vsaki pridržani osebi je treba v mejah možnosti omogočiti sodelovanje pri verskih obredih, ki so organizirani v zavodu, in ji omogočiti prejemanje knjig z versko vsebino in napotkov.

(6) Določbe tega člena veljajo tudi za pridržane osebe v zavodih za mladoletne.

25. člen

(verska duhovna oskrba v bolnišnicah in socialnovarstvenih zavodih, ki opravljajo institucionalno varstvo)

(1) Osebe v bolnišnicah ali socialnovarstvenih zavodih, ki opravljajo institucionalno varstvo (v nadaljnjem besedilu: oskrbovanci) imajo pravico do redne individualne in kolektivne verske duhovne oskrbe.

(2) Če je v bolnišnicah v vsej državi dovolj veliko število oskrbovancev iste veroizpovedi, ministrstvo, pristojno za zdravje, zagotovi v partnerskem dogovarjanju, na podlagi zakona, ki ureja financiranje zdravstvenih programov in storitev, zaposlitev potrebnega števila duhovnikov, v skladu s predpisi ministra, pristojnega za

zdravje. Duhovnik, ki je imenovan in tako zaposlen, lahko nemoteno opravlja svojo službo in obiskuje oskrbovance ustrezne veroizpovedi ob primernem času.

(3) Versko duhovno oskrbo oskrbovancem v socialnovarstvenih zavodih, ki izvajajo institucionalno varstvo, in se zaradi starostnih in zdravstvenih težav ne morejo udeleževati obredov zunaj zavoda, se zagotavlja v skladu s predpisi ministra, pristojnega za socialno varstvo.

(4) Vsakemu oskrbovancu je treba v mejah možnosti omogočiti sodelovanje pri verskih obredih, ki so organizirani v bolnišnici oziroma zavodu, ki opravlja institucionalno varstvo, in mu omogočiti prejemanje knjig z versko vsebino in napotkov.

(5) Bolnišnice oziroma zavodi, ki opravljajo institucionalno varstvo, zagotavljajo prostorske in tehnične pogoje za versko duhovno oskrbo.

26. člen

(svoboda gradnje in uporabe prostorov in stavb za verske namene)

(1) Cerkve in druge verske skupnosti imajo pravico graditi in vzdrževati prostore in stavbe za bogoslužje, druge verske obrede ter za druga zbiranja in imajo pravico do prostega dostopa do njih.

(2) V novih urbanističnih predelih, zlasti v predelih, namenjenih za stanovanje in prebivanje, se pri pripravi prostorskega akta glede predvidene prostorske ureditve pridobijo in sporazumno uskladijo tudi potrebe, priporočila in interesi cerkva ter drugih verskih skupnosti ob upoštevanju številčnosti pripadnikov cerkva in drugih verskih skupnosti. Pripravlavec prostorskega akta mora v predlogu oceniti potrebo po verskih objektih.

(3) Prostorske akte iz prejšnjega odstavka, ki so bili v veljavi ob uveljavitvi tega zakona, je treba v razumnem roku ustrezno dopolniti ali popraviti, če obstajata za to interes in potreba tam navzočih cerkva in drugih verskih skupnosti na območjih, na katere se ti prostorski akti nanašajo.

27. člen

(pravica do namenske državne finančne pomoči za plačilo prispevkov zavarovanca za socialno varnost uslužbencev cerkva in drugih verskih skupnosti)

(1) Registrirane cerkve in druge verske skupnosti lahko pod pogoji tega zakona za svoje verske uslužbenke, ki so državljani Republike Slovenije s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, in jim je poklic verskega uslužbenca edini poklic, na podlagi njihovega pooblastila in v njihovem imenu zaprosijo za pridobitev pravice do namenske državne finančne pomoči iz državnega proračuna za pokritje prispevkov za

socialno varnost v višini naslednjih vrst prispevkov za socialno varnost od osnove najmanj v višini 60 odstotkov povprečne plače za predzadnji mesec pred mesecem, v katerem se določa zavarovalna osnova: za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje (prispevek zavarovanca) ter za obvezno zdravstveno zavarovanje (prispevek zavarovanca). Te pravice ne morejo pridobiti verski uslužbenci, ki so zaposleni na podlagi določb 22. do 25. člena tega zakona.

(2) Duhovniki in redovniki imajo pravico do namenske državne finančne pomoči iz prejšnjega odstavka, tudi če so s cerkvijo ali drugo versko skupnostjo v razmerju, ki nima vseh elementov delovnega razmerja. Država lahko plačuje pomoč iz prejšnjega odstavka za duhovnike, ki imajo vsaj srednjo izobrazbo, in za redovnike, ki imajo obljube uboštva, celibata ter pokorščine. Drugi verski uslužbenci imajo to pravico le, če imajo s cerkvijo ali drugo versko skupnostjo sklenjeno pogodbo o zaposlitvi, ki verskemu uslužbencu zagotavlja plačo.

(3) Na podlagi pridobljenega pooblastila in prejetih sredstev morajo registrirane cerkve in druge verske skupnosti za verske uslužbence iz prvega in drugega odstavka tega člena plačati prispevke v skladu s predpisi, ki urejajo plačilo prispevkov za socialno varnost. Nadzor nad zakonitostjo in namembnostjo porabe izvajajo Računsko sodišče Republike Slovenije in drugi pristojni organi.

(4) Država pri zagotavljanju pravice iz prejšnjega odstavka tega člena upošteva razumno sorazmerje med številom verskih uslužbencev in številom pripadnikov registrirane cerkve ali druge verske skupnosti, ki so državljani Republike Slovenije s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji. Razumno sorazmerje je izpolnjeno, če je ugotovljeno razmerje vsaj 1.000 pripadnikov registrirane cerkve ali druge verske skupnosti na enega verskega uslužbenca te cerkve ali druge verske skupnosti. Cerkve in druge verske skupnosti število svojih pripadnikov dokazujejo z verodostojnimi podatkovnimi viri, med drugim lahko predlagajo tudi uporabo podatkov zadnjega popisa prebivalstva.

(5) Šteje se, da je pogoj razumnega sorazmerja za enega verskega uslužbenca izpolnjen tudi v primeru, ko registrirana cerkev ali druga verska skupnost ne more izkazati zahtevanega števila pripadnikov iz prejšnjega odstavka, vendar dokaže, da je na območju Republike Slovenije delovala vsaj 80 let pred uveljavitvijo tega zakona.

28. člen

(financiranje državne pomoči za plačilo prispevkov za socialno varnost zavarovanca)

(1) Javna sredstva za financiranje državne pomoči za plačilo prispevkov zavarovanca za socialno varnost po tem zakonu zagotovi pristojni organ iz državnega proračuna, nakazuje pa jih na račun cerkve ali druge verske skupnosti.

(2) Cerkve in druge verske skupnosti morajo na zahtevo pristojnega organa predložiti podatke in dokumentacijo, s katerimi razpolagajo, če ti podatki ali dokumentacija

vplivajo na odločanje o pravicah iz prejšnjega člena tega zakona. Cerkve in druge verske skupnosti morajo dokumentacijo, ki se nanaša na pridobitev pravic iz prejšnjega člena, hraniti vsaj pet let po poteku leta, na katerega se nanaša.

(3) O upravičenosti do sredstev iz prejšnjega odstavka odloča pristojni organ z odločbo na podlagi vloge cerkve ali druge verske skupnosti. Proti odločbi pristojnega organa je dovoljena pritožba. O pritožbi odloča Vlada Republike Slovenije.

(4) Število oseb, za katere se za posamezni mesec cerkvi ali drugi verski skupnosti izplača državna pomoč za plačilo prispevkov, določena v prvem odstavku prejšnjega člena, je lahko v koledarskem letu po uveljavitvi tega zakona največ za pet odstotkov večje, kot je bilo prvi mesec po začetku uporabe prejšnjega člena. Če pet odstotkov ni celo število, se število zaokroži navzgor. Vsako naslednje leto je lahko število oseb, za katere se za posamezni mesec cerkvi ali drugi verski skupnosti izplačuje pomoč, največ za pet odstotkov, zaokroženo navzgor na celo število, večje od števila oseb v tistem mesecu prejšnjega leta, ko je bilo to število največje. Za cerkve in druge verske skupnosti, ki za prvi mesec po začetku uporabe prejšnjega člena niso pridobile pravic iz prejšnjega člena, se določbe tega odstavka smiselno uporabljajo tako, da se letna rast števila oseb, za katere se izplačuje pomoč, omeji na pet odstotkov.

(5) V vsakih zaporednih petih letih se lahko največje mesečno število oseb cerkve ali druge verske skupnosti, za katere se izplačuje pomoč, poveča največ za deset odstotkov, zaokroženo navzgor na celo število.

29. člen

(financiranje registriranih cerkva in drugih verskih skupnosti)

(1) Registrirane cerkve in druge verske skupnosti se financirajo predvsem iz donacij in drugih prispevkov fizičnih in pravnih oseb ter iz svojega drugega premoženja, kakor tudi iz prispevkov mednarodnih verskih organizacij, katerih članice so.

(2) Registrirana cerkev ali druga verska skupnost sme zbirati prostovoljne prispevke v skladu s svojimi pravili in veljavno zakonodajo.

(3) Država lahko gmotno podpira registrirane cerkve in druge verske skupnosti zaradi njihovega splošno koristnega pomena, kakor je opredeljen v 5. členu tega zakona.

V. PRISTOJNI ORGAN

30. člen

(naloge pristojnega organa)

(1) Pristojni organ opravlja naslednje naloge:

1. spremlja položaj cerkva in drugih verskih skupnosti;
2. daje strokovno pomoč in obvešča registrirane cerkve in druge verske skupnosti o predpisih, drugih aktih in ukrepih, ki zadevajo njihovo delovanje;
3. vodi postopek za registracijo in register cerkva in drugih verskih skupnosti v skladu s 13. do 20. členom tega zakona;
4. izdaja izpise iz registra in podatke o stanju registra;
5. izdaja potrdila o pravni osebnosti registriranih cerkva in drugih verskih skupnosti;
6. izdaja potrdila o pravni osebnosti sestavnih delov registriranih cerkva in drugih verskih skupnosti na podlagi predhodnega potrdila cerkve ali druge verske skupnosti;
7. izvaja izplačila in potrebne proračunske načrtovalne dejavnosti za izplačevanje namenske državne finančne pomoči, določene v 27. in 28. členu tega zakona, ter vodi postopek odločanja, določen v tretjem odstavku 28. člena tega zakona;
8. daje pomoč in zagotavlja proračunska sredstva v skladu s prejšnjim členom zakona;
9. spremlja izvajanje predpisov, drugih aktov in ukrepov, ki zadevajo delovanje cerkva in drugih verskih skupnosti;
10. sodeluje pri pripravi predpisov, drugih aktov in ukrepov s področja delovanja cerkva in drugih verskih skupnosti, ki jih pripravljajo ministrstva oziroma drugi državni organi;
11. pripravlja gradiva in predloge sklepov za odločanje Vlade Republike Slovenije o zadevah s področja delovanja cerkva in drugih verskih skupnosti;
12. organizira razgovore in srečanja s predstavniki registriranih cerkva in drugih verskih skupnosti;
13. sodeluje z ministrstvi, drugimi državnimi in lokalnimi organi ter organizacijami pri reševanju odprtih vprašanj cerkva in drugih verskih skupnosti;
14. spremlja mednarodne konference in srečanja s področja religije in se jih udeležuje;
15. sodeluje s pristojnimi službami v drugih državah;
16. v okviru svojega delovnega področja si zlasti prizadeva za uresničevanje načela enakega obravnavanja;

17. v okviru svojih pristojnosti ustvarja pogoje za enako obravnavanje oseb ne glede na versko prepričanje z ozaveščanjem in spremljanjem položaja na tem področju ter z ukrepi normativne in politične narave;

18. opravlja druge naloge, določene z zakoni ali podzakonskimi akti.

(2) Pristojni organ opravlja naloge samostojno in v sodelovanju z ministrstvi, vladnimi službami, strokovnimi in znanstvenimi institucijami oziroma strokovnjaki za posamezna področja.

VI. KAZENSKE DOLOČBE

31. člen

(kršitve določb o uporabi imena in sporočanju podatkov)

(1) Z globo od 150.000 do 300.000 tolarjev se kaznuje za prekršek registrirana cerkev ali druga verska skupnost oziroma njen posamezni sestavni del, če:

1. uporablja v pravnem prometu drugačno ime cerkve ali druge verske skupnosti, kot je vpisano v register (3. točka tretjega odstavka 19. člena);

2. v 30 dneh ne sporoči spremembe podatkov ali prilog, potrebnih za registracijo (peti odstavek 19. člena);

3. predloži pristojnemu organu napačne podatke za odločanje o pravicah iz 27. člena.

(2) Z globo od 100.000 do 150.000 tolarjev se kaznuje odgovorna oseba registrirane cerkve ali druge verske skupnosti oziroma njenega sestavnega dela, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka.

32. člen

(prekrškovni organ)

Pristojni organ je pristojen za nadzor nad izvajanjem tega zakona kot prekrškovni organ za prekrške, določene v prejšnjem členu tega zakona.

VII. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

33. člen

(že prijavljene cerkve in druge verske skupnosti)

(1) Cerkve in druge verske skupnosti, ki so na dan uveljavitve tega zakona prijavljene pri Uradu Vlade Republike Slovenije za verske skupnosti, ohranijo status pravne osebe in jih pristojni organ vpiše v register po uradni dolžnosti.

(2) Cerkve in druge verske skupnosti iz prejšnjega odstavka morajo v treh letih od uveljavitve tega zakona predložiti pristojnemu organu podatke iz 3. točke drugega odstavka 13. člena ter listine iz 2., 3., 4. in 7. točke 14. člena tega zakona. Če cerkev ali druga verska skupnost tega ne stori v predpisanem roku, se izbriše iz registra.

(3) Registrirane cerkve in druge verske skupnosti, ki so že pred uveljavitvijo tega zakona za svoje verske uslužbenke prejemale iz državnega proračuna finančna sredstva za delno plačilo prispevkov za socialno varnost, so upravičene do prejemanja namenske državne finančne pomoči, določene v 27. in 28. členu tega zakona, in sicer za najmanj isto število oseb ter za isto vrsto zavarovanja, kakor decembra 2003, ne glede na izpolnjevanje pogojev iz četrtega in petega odstavka 27. člena tega zakona.

(4) Če je Urad Vlade Republike Slovenije za verske skupnosti za posamezno osebo, za katero verska skupnost uveljavlja pravico do namenske državne finančne pomoči, določene v 27. in 28. členu tega zakona, zadnji mesec pred uveljavitvijo tega zakona nakazoval namensko finančno pomoč, se za to osebo sredstva za isto vrsto zavarovanja, kot jih je Urad nakazoval zadnji mesec pred uveljavitvijo tega zakona, lahko nakazujejo tudi po uveljavitvi tega zakona, ne glede na to, ali cerkev oziroma druga verska skupnost izpolnjuje pogoje iz 4. in 5. odstavka 27. člena tega zakona, in ne glede na to, ali ta oseba izpolnjuje pogoje iz 1. in 2. odstavka 27. člena tega zakona.

(5) Cerkvi ali drugi verski skupnosti, ki je prejemale sofinanciranje prispevkov za socialno varnost že pred uveljavitvijo tega zakona, se izplačevanje nadaljuje v enakem obsegu kot zadnji mesec pred uveljavitvijo tega zakona, do začetka uporabe 27. člena tega zakona.

(6) Po tem zakonu se registrirajo vse cerkve in druge verske skupnosti, ki na dan uveljavitve zakona niso vpisane v evidenco verskih skupnosti, ki jo na podlagi Sklepa o ustanovitvi Urada Vlade Republike Slovenije za verske skupnosti (Uradni list RS, št. 72/93) vodi Urad Vlade Republike Slovenije za verske skupnosti.

34. člen

(vzpostavitev Registra cerkva in drugih verskih skupnosti v Republiki Sloveniji)

Pristojni organ v treh mesecih po uveljavitvi zakona v skladu s tem zakonom vzpostavi register in vanj vnese tudi podatke o že prijavljenih cerkvah in drugih verskih skupnostih, s katerimi razpolaga. Podatke iz drugega odstavka prejšnjega člena pristojni organ vpisuje sproti.

35. člen

(prenehanje veljavnosti predpisov)

(1) Z dnem uveljavitve tega zakona prenehajo veljati določbe Zakona o pravnem položaju verskih skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list SRS, št. 15/76 in 42/86, in Uradni list RS, št. 22/91 ter 59/02 - ZJZ in 60/05 ZJZ-A), razen določb 20. člena navedenega zakona, ki ostanejo v veljavi.

(2) Zakon o pravnem položaju verskih skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list SRS, št. 15/76 in 42/86, in Uradni list RS, št. 22/91 ter 59/02 - ZJZ in 60/05 ZJZ-A) se uporablja do začetka uporabe tega zakona.

(3) Z dnem uveljavitve tega zakona preneha veljati 73.a člen Zakona o policiji (Uradni list RS, št. 107/06 - uradno prečiščeno besedilo).

36. člen

(začetek veljavnosti in uporabe zakona)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se začne tri mesece po njegovi uveljavitvi, razen 27. člena tega zakona, ki se začne uporabljati 1. januarja 2007.

Št. 080-01/06-7/1

Ljubljana, dne 2. februarja 2007

EPA 732-IV

Predsednik
Državnega zbora
Republike Slovenije
France Cukjati, dr. med., l.

IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA

Spodaj podpisana, Lea Šalamun, izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. Alenke Kuhelj, in dovoljujem objavo na spletni strani Fakultete za upravo.

Diplomsko delo je lektorirala Marija Mlinar, prof. slovenskega jezika in književnosti.

V Ljubljani, dne 11.6.2010

Podpis: